

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Õppekava: kunstide ja tehnoloogia õpetaja

Triinu Larionov

**METOODILISE JUHENDI LOOMINE KULTUURIPÄRANDI KÄSITLEMISEKS
KÄSITÖÖ TUNNIS PROJEKTÕPPENA LÄHTUVALT NÜÜDISAEGSEST
ÕPIKÄSITUSEST**

Magistritöö

Juhendajad: Inna Raud , MA

Keret Altpere, MA

Viljandi 2024

Resümee

Magistritöö pealkiri on „**Metoodilise juhendi loomine kultuuripärandi käsitlemiseks käsitöö tunnis projektõppena lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest**“. Käesoleva magistritöö uurimisprobleemiks on piisavate juhendmaterjalide puudus käsitöö õpetajatel kultuuripärandi käsitlemiseks, mille rakendamine õppetöös kõnetaks tänapäeva õpilasi. Magistritöö eesmärk on luua käsitöö õpetajatele metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks projektõppena lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ja riiklikust õppekavast arvestades seejuures õpilaste, ekspertõpetajate ja uurija mõttepäeviku tagasisidega. Töö eesmärgi saavutamiseks käsitleti varasemaid kultuuripärandi teemalisi uuringuid ning kultuuripärandi tähtsust õpilase arengus ja käsitöö õppekavas, samuti nüüdisaegse õpikäsituse tunnuseid ühes projektõppega. Eesmärgi saavutamiseks töötati välja nõuetele vastav metoodiline juhend projektõppe näol kultuuripärandi käsitlemiseks käsitöö tunnis, mida testiti tegevusuuringu käigus. Õppevahendile küsiti tagasisidet nii õpilastelt kui ekspertõpetajatelt. Analüüsiti ka tegevusuuringu käigus valminud õpilaste töid ja mõttepäevikut. Neljale tagasiside allikale tuginedes viidi metoodilises juhendis sisse vajalikud parendused, mida saab ka pidada magistritöö väärtuseks.

Võttesõnad: nüüdisaegne õpikäsitus, kultuuripärand, projektõppe meetod

Abstract

The title of the Master's thesis is "**Creating a methodological guide for the treatment of cultural heritage in craft lessons as a project based on a modern learning approach**". The research problem of this thesis is the lack of adequate instructional materials for teachers of crafts for the treatment of cultural heritage, the implementation of which would appeal to today's students. The aim of the thesis is to create a methodological guide for teachers of crafts for project-based learning of cultural heritage based on the modern learning approach and the national curriculum, taking into account the feedback of students and expert teachers. To achieve the aim of the thesis, previous studies on cultural heritage, the importance of cultural heritage in the development of pupils and in the craft curriculum, as well as the characteristics of a modern learning approach in project-based learning were considered. In order to achieve the objective, a methodological guide for project-based learning on cultural heritage in the crafts classroom was developed and tested in an action research project.

Feedback on the teaching tool was sought from both students and expert teachers. Student work and a reflection diary produced during the action research were also analysed. Based on the four sources of feedback, necessary improvements were introduced in the methodological guide, which can also be considered as a value of the Master thesis.

Keywords: modern learning approach, cultural heritage, project-based learning method.

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Eelnevad uurimused	7
2. Kultuuripärand	8
2.1 Kultuuripärandi õpetamise tähtsusest.....	9
2.2 Kultuuripärand õppetöös.....	10
2.3 Kultuuripärandi õpetamine käsitöö aines.....	12
3. Nüüdisaegsed õppemeetodid	13
3.1 Projektõppe meetod.....	15
3.1.1 <i>Projektõppe kavandamine ja läbiviimine</i>	18
4. Tegevusuuring	19
4.1 Metoodika.....	20
4.1.1 <i>Valim</i>	21
4.1.2 <i>Andmete kogumine</i>	22
4.1.3 <i>Andmete analüüs</i>	24
4.1.4 <i>Tegevusuuringu korraldus</i>	25
4.1.5 <i>Uuringu eetika ja piirangud</i>	25
4.2 Tegevusuuringu tulemused.....	27
4.2.1 <i>Metoodiline vahend õpilaste ja valminud tööde seisukohast</i>	27
4.2.2 <i>Metoodiline vahend ekspertõpetajate seisukohast</i>	30
4.2.3 <i>Metoodiline vahend mõttepäeviku alusel</i>	32
4.2.4 <i>Muudatused õppevahendis lähtuvalt tegevusuuringu tulemustest, õpilaste ja ekspertõpetaja tagasisidest, mõttepäevikust ja õpilaste töödest</i>	32
Tänuõnad	39
Kasutatud allikad	41
Lisad	50
Lisa 1. Metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks.....	50
Lisa 2. Projektõppe plaan. Rahvuslike muustrite kasutamine järjehoidja valmistamisel.....	57
Lisa 3. Õpimapp.....	66
Lisa 4. Lapsevanema nõusolekuvorm.....	75
Lisa 5. Mõttepäevik.....	76
Lisa 6. Küsimustik kaaskirjaga õpilastele.....	87
Lisa 7. Küsimustik kaaskirjaga ekspertõpetajale.....	89
Lisa 8. Ekspertõpetajate vastused.....	91
Lisa 9. Õpilaste vastused.....	95
Lisa 10. Valminud järjehoidjad.....	99
Lisa 11. Lisaülesanne - muster ja järjehoidja „Tanu“ (ERM 11461) järgi.....	103
Lisa 12. Lisaülesanne - järjehoidja „Naiste pikk-kuub“ (ERM A 291:307) järgi.....	104

Sissejuhatus

Ühiskonnas ja teaduses on toimunud muudatused, millele reageerimist oodatakse ka koolide õppekavadelt (Orav, 2019). Esile kerkinud vajadust teistsuguste oskuste järele, milleks on kriitiline mõtlemine, informatsiooni usaldusväärsuse hindamine, toimetulek digitaalmaailmas, koostööoskus jms ei saa enam lahendada üksnes spetsiifiliste aineteadmiste ja oskustega. Kuna vana kool seda kõike tagada ei suuda – ei sisuliselt ega vormiliselt (Vinter, 2014a), siis nii Eestis kui maailmas on aktuaalne õpikäsituste muutumine, suunaks uus koolikultuur (Heidmets, 2017).

Muutuste aktuaalsusest räägib ka Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (Haridus- ja Teadusministeerium [HTM], 2021), mille üheks sihiks aastaks 2035 on nüüdisaegse õpikäsituse rakendumine kõigil haridustasemetel ja -liikides. Õppetöö nüüdisajastamise aktuaalsusest räägib ka aastatel 2017–2022 toimunud riiklike õppekavade nüüdisajastamise protsess, mille tulemuseks on 2023. aasta alguseks ajakohastatud riiklikud õppekavad (HTM, 2023).

Kultuuri olulisusest Eesti inimeste jaoks räägib meie kõrge kultuuris osalemise näitaja võrdluses Euroopaga. Kui kultuuri jätkusuutlikkust peetakse tähtsaks elukestva õppe süsteemi arendamisel (Kultuuriministeerium [KM], 2021), siis teema tähtsusest räägib ka kultuuririkkuse aasta tähistamine aastal 2024 eesmärgiga märgata, väärtustada ja hoida Eesti mitmekesisist kultuuriruumi (KM, 2024). Kuna põhikooli riikliku õppekava ([PRÕK], 2011) sätestuse järgi on põhikooli ülesanne kõige muu kõrval kasvatada õpilased loovaks ning luua õppekeskkond, mis toetab loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist, siis eriti tähtis on toetada kultuuripärandi integreerimist õppetegevusse.

Kultuuriteadliku järelkasvu kindlustamiseks tuleb KM (2021) sõnul tõsta haridussüsteemis teadlikkust ning tihedamalt lõimida rahvakultuuri selle kõikidel astmetel ja mitteformaalõppes. Põhjuseks on lasteaedade, koolide ja huvikoolide oluline roll tekitamiseks lastes ja noortes huvi rikkaliku kultuuripärandi vastu, samuti kujundada rahvakultuuris osalemise harjumus. Ka PRÕKi tehnoloogia ainevaldkonna dokumendis (2023) peetakse rahvuslike kultuuritraditsioonide käsitlemist tähtsaks. Dokumendist lähtuvalt ongi töö fookuseks käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmine ja kasutamine tänapäevases võtmes. Võtmekohaks on sealjuures rahvuslike kujunduselementide kasutamine ning Eesti rahvusliku käsitöö tundmine.

Uurimisprobleemiks on varasematest uuringutest välja tulnud õpilaste vähene huvi kultuuripärandi käsitlemiseks (Esko, 2018) ning samas ka tegevõpetajate seas läbiviidud uurimuste järgi (Henno & Grandström, 2012; Lind jt, 2007; Tuulemets, 2022; DeKock jt, 2004) vastavate õppematerjalide vähesus. Eelnevalt lähtuvalt ongi magistritöö eesmärgiks täita õppevahendites lünk luues käsitöö õpetajatele metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks, sealjuures õpilasi kõnetavas võtmes. Arvestades nõuet rakendada aastaks 2035 nüüdisaegne õpikäsitus, on töö fookuseks metoodilise juhendi vastavus nüüdisaegsele õpikäsitusele ning riiklikule käsitööõpetuse ajakohastatud (Ainevaldkond “Tehnoloogia”, 2023) õppekavale.

Eelnimetatud vastuolule ja töö eesmärgile tuginedes töötati välja metoodiline õppevahend kultuuripärandi käsitlemiseks projektõppe näol. Töö tulemusena soovitakse toetada käsitöö õpetajaid, et neil oleks võimalus kaaluda metoodilise juhendi kasutamist kultuuripärandi käsitlemisel. Projektõppe meetodi kasutamist toetavad ka Larmer jt (2015), kelle sõnul on traditsiooniline projektipõhine õpe enamiku õpetajate jaoks veel suhteliselt uus idee.

Töö tulemusteni jõudmiseks on seatud järgmised uurimisküsimused:

1. Milline oli õpilaste kasutajakogemus töö raames väljatöötatud metoodilise juhendi kohta ning kuidõrd andis see teadmisi kultuuripärandist?
2. Milline oli ekspertõpetajate tagasiside?
3. Milline oli tagasiside uurija mõttepäeviku alusel?
4. Millised muudatused viidi sisse loodud metoodikasse lähtudes õpilaste ja ekspertõpetajate ning uurija mõttepäeviku tagasisidest?

Uurimisküsimustele vastamiseks viidi läbi tegevusuuring. Meetod sobis töösse, kuna Lofströmi (2011) sõnul on selle metoodika eesmärgiks erialase tegevuse kvaliteedi parandamine. Töö uudsuseks on metoodilise juhendi koostamisel ajakohastatud tehnoloogia ainevaldkonna õppekava ning nüüdisaegse õpikäsituse nõuetega arvestamine.

Käesolev magistritöö koosneb kolmest osast. Esimeses osas antakse ülevaade uurimisteemat toetavast kirjandusest ning varasematest uuringutest näitamaks, kuidas kavandatava uurimistöö tulemused täiendavad olemasolevat teadmiste kogumit. Teises osas põhjendatakse tegevusuuringu uurimismeetodite valikut, uuringu korraldust, valimi moodustamise põhimõtteid, andmekogumise ja -analüüsimisega seonduvat, protsessiga seotud piiranguid ja eetilisi aspekte. Kolmandas osas tuuakse välja tegevusuuringu tulemused.

1. Eelnevad uurimused

Antud peatükis kajastatakse kultuuripärandi käsitlemist varasemates üliõpilaste töödes. Samuti antakse ülevaade eelnevalt käsitöö õpetajate seas läbiviidud uuringutest kaardistades nende vajadused kultuuripärandi õpetamiseks. Erinevaid seisukohti ja uurimistulemusi esindavate tööde alusel tuuakse välja häid praktikaid ning soovitusi.

Kultuuripärandi käsitlemist on peetud tähtsaks mitmes varasemas üliõpilaste uurimistöös. Esko (2018) poolt 32 käsitöö õpetaja seas läbi viidud küsitluse järgi peavad õpetajad tähtsaks, et õpilased õpiksid tundma oma kodukoha traditsioone. Uurimuse järgi on kesksed murekohad rahvakunsti teema käsitlemisel ajapuudus, materjalide vähesus ning õpilaste huvipuudus. Irbo (2011) soovitab enda pärimuskultuuri õpetamise võimalusi käsitlevas magistritöös küsitleda teemasse suhtumise ja hoiakute kaardistamiseks lapsi ja lapsevanemaid. Esko (2018) sealjuures pakub välja nutikate tehnoloogiate kasutamise võimaluse töötamiseks välja veebipõhine õppevahend. Selle eesmärgiks oleks aidata enne praktilise töö sooritamist tutvuda kõnealuse rahvakunsti valdkonnaga ning muuhulgas pakkuda ühes teoreetilise infoga interaktiivseid tegevusi.

2012. aastal Eesti õpetajate seas läbi viidud uuringust põhikooli riikliku õppekava rakendumise ning ainekavade arengu ja rakendamise probleemkohtade kohta (Henno & Grandström, 2012) selgus, et käsitööõpetajad tunnevad puudust praktiliste ja mitmekülgsete näidetega ideekogumikest. Samuti oli murekohaks kindla korra puudumine teemade käsitlemiseks ning vajadus konkreetsete tööplaanide järele. Mainiti ka puudujääki liitklasside tööd toetavates õppematerjalides. Lind jt (2007) noorte ja õpetajate arvamusuuringus peeti vajalikuks juhend- ja näitematerjalide koostamist üldhariduskooli käsitööõppe tarbeks. DeKock jt (2004) väitel leiti Hollandis uute õppevormide stimuleerimise protsessi käigus, et õpetajaid on selle juures vaja toetada just õppematerjalide, käsiraamatute ja kutsealaste koolituste näol.

Kuigi Lind jt (2007) uuringu järgi pidasid noored ja õpilased käsitööõpet iseseisva toimetuleku oluliseks ettevalmistuseks, siis paraku väärtustasid noored käsitöös kõige vähem teadmiste saamist esemelisest rahvuskultuurist. Käsitöötundidest saadavatest oskustest hinnati kõige enam õmblemise oskust (77%). Kurb on tõdeda, et rahvuslike traditsioonide säilitamise oskust pidas oluliseks vaid 11% vastanuist. Sama uuringu tulemustest lähtuvalt pakuti ainekava nüüdisajastamiseks muuhulgas välja projektõppe kasutamist, arvestades õpilaste endi konkreetsete ettepanekutega.

Õppematerjalide defitsiiti COVID-19 distantsõppe ajal tunti Birgit Tuulemets (2022) magistritöö järgi kõige teravamalt just tööõpetuses ja tehnoloogiaõpetuses. Kaja Leht (2020) sealjuures on loonud magistritöö raames projektõppe rahvakunsti käsitlemises ning tegemaks see vabalt ja kiirelt kättesaadavaks, selgelt mõistetavaks ning kasutatavaks, on see veebipõhine. Kuigi õpetajad näevad projektõppes lisatööd, peavad selle korraldamist keeruliseks ning peljatakse õpilaste ebavõrdset panust, siis Mark (2021) magistritöö järgi on koostööskest arendav projektõppe meetod väga heaks näiteks kunstiõpetuses.

Varasematest uuringutest jääb kõlama soovitus, uurida õpilaste ja õpetajate suhtumist kultuuripärandi õpetamisse. Rahvakunsti paremaks käsitlemiseks tuntakse puudust õppematerjalidest, mille ise välja töötamisest ja otsimisest loobutakse ajanappuse tõttu. Lahendusena pakutakse välja ka veebipõhiste õppevahendite väljatöötamist ja projektõppe meetodit.

2. Kultuuripärand

Antud peatükis tutvustatakse kultuuripärandi mõistet ja selle alaliike. Samuti tuuakse näiteid teema aktuaalsusest. Antakse ka ülevaade kultuuripärandi käsitlemisest, esmalt keskendudes erinevatele õppeainetele ning seejärel käsitöö ainele. Selgitatakse, miks on lapse arengu seisukohalt oluline pärimuse õpetamine.

Kultuuripärand on kultuuri ehk kollektiivse mittepäriliku mälu alammõiste (Rüütel & Tiit, 2005) jagunedes omakorda alaliikideks. Kultuur laiemas tähenduses haarab teatud ühiskonnale omaste vaimsete ja materiaalsete tunnuste kompleksi, eluviisi ning selle aluseks olevaid mõttemalle ja väärtushinnanguid. Kultuuripärandi mõiste taga peidab end aga Eesti keele seletava sõnaraamatu (2009) järgi varasematest aegadest pärinev kultuurivara, inglise keeles *cultural heritage*.

Kultuuripärand võib olla nii vaimne kui aineeline. Materiaalse ehk ainelise kultuuripärandi all mõistetakse rahvapille, rahvarõivaid, rahvapärast käsitööd, taluarhitektuuri jne. Vaimse kultuuripärandi alla kuuluvad rahvaluule ja -laulud, rahvatantsud ja -mängud, rahvausund ja -kombestik ning rahvameditsiin ja -tarkused. Kuna vaimne rahvalooming ehk folkloor on tihedalt seotud ainelise pärimusega (Rüütel & Tiit, 2005), siis antud peatükis käsitletakse ka folkloori.

Rahvakultuuri uurija Ingrid Rüütli (2000) sõnul iseloomustab tänapäeva maailma noorsoo huvipuudus oma pärimuskultuuri vastu, mis on tingitud massimeedia ja

liiklusvahendite tehnoloogilisest progressist. Sellest, et meie traditsioonilist kultuuri tuleb kaasajastada ja teha uueks, on oma sõnul kogu aeg rääkinud ja enda sõnul ka seda oma ametiajal propageerinud endine Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves. Ta ütleb: “Seda tuleb teha nii, et paneb noored inimesed kaifima meie ajaloolist kultuuri. See on kift” (Duoplay, 2023).

Tõestus, et pärand elab, on rahvariidetriibulise mustri kasutamine avalikus ruumis - poeseintel, bussiootepunktadel, sisekujunduses, nipsasjakestel jne (Kõivupuu, 2019). Ainelise kultuuripärandi aktuaalsusest kõneleb ka Kudujate Koopiaklubi üleskutse ise aegsasti valmistada ja kanda 24. veebruaril 2024 ehtsaid Eesti kindaid (MTÜ Rahvarõivas, 2024). Tähelepanu all on ka kõigest rahvuslikust inspireeritud ainukordne või väikesetiraažiline disainerlooming, kus Puppardi (2011) sõnul mõjutab rahvusliku disaini või rahvariiete kandmist avaliku elu tegelaste eeskuju ning oma raamatus “Eesti rahvarõivas ja mood” (2021) räägib ta etnomoe tekkest.

2.1 Kultuuripärandi õpetamise tähtsusest

Kultuuripärand ja selle õpetamine on tähtsad vaadatuna mitmest erinevast aspektist. Osaliselt peitub seletus isiklikes kirgedes, kuid ka selles, et folkloor avab õpetamisele ja õppimisele uksi, mida teised distsipliinid ei ava. Bert Wilson sõnul võib folkloor aidata meid õppida, mida tähendab olla inimene (Bowman, 2006: 67). Tema sõnul võib folkloori uurimine vähendada kultuurilisi eelarvamusi ja süvendada sallivust. 1999. aastal Taiwanis toimunud CIOFF laste konverentsil rõhutati pärimuskultuuri tasakaalustavat mõju.

Ajatuna kõlab Meeta Terri koostatud raamatus “Kaunistame” (1965) esitatud tõdemus, et rahvalooming on lähedane lapse psüühikale, tema esteetilisele maitsele. Rahvakunsti täpne, lihtne rütm, elurõõm, haruldane värskus ja dekoratiivsus - see kõik rõõmustab last ja äratab tema fantaasiat, õpetab unistama ja katsetama omaenda loomingus. Ka Vikat (1999) tõdeb, et varasematel aegadel ammutasid lapsed hingelist tasakaalu juba varases eas kokku puututud folklooriga juttude, kommete jms, mis väljendasid esivanemate traditsioonilist maailmavaadet. Rahvuslikust moest kirjutades väidab Hint (2018), et selles puuduvad kindlad reeglid, loomiserõõmust sünnivad põnevad ja mängulised mustrite-värvide-vormide kombinatsioonid, respektitundega ja eetilises võtmes. Ta lisab, et rahvarõivaste värvikombinatsioonides, ornamendis ja ehetes ilmnevad rahva esteetilised tõekspidamised ning kunstimeisterlikkus.

Pärimuskultuuri säilitamist peetakse rahvuse säilitamise alustalana tähtsaks. Eesti folkloorirühmades osalejate mõtteavaldusi analüüsid kinnitab ka Rützel (2003), et oma juurte tundmine annab tänapäeva maailmas kindlustunde, aitab eristuda muust massist ning jääda eestlaseks, ühtlasi austades teisi rahvaid ja kultuure. Pupart (2011) toob rahvarõivaste edasise käekäigu kontekstis välja just noorte inimesteni jõudmise tähtsuse pidades seda investeeringuks tulevikku. Ta lisab, et paljud riigid ei saa uhkustada millegi nii ainuomase kui rahvariidekogudega.

Küsimus, kes me oleme, sõltub suurel määral sellest, kellele või millele me lojaalsed oleme ja miks. Seda mõtet täiendab Anttonen (1996) leides, et kõik kollektiivsed sümbolid ja traditsioonid on kultuurilise järjepidevuse esindajad.

2.2 Kultuuripärand õppetöös

Parijõgi (2016) leiab, et pärimuslikult on pärimusharidust andnud perekond ja kogukond loomulikus keskkonnas. Muutunud ühiskonnas lasub pärimushariduse jagamise vastutuse põhiosa riigi ja ühiskondlikel institutsioonidel põhineval pärimushariduse süsteemil. Ingrid Rützli (2000) sõnul peaks just kool jääma kohaks, kus laps ammutab teadmisi ka oma rahva (pärimus)kultuurist.

Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (HTM, 2021) peab oluliseks kultuuri tihedamat lõimimist formaalhariduse ja mitteformaalõppega laste ja noorte teadmiste, loovuse, empaatiavõime ja koostööskuste arendamiseks. Soodustatakse eri kultuurivaldkondade ekspertide ja professionaalide kaasamist õppekavade ettevalmistamisse ja õppetöö läbiviimisse ning väärtustatakse loomingu kasutamist õppetegevuses. Pööratakse erilist tähelepanu laste ja noorte osalemisele kultuuritegevustes. Loovuse kui kompetentsi arendamine ja rakendamine on muutumas ühiskonnas probleemide lahendamise ning kriitilise mõtlemise kompetentside kõrval üha tähtsamaks.

On raske leida Eesti koolis õppeainet, mis ei puudutaks kultuuripärandi teemat. Juba PRÕKi (2023) üheks põhiliseks läbivaks teemaks on kultuuriline identiteet, eesmärgiks aidata õpilasel kujuneda kultuuriliselt sallivaks ja koostööaltiks kultuuriteadlikuks inimeseks. Käsitledes eesti keelt kui kultuuri kandjat, kirjutab vastav õppekava: “Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri” (Ainevaldkond “Keel ja kirjandus”, 2023). Kehalise kasvatus õppekava näeb ette, et õpilane mõistab liikumisürituste ja -traditsioonide olulisust kultuuri osana, samuti tantsijate rolli

kultuurikandjana (Ainevaldkond "Kehaline kasvatus", 2023). Kunstiainete valdkonna alla klassifitseeruvais muusika- ja kunstiõpetuses on luubi all õpilase omaenda sideme teadvustamine muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga (Ainevaldkond "Kunstiained", 2023). Loodusainete ainekava sõnul loob Eesti geograafia õppimine muuhulgas aluse kodumaa kultuuripärandi väärtustamisele (Ainevaldkond "Loodusained", 2023). Matemaatikaõpetuse puhul võib rääkida loogika mõistmisest ning matemaatiliste oskuste rakendamise oskusest nii eluliste kui ka ainealaste probleemide lahendamisel, näiteks mustrite kordused, silmuste arvu leidmine käsitöös jne (Ainevaldkond "Matemaatika", 2023). Sotsiaalainetes käsitletakse õpilase rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, samuti selle kujunemislugu. Ühtlasi aitab võõrkeelte õppimine teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri eripära (Ainevaldkond "Sotsiaalained", 2023). Eesti keele ja kultuuri õpetamise prioriteet riiklikul tasemel saab kinnitust eestikeelsele õppele üleminekust (Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse..., 2022).

88% Euroopa kodanikest leiab, et Euroopa kultuuripärandit tuleks koolis õpetada, kuna see räägib meile meie ajaloost ja kultuurist (European Commission, 2017). Rüütli (2000) läbi viidud kultuuripärandi teadlikkuse uuringust selgus, et 32% vastanute arvates vastutab kultuuripärandi säilimise eest kool ning usaldus kooli kui institutsiooni vastu kultuuripärandi hoidmisel on pigem hea. Seal ka rõhutatakse, et rahva pärimuskultuuri õpetamiseks peab seda aga ise enne tundma õppima ning teadma, kuidas seda üldse õpetada, rõhutades õpetajate pärimuskultuurialase teadlikkuse tähtsust.

Rüütel (2000) lisab, et kuna pärimus päritakse pärijatele, siis pärijaid tuleb pärimuse vastuvõtmiseks ette valmistada. Õpilase suunamisel tema loomupärase fantaasia, leidlikkuse ja tehnikate valimisel peab ka Aljasmets (1988) tähtsaks just õpetaja oskuslikkust. Oskuslike õpetajate tähtsusest räägib Bowman (2006), kelle sõnul peame folklooriteadlike õpilaste kasvatamiseks teadma piisavalt palju haridusmaailmast, et suuta folkloori "tõlkida" klassiruumi". Rüütli (2003) sõnul peaks folklooriõpetus koolide õppekavades olema kaalukam ning lastele tuleks õpetada eeskätt oma kodu- või elupaiga folkloori. Tema sõnul ei peaks iga õpetaja olema entusiast, kuid tal peaks olema teadmised folkloorist. Parijõgi (2016) sõnul on vaja koolitada juurde palju pädevaid õpetajaid, kes pärimuskultuurist vaimustuksid ning suudaksid vaimustada ja nakatada uhkuse pisikuga ka oma õpilasi.

2.3 Kultuuripärandi õpetamine käsitöö aines

Aljasmets toob juba oma 1988. aastal ilmunud laste loometööd tutvustavas kogumikus välja, et õpilased kasutavad käsitöös suure hoole ja armastusega esivanemate käsitöodes esinevaid ornamente, värve, vorme ja kompositsioone kas otseselt või ümberkujundatuna. Püüdes disaini teha isikupärasemaks ja fantaasiaküllasemaks, on nende lemmikuteks lilltikandid ja kindakirjad.

Käsitöö õppeaine kuulub koos tööõpetuse, kodunduse ja tehnoloogiaõpetusega tehnoloogia ainevaldkonda kajastades II ja III kooliastme õppeprogrammis. Ainekava järgi on käsitöö õppeaine, kus õpilased saavad loovate ideede kaudu väljendada oma oskusi praktikas, kasutades selleks mitmesuguseid pehmeid materjale ja erinevaid käsitöö tehnikaid. Dokumendi järgi kujunevad II kooliastmes õpilastel teadmised käsitöö põhilistest töövõtetest, mõistetest ja tehnikatest. III kooliastmes keskenduvad õpilased enam oma ideede loomingulisele väljendamisele ning töö teadlikule korraldamisele arvestades tootearendustsüklit (Ainevaldkond “Tehnoloogia”, 2023).

Juba varasemas, aastani 2023 kehtinud õppekavas oli kultuuripärand tähtsal kohal. Käsitletuna rahvakunsti mõiste all, oli põhijooneks selle esemeline jaotus ja tähtsuse käsitlemine (Ainevaldkond “Tehnoloogia”, 2011). Rahvakunsti all mõeldakse rahvakultuuri kuuluvat kunstiloomingut avaldades tarbeesemete, rõivaste, mööbli, hoonete jms vormis ning kaunistustes (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009). 2023. aasta algusest kehtivas ajakohastatud tehnoloogia ainevaldkonna õppekavas on termin “rahvakunst” asendunud mõistega “kultuuripärand”. Suuniseid kultuuripärandi käsitlemiseks ajakohastatud õppekavas võib eelnevas käsitletud rahvakunstiga võrreldes pidada küllaltki napiks ja üldsõnaliseks.

Muutunud tehnoloogia ainevaldkonna õppekava puhul tuleb rääkida ka soolise ebavõrdsuse vähendamise eesmärgil sisse viidud nõudest muuta õppesisu ühesuguseks nii poistele kui tüdrukutele. See tähendab, et kõik õpilased õpivad kõiki tehnoloogiavaldkonna aineid ühesuguse ainesisu alusel. Selles valguses nähakse positiivsust rahvusliku käsitöö käsitlemise osas, kuna nüüd õpivad poisid ja tüdrukud nii rahvuslikku käsitööd kui ka rahvuslikku puutööd. Tänu sellele saavad kõik rohkem teada Eesti rahva traditsioonidest ja nende rakendamise võimalustest (Kivestu-Rotella, 2024).

Käsitöö õppeainet sisaldava tehnoloogia valdkonna puhul peetakse oluliseks tutvumist kohaliku esemelise kultuuripärandiga, õppides läbi ühistegevuste mõistma selle mitmekesisust, seda väärtustama ja hindama. Traditsiooniliste käsitööoskuste kõrval peetakse siiski tähtsaks ka tutvumist tänapäevaste materjalide ja tehnikatega. Uue ja vana

kombineerimiseks näeb ainekava ette ka käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja kasutamist just tänapäevases võtmes. (Ainevaldkond “Tehnoloogia”, 2023). Pupart (2011) sealjuures toonitab, et kergekäeliselt disainimiseks valitud vana rahvuslik element on püha ning selle õige kasutamine peaks hõlmama ka elemendi enda ajaloo lähemat uurimist. Käsitööõpetajate selts “AITA” sõnul aga ei võimalda kahjuks ülaltoodud uued hariduslikud suunad käsitööd õpetada tasemel, mida iga käsitööarmastaja oluliseks peab (Lige, 2022).

3. Nüüdisaegsed õppemeetodid

Antud peatükis selgitatakse õpikäsituse üldmõistet, misjärel kirjeldatakse nüüdisaegset õpikäsitust, selle tähtsust ning põhiprintsiipe. Viimasest lähtuvalt võetakse vaatluse alla ka projektõppe meetod selle tunnuste ning koostamise ja läbiviimise printsiipidega.

HTM (2022) defineerib õpikäsitust arusaamana sellest, mis eesmärkidel ja mil viisil õppimine toimub, millistes suhetes on õppeprotsessis osalejad ning milline on nende arusaamade rakendamine praktikas. Kohanemaks teisenenud ühiskonna ja töömaailma ootuste ning tehnoloogiliste arengutega, õpikäsitused ka muutuvad.

Tänasest muutuste vajalikkusest räägib asjaolu, et Euroopas kasutatakse lauaarvuteid koguni 93 protsendil töökohtadest (Beetham & Sharpe, 2007). Digitehnoloogia otstarbekamat ja tulemuslikumat kasutamist õppetegevuses näeb ette ka Eesti elukestva õppe strateegia 2021 (HTM, 2021). Kõrged ootused haridussüsteemile eeldavad nii seniste väärtuste kindlustamist kui vajalike muutuste toetamist läbi õppesisu, õppimise ja õpetamise viiside uuendamise (HTM, 2020).

Varasemaga võrreldes, sootuks teistsuguses keskkonnas elav tänapäeva laps ja noor, vajab ka teistsuguseid oskusi (Vinter, 2014a). Sellest lähtuvalt ongi nüüdisaegse õpikäsituse põhimõteteks õppijakesksuse kõrval nii avatud ja seoseid loovate hoiakute loomine kui ka elukestvaks õppeks valmistumine (Tamm, 2017). Valmistamaks ette õpilasi, kellelt oodatakse peale teadmiste ka midagi enam, peab õppetöö olema aktiivne ja koostööne (Bell, 2010). Käitumise ning väärtushinnangute arendamisele keskendumise kõrval harjutatakse võtma oma õppimise eest vastutust ja õpitakse õppima (HTM, 2021).

Uuele avatud, iseseisvad, julged, õppimisaltid, kiirelt otsustavad ja loovad õpilased sünnivad HTMi (2017) järgi just aineülestest või aineid läbivate oskuste arendamisel. De Kocki jt (2014) järgi toetab lõimingut ka haridusreformi edendaja John Dewey (1859 - 1952)

nägemus haridusest eesmärgiga olla võimalikult realistlik ja praktilise väärtusega ka koolikeskkonnast väljaspool, Smiti (2013) järgi autentsesse konteksti asetatuna. Nüüdisaegse õpikäsituse puhul mängib tähtsat rolli ka õpilaste sisemise motivatsiooni tekitamine ja hoidmine luues põnevust ning õppimise eesmärgina teadvustada ka tööprotsessi (Postareff & Lindblom-Ylänne, 2008).

Uued meetmed vajavad uut laadi õppimise hindamist. Standardiseeritud testide asemel soovivad Fullan ja Langworthy (2014) mõõta õpilaste meisterlikkust, võtmeoskuste arengut, meelestatust vastamaks väljakutsetele ja tööde mõjukust. Tähelepanu tuleb pöörata ka õppijate sotsiaal-emotsionaalsetele vajadustele nagu kuuluvus ja turvatunne. HTM (2022) näeb parema käitumise soodustamiseks ja kooliväsimuse vältimiseks suurt osa ka liikumisvõimaluste loomisel.

Hollandi teadlase de Kocki (2004) käsitluse järgi on nüüdisaegse õppimise puhul kõige olulisemad konstruktivistlik arusaam õppimisest, enesejuhtimine ja koostöisus.

Konstruktivistliku lähenemise õppijakeskus seisneb lähtumisel õppekava ja õpetaja asemel hoopis õppijatest endast. Lapsed suunatakse uusi teadmisi ja oskusi konstrueerima tuginedes oma eelteadmistele (Pedaste, 2016), mistõttu on õpitu edaspidise rakendamise tõenäosus ka suurem. Mõtet “näed, mida tead” toetab Senge jt (2009) väide, et iga uue kogemuse puhul kalduvad inimesed vastu võtma ja mäletama üksnes sellist informatsiooni, mis tugevdab nende juba olemasolevaid mõttemudeleid.

Head on ka iseseisva pusimise käigus tekkivad küsimused ja seoste pinnalt tekkiv arusaamatuse tunne ehk kognitiivne konflikt. Küsimuste pinnalt uute teadmiste sidumine olemasolevatega annab tulemuseks tugevamad ja mitmekülgsemad seosed ehk sügavama õppimise (Aomets, 2022).

Ennastjuhtiva õppimise all mõeldakse olukorda, kus õppijad vastutavad enda õppimise eest ise. Nad seavad endale eesmärgid ja leiavad lahendusi. Kuna isiklikud eesmärgid annavad õpilase jaoks protsessile tähenduse ja süsteemsuse (Boekaerts, 2001), siis suureneb ka õppimisele pühendumine ning eduelamuste saamine (Tamm, s.a.). Enesejuhtimisoskuse arendamise kui võtmeoskuse arendamise vajalikkusest distantsõppe näitel räägib ka SA Kutsekoda (2021) läbi viidud COVID-19 põhjustatud mõju uuring. Kui Postareff ja Lindblom-Ylänne (2008) toovad lahendusena välja õpetamiskontseptsioonide mõjutamise, siis Tamm (s.a.) pakub omaltpoolt uurimuslikku õpet.

Koostöine õppimine tähendab positiivset vastastikust sõltumist, mille taga on iga grupiliikme panus. Vinter (2014b) soovib muutunud õpikäsituse juurutamise valguses

rühmatööks paaristööd või väikeseid rühmi, mille optimaalseks suuruseks efektiivsema töö ja paremate tulemuste nimel pakub Gillies (2016) kolm kuni neli õpilast.

Edu haridussüsteemis tagab koostöö just selle kõige erinevamate vormides (HTM, 2022). Seda toetab dokumendi ettekirjutis, et õppija huvi loomiseks ja hoidmiseks on oluline tuua õpikeskkonda ja õppeprotsessi vaheldust, näiteks õppida ka väljaspool kooli. Vinter (2014a) pakub lisaks kohaliku omavalitsuse, teiste õppeasutuste ja piirkondlike ettevõtete vahelisele koostööle välja eri valdkondade spetsialistide kutsumise kooli, aitamaks kavandada kaasahaaravaid, töömaailma ja igapäevaeluga haakuvaid projekte. Tuleks ka kummutada mõtteviisi, et vanemaid ei huvita enam seotus kooliga. Vähese koostöö põhjuseks kodudega võib olla hoopis olla ajapuudus või vanemate vähene julgustamine (Senge jt, 2009). Tähtis on ka koostöö õpetajate vahel.

Nüüdisaegse õpikäsituse võtmeisikuks on paratamatult õpetaja oma pedagoogiliste uskumuste ja võimekusega (Fullan & Langworthy, 2014). Ta ei ole 21. sajandil mitte infoallikas, vaid õppija toetaja tema kujunemisel ennastjuhtivaks, koostöiseks ja elukestvaks õppijaks. Avar õpetamisstrateegiate repertuaar ja võime luua õpilastega õppimisprotsessis partnerlusel põhinevaid suhteid (HTM, 2022) iseloomustavad nüüdisaegset õpetajat.

3.1 Projektõppe meetod

Projektõppe on sobiv õpistrateegia selleks, et kavandada õppeprotsess, mis vastaks nüüdisaegse õpikäsituse aluspõhimõtetele. Meetodi aktuaalsusest koolis räägib näiteks III kooliastmele loovtööna välja pakutud projekti koostamise võimalus (PRÕK, 2023).

Projektõppe on õppeviis, mille käigus õppijad keskenduvad kindlale probleemile, luues ise originaalseid lahendusi ja tulemusi. Õppijad on õppeprotsessis aktiivselt kaasatud ning õpetaja on juhendaja, suunaja ja kaasõppija rollis (Tallinna Ülikool, s.a.), õppetegevuses kasutatakse rühma- või meeskonnatöö meetodit (Rekkor & Peterson, s.a.). See on õppevorm, mille sisu vastab kehtivale põhikooli riiklikule õppekavale (2023) olles püsivaim ja kõige ulatuslikumalt kasutatav otseselt alternatiivpedagoogilistest liikumistest pärit meetodiline uuendus (Haridusleksikon, 2013).

Konstruivistlikule õpikäsitusele omaselt pakutakse õpilastele uusi kogemusi ja elamusi võimaldades seda seostada varasematega. Tulemuseks on õpilaste iseendi konstrueeritud uued teadmised. Oluliseks aspektiks siinkohal on õpitu elulisus ehk praktiline rakendatavus igapäevaelus. Senge jt (2009) kinnitab, et igasuguse õppimise pikaajaline mõju sõltubki

sellest, kuivõrd see on seotud meid ümbritseva maailmaga ning Larmeri jt (2015) sõnul jääb õpitu paremini meelde, kui see on seostatud iseendaga. Näiteks ka igapäevaelus käsil olevad akadeemiamaja ehitamine, puhkuse ja õhtusöögi planeerimine on samuti projektid.

Tulevikus sisenevad õpilased töömaailma, kus neid ei hinnata mitte nende töövõime ja tulemuste, vaid ka nende suhtlemis-, koostöö-, läbirääkimis-, planeerimis- ja organiseerimisoskuste põhjal. Sealjuures peetakse oluliseks ka loovust, sõltumatut, kriitilist ja sügavuti mõtlemist ja õppimist (Bell, 2010) ning alternatiivsete võimaluste mitme nurga alt uurimist (Senge jt, 2009). Kui Kilpatrick (2018) väidab, et projektõpe pakub mitmekesisest valikut elu väljakutsetest ja moraalsest kogemustest, siis ka Larmeri jt (2015) järgi võimaldatakse õppemeetodiga harjutada palju kasulikke just edaspidiseks eluks. Võib väita, et projektõppe meetod arendab 21. sajandi oskusi, sh oskust kasutada digivahendeid.

Kuigi koolis õpetatakse kõiki õppeaineid eraldi, siis on raske mõelda karjäärile või ametile, mis toimib erialaselt isoleeritult (Larmer jt, 2015). Tema sõnul sisenevad paljud tänapäeva õpilased karjäärivaldkondadesse, mis kattuvad ühe või mitme erialaga. Senge jt (2009) sõnul on päris elus probleemid rasked just sellepärast, et neil on palju üksteisest sõltuvaid tahke. Näitamaks õpilastele maailma tervikuna tuleb luua asjade ja nähtuste vahele põhjendatud seoseid. Raamatus “Tiigrihüpe: Haridustehnoloogia käsiraamat” (2009) pakutakse välja erinevates õppeainetes omandatud teadmiste sidumist. Tavapäraselt isoleeritud ainevaldkondade omavaheliste seosteni projektõpe just viibki (Vinter, 2014a). Õppeainete lõimingule vaatamata põhineb projektõpe siiski akadeemilistele distsipliinidele pöörates tähelepanu nii ainealastele teadmistele kui oskustele (Grossman jt, 2019). Vanematelt inimestelt kuulnud ütluses “õpime tegutsedes”, on projektõppe meetodi kontekstis palju tarkust (Kilpatrick, 2018). Õpimotivatsiooni tõstmise kõrval suunab hea projektõpe õpilasi ka uurima ja Belli (2010) väitel seda tulenevalt just õpilase enda loomulikust huvist. Larmer jt (2015) ütleb, et uudishimu ajal toimuv küsitlemine, uurimine ja arutluskäik viib inimese teadmatuses teadmiseni. Olukorras, kus õpilane küsib küsimust miks, jääb õppimise harjumuski paremini külge ning õpitu mõtestamise kõrval luuakse tähendusi, mis kestavad. “Kõrgema astme mõtlemisioskused paranevadki harjutamisega” väidab Larmer jt (2015). Sealjuures väidab ta ka seda, et just segaduses rikkalik mõtlemine toimubki.

Katrin Marki (2021) magistritööst selgub, et kunstiõpetuse näitel arendab projektõpe kõige enam koostööoskust. Projektõppe meetodile omane grupis töötamine toob koostööoskuste, produktiivse suhtlemise ja teiste austamise arenemise kõrval kaasa ka

paremad töötulemused. Vastutus kaaslaste ees motiveerib õpilasi rohkem kui vastutamine ainult õpetaja ees. Seetõttu peab paika Grossmani, jt (2019) väide, et kõige rikkalikum koostöö ei hõlma mitte ainult vastastikust toetust, vaid tõelist vastastikust sõltuvust.

Kuigi projektõpe nõuab õpilastelt otsuste langetamist ühiselt, siis selleni viiv läbirääkimine ei tule enamikule noortele loomulikult. Senge, jt (2009) sõnul peitub seal juurdunud individualism ja konkurentsile orienteeritus. On vähetõenäoline, et rühmaliikmed mõtleksid sarnaselt, mistõttu annabki projektõpe võimaluse õppida austama kaaslaste õpistiile või eelistusi, regulaarselt harjutada läbirääkimiste pidamist, kuulamist ja avatud suhtumist teiste rühmaliikmete ideedesse (Bell, 2010). Hea meeskond vajabki erinevaid oskusi. Ära ei tohi ka unustada Larmeri jt (2010) järgi vaidluste rikastavat mõju. Psühholoogide väitel on võime teist inimest kuulata ja teise vaatevinklist olukordi mõista intelligentse käitumise kõrgemaid vorme (Senge jt, 2009).

Projekti lõpus mõtisklevad õpilased eneseanalüüsi raames nii enda õppimise kui ka sotsiaalse suhtluse edukuse üle, fookuses panus teineteise ideede ja arvamuse kuulamisse (Bell, 2010). Tema sõnul üksteisele konstruktiivse tagasiside andmine aitab teadvustada oma tugevaid külgi ja parandada omavahelist suhtlemist. Selle juures õpilased annavad, saavad ja ka kasutavad vastastikust tagasisidet (Grossman jt, 2019). Vastastikuse analüüsimise kõrval hindavad õpilased oma projekte ka ise, märgates enda jõupingutusi, motivatsiooni, huve ja tootlikkuse taset. Inimesed õpivad tsüklitena, liikudes loomulikult tegutsemise ja refleksiooni vahel (Rühmaliikmete..., 2014), mis Larmeri jt (2010) sõnul tagavad samuti selle, et õppimine jääks pikaajalisse mällu.

Projektimeetodi välja arendanud USA filosoofi ja pedagoogi William Heard Kilpatricku (1871–1965) meetodi eesmärgiks on õpilastes võimalikult iseseisva probleemide lahendamise soosimine õpetaja minimaalse suunava tegevuseta. Teooria kohaselt teeb õpilane nii kaua kui võimalik iga sammu iseseisvalt, õpetaja abistamas navigeerimisel läbi kitsaskohtade (Larmer jt, 2010), pidades silmas võimalikke ohte (Kilpatrick, 2018) ning aidates õpilasel enne teele asumist võetud suundi analüüsida (Bell, 2010). Ise rääkimise asemel õpetaja hoopis kuulab, stimuleerib õpilasi mõtlema ja arutlema sealjuures julgustades, küsides (ka eeskuju näitamise eesmärgil) küsimusi ning olles suunanäitajaks oma püsivuse ning probleemilahendusele orienteerituse ja loovusega (Larmer jt, 2010).

Hoolimata meetodi õpilaskesksust, ei loobu projektõppe õpetajad siiski õpetamisest (Krauss & Boss, 2013) tuginedes selle juures oma pedagoogilisele “tööriistakohvrile”. Viimast kasutab õpetaja muuhulgas just kõigi huvidega haakuva, sobiva ulatusega,

ambitsioonika ja keerulise, kuid mitte üle jõu käiva projektõppe planeerimisel (Grossman jt, 2019). Tark õpetaja oskab sättida nii, et projektõppe teekonnal omandavad õpilased kergusega õpetaja poolt planeeritud õpioskused. Krauss ja Boss (2013) pakuvad välja ka õpetajate võimaluse luua side kogukonnaga algatamaks koostööd kohalike ettevõtete ja kogukonna liikmetega õppetöö rikastamise eesmärgil.

3.1.1 Projektõppe kavandamine ja läbiviimine

Kahtlemata annab hästi disainitud projektõppe võrratuid tulemusi. Projektõppe kavandamine tähendab õpetajale aja investeerimist nii ettevalmistustesse kui planeerimisse.

Esmalt tuleb valida, milliste õpilaste rühmaga projektõppe läbi viiakse. Sellest lähtuvalt määratakse tegevuse raskusaste, ka toimumisaeg ning -kestus. Seejärel pannakse paika õppeained, millega lõimuda, misjärel genereeritakse projektõppe idee (Larmer jt 2015).

Kraussi ja Bossi (2013) järgi võib idee peale tulla õpetaja alati ise, kuid projektõppe võib alguse saada ka probleemist antud koolis või kogukonnas. Aluseks võib olla ka mõni aktuaalne sündmus, miks mitte ka lähtuda õpilaste endi huvidest. Kasutatakse ka kellegi teise idee muutmist endale sobivaks.

Järgmisena pannakse paika projektõppe raamistik fikseerides õpiväljundid, määrates projektõppe tulemi ja selle avalikustamise viisi. Sõnastatakse ka uurimisküsimus. Soovituslik on planeeritule küsida enne tööle hakkamist ka tagasisidet näiteks kolleegidelt (Larmer jt, 2015).

Projektõppe loomisel ja läbiviimisel on abiks William Kirkpatricku (1929) ja John Dewey'i (de Kock, 2014) ainetel loodud nn projektõppe kuldstandard (ingl k *Gold Standard Project Based Learning*), mille järgi tagab eduka projektõppe järgnevate aspektide järgimine:

- **Väljakutsuv probleem või küsimus** - haaravate probleemide lahendamine aitab õpilastel omandada teadmisi selliselt, et nad oskavad neid ka edaspidi kasutada.
- **Pidev uurimine** - otsides vastuseid esialgsetele küsimustele tekivad õpilastel üha uued küsimused muutes uurimuse tsüklikuks või spiraaliks tõugates õpilasi kaevuma üha sügavamale ja sügavamale.
- **Autentsus** - projektõppe mudeldab päris maailmas toimuvat ning projektidel on mõju maailmale.

- **Õpilase hääl ja valikuvõimalused** - õpilastele oma ideede ja arvamuste väljendamiseks ning valikute tegemiseks võimaluste andmine toetab nende autonoomiat ja pädevusi aidates kaasa sisemisele motivatsioonile.
- **Refleksioon** - väljapoole ja sissepoole suunatud refleksioon võimaldab õpilastel läbimõeldult edasi liikuda. Samal ajal õpetab kasutama ja mõistma kogetud õppimise ja probleemide lahendamise strateegiaid.
- **Kriitika ja läbivaatamine** - õpetajalt, ekspertidelt ja kaaslastelt saadud lahke tagasiside võimaldab oma tööd kontrollida ja vajadusel üle vaadata ning parandada.
- **Avalik toode** - õpilastes suurema pühendumise kõrval paneb avalik projektõppe tulem ka õpilasi tajuma protsessi autentsemana.

Antud mudeli järgi on projektõppe keskmeks õpieesmärgid hõlmates uusi teadmisi ja kogemusi ning võimekust neid edaspidi kasutada (Larmer jt, 2015).

Projektõppe saab jagada faasideks. Larmer jt (2015) järgi jagunevad need järgmiselt:

1. **Käivitamine** - sissejuhatus, juhtküsimumise leidmine.
2. **Teadmiste, arusaamise ja oskuste arendamine** töö käigus, sh küsides sügavaid küsimusi.
3. **Toodete väljatöötamine, tagasisidestamine ja muutmine** - projektõppe tulemi arendamine.
4. **Toote esitlemine** - toote avalikustamine ja enese ning protsessi analüüs.

Hästi koostatud projektõppe pakub õpilastele just nii palju väljakutseid, et see oleks piisavalt keeruline tekitamata õppimist takistavaid probleeme ja stressi. Piisavalt organiseeritud, kuid samal ajal ka piisavalt avatud projektõppe võtab arvesse erinevaid võimeid, huvisid ja loomingulist lähenemist.

4. Tegevusuuring

Peatükis põhjendatakse uurimis- ja andmekogumismeetodite valikut ja selgitatakse valimi moodustamise aluseid. Lisaks kirjeldatakse uuringu protsessi ning käsitletakse uurimiseetikasse puutuvat. Viimases osas antakse ülevaade uuringu tulemustest.

Uuringu eesmärgiks oli vähendada käsitööõpetajate õppematerjalide puudust kultuuripärandi käsitlemiseks. Kuna pärimuse käsitlemise suurim roll on just koolil, koostati uuringu tarbeks laialdaselt kasutatav ja kohandatav metoodiline õppevahend metoodilise juhendi näol (Lisa 1). Selle väljatöötamisel arvestati nii nüüdisaegse

õpikäsituse kui projektõpetõppe kavandamise ja läbiviimise ning riiklikult käsitöö õppeainele seatud nõuetega. Õpetajat toetava metoodilise vahendi eesmärgiks oli tõsta õpilastes teadlikkust kultuuripärandist just neid kõnetaval viisil. Standardprojekt lähtub nüüdisaegsele õpikäsitusele kohaselt konstruktivismi, enesejuhtivuse ning koostõisuse nõuetest. Metoodilise vahendi jätkusuutlikkusest räägib Kraussi ja Bossi (2013) väide, et juba loodud edukat projekti kasutatakse tõenäoliselt üha uuesti, eriti lähtuvalt pärandkultuuri tähtsusest ja selle aktuaalsusest.

4.1 Metoodika

Käesoleva uurimuse eesmärk oli luua käsitöö õpetajatele metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks projektõppena lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ja riiklikust õppekavast arvestades seejuures õpilaste ja ekspertõpetaja tagasisidega.

Lofströmi (2011) järgi valiti praktika edendamise eesmärgil uurimismeetodiks tegevusuuring, et viia see praktikuna (kooliõpetajana) läbi enda töökohas. Uurijana iseenda õpetamisviise ja praktikaid kaardistades lähtuti põhiideena rakendatavusest (Laherand, 2010) ning Fichtman Dana (2016) järgi eesmärgist luua väärtuslikku praktilist teadmist täheldades üles klassi loomulikke igapäevaseid tegevusi. Tegevusuuringu kasuks rääkis samuti asjaolu, et meetod on õpetamise arendamise vahendina kogunud järjest suuremat populaarsust ka õppejõudude õpetamisoskuste arendamisel (Karm & Ploom-Valickis, 2019).

Uurimuse eesmärgi saavutamiseks otsiti vastust kolmele uurimisküsimusele:

1. Milline oli õpilaste kasutajakogemus töö raames väljatöötatud metoodilise juhendi kohta ning kuidas andis see teadmisi kultuuripärandist?
2. Milline oli ekspertõpetajate tagasiside?
3. Milline oli tagasiside uurija mõttepäeviku alusel?
4. Milliseid muudatusi viidi sisse loodud metoodikasse lähtudes õpilaste ja ekspertõpetajate ning uurija mõttepäeviku tagasisidest?

Tegevusuuringu tarbeks koostati eelpoolt kirjeldatud metoodilise juhendi (Lisa 1) alusel projektõppe plaan 6. klassi käsitöö õpetuse tunniks (Lisa 2). Selle teemaks sai heategevuslik projekt rahvuslikel ainetel järjehoidja meisterdamiseks sama kooli esimesse klassi minevatele õpilastele. Projektõppe tarbeks loodi õpimapp (Lisa 3), mis oli õpilastele abiks mitu nädalat kestva projekti ajal ülesannete väiksemateks osadeks jagamisel ning tähtaegade kaardistamisel (Krauss & Boss, 2013). Tegevusuuringu eesmärgiks oli testida

just seda konkreetset metoodilise juhendi alusel loodud projektõpet näitamaks üht võimalust, kuidas loodud kohendatavat juhendit kasutada ning tegevuse käigus täiustada.

Metoodilise juhendi (Lisa 1) alusel loodud projektõppe plaan (Lisa 2) algas konstruktivismile omaselt uute kultuuripärandialaste teadmiste ehitamisega toetudes varasematele (Lisa 2, Tund 1). Järgnevalt, arendades digipädevust, leiti Eesti muuseumide veebivärv muis.ee veebilehega tutvudes sealt nii individuaalselt kui rühmatööna endale meelismuseaalid (Lisa 2, Tund 2). Viimastest inspireerituna koostati kavandid tarbeseme loomiseks/stiliseerimiseks (Lisa 2, Tund 3 ja 4). Vaheetapina soovitati õppekäiku muuseumisse kultuuripärandi kogudega tutvumiseks (Lisa 2, Tund 3), kuid antud projektõppe puhul seda teha ei õnnestunud. Enesejuhtimisoskuste arendamise tuules kõik kavandatu vastavalt õpimapis (Lisa 3) kirjeldatud nõuetele ka valmistati (Lisa 2, Tund 5 ja 6), esitleti ning igakülgsest tagasisidestati ja analüüsiti (Lisa 2, Tund 7). Õpetaja oli õpetamise asemel suunaja ja toetaja rollis võimaldades õpilastel hoida motivatsiooni ja jõuda eduelamusteni. Isikliku seose tekkimist stimuleeriti ka haakuvate koju antud ülesannetega (Lisa 2, Tund 1 ja 2). Nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt toimus aktiivne töö koostöisel rühmatööde näol, sealjuures ka käsitöö-, kunsti- ja arvutiõpetuse tunni lõiminguks. Järjehoidja valmistamine aitas õpilastes arenda eelkõige sotsiaalset ja kodanikupädevust.

Tegevusuuringu koostöist ja kogukonnapõhist iseloomu arvestades haaras uuring õpilasi (6. klass), kolleege (kunsti-, arvutiõpetuse, lasteaia- ja klassiõpetajad) ning koolikeskkonda laiemalt. Tegevusuuring viidi läbi perioodil 8. märts - 5. aprill 2024 kestusega kaheksa akadeemilist tundi kuue kohtumisega.

4.1.1 Valim

Uurimisküsimuste arvust ja iseloomust lähtuvalt moodustati neile vastamiseks kaks valimit. Esimese valimi moodustamisel kasutati klaster- ning teise puhul mugavusvalimi meetodit.

Esimene valim moodustati uurija enda poolt õpetatavatest käsitöö tunnis osalevatest õpilastest kasutades klastervalimi meetodit. Valimi moodustasid kümme eesti rahvusest üldhariduskooli 6. klassi neiut (vanus 12 ja 13 aastat), osaledes uuringus tavapärase õppetegevuse ajal. Antud meetod osutus valituks, kuna sobides tegevusuuringuga võimaldab see lapsi testida nende tavapärasel keskkonnas (Õunapuu, 2014). Lähtuvalt tehnoloogia valdkonna ainekavast oli võimalus valimisse sattuda mõlema soorühma

esindajatel võrdselt, näidates valimi representatiivsust. Kogutud andmete põhjal saab teha järeldusi või prognoose koguhulga ehk Eesti koolide II kooliastme käsitöö tunnis osalejatele (Õunapuu, 2014).

Teise valimi moodustamise üldkogumiks oli Eesti koolide käsitöö õpetajad, kellest koguhulgale üldistatavuse põhimõttest lähtuvalt moodustati valimiks geograafilise paiknemise järgi Saare- ja Muhumaa üldhariduskooli käsitöö õpetajad kasutades mugavusvalimi meetodit. Mugavusvalimi meetodil määratud ekspertõpetajatest koosnev valim moodustati Õunapuu (2014) järgi lähtuvalt lihtsasti kättesaadavuse ja koostöövalmiduse põhimõttest, kuna valimisse kuulunud Saare- ja Muhumaa õpetajad olid uurijaga regulaarses tööalases kontaktis piirkonna käsitöö ja kodunduse õpetuse aineseksiooni suhtluskanalites. Lisaks uurija enda paiknemisele selles piirkonnas osutus valituks just see tegevõpetajate rühm, kuna lähtudes kultuuripärandi temaatikast leidub Saare- ja Muhumaalt väikesele piirkonnale vaatamata paljude eripäradega kultuuripärandit, eelkõige rahvarõivaid (Karro, 2024) ja töö kontekstis on see soodne. Küsitlus saadeti 14le ekspertõpetajale, neist vastasid 5. Vastanute keskmine tööstaaž oli 29,8 aastat vahemikus 15 - 40 aastat.

4.1.2 Andmete kogumine

Andmekogumisviiside valimisel arvestati, et nende kombineerimisel on suurem võimalus saada mitmekesisemat teavet ja vaadelda uuritavat fenomeni eri vaatenurgast. Samuti peeti silmas, et antud viis võimaldab õppida ja leida lahendusi ka juhul, kui kogutud andmete vahel on lahknevusi (Karm & Ploom-Valickis, 2019). Kuna üks andmeallikas võimaldab vaid piiratud perspektiivi õpetamise ja õppimise uurimises, siis tegevusuuringu raames koguti andmeid mõttepäeviku, projektõppe raames toimunud osalejate eneseanalüüsi ning selle raames valmistatud tööde abil eesmärgiga testitud õppevahendit parendada. Lisaks saadi küsimustike abil tagasisidet nii uuringus osalenud õpilastelt kui ekspertõpetajatelt.

Kvalitatiivse uurimuse iseloomust lähtuvalt dokumenteeriti tegevusuuringu käigus oma tähelepanekud ja kogemused mõttepäeviku (*i.k. reflection journal*) abil (Lisa 5), kuhu spontaanse loomuga sissekanded tegi uurija ainuisikuliselt peale igat toimunud tegevusuuringu tundi sama päeva jooksul. Kemberi (2000) järgi planeeritud mõttepäeviku sissekannete struktuuri võtmekomponendiks oli tabel uurija tähelepanekute ja parendust vajavate aspektidega ning teisel pool vastukaaluks tegevuskava parendustegevustega. Iga

tegevusuuringu raames toimunud tunni puhul toodi ka välja planeeritud ja reaalselt toimunud tegevused ning ka uurija emotsioonid ja arutlus. Nimetatud ülesehitus sobis töösse, kuna aitas praktilise tegevuse perioodil struktureerida mõtteid õpetamise ja õppimise osas sisaldades uurivale loomule sobivat järjepidevat refleksiooni (Karm & Ploom-Valickis, 2019).

Tegevusuuringus osalenud õpilastelt (esimene valim) saadi tagasisidet kahe küsimustiku abil. Esimene küsimustik oli tegevusuuringuna läbi viidud projektõppe osa ehk eneseanalüüs. Tegu oli kolme vastusevariandiga Likerti skaala küsimustikuga (Lisa 3, Joonis 8), mille abil õpilased küll said analüüsida enda projektõppe kogemust, kuid uurija silmis kandis see väärtuslikku infot mõõtmaks õpilaste kasutajakogemust metoodilise vahendi testimisel. Valikvastustega suletud ankeetküsimuste puhul paluti õpilastel kolme variandi vahel valides (“Olen nõus”, “Võib olla”, “Ei ole nõus”) märkida, mil määral nad väitega nõustuvad. Kolme väärtusega andmestik võimaldas eristada erineva intensiivsusega hoiakuid, sealhulgas ka neutraalset (Lagerspetz, 2017). Seitsme küsimusega sooviti teada, milliseks hindavad õpilased enda panust töö õnnestumisse, rühmatöö kvaliteeti, iseenda üldist meelestatust kogetud protsessile, uute ideede tekkimise ja millegi uue õppimise võimalikkust ning hoiakut heategevusliku projektiga töötamise osas.

Stimuleerimaks sama valimit ehk õpilasi avaldama oma arvamust ja väljendama hoiakuid (Õunapuu, 2014), kasutati teises õpilastele suunatud küsimustikus avatud lõpuga küsimusi, mille juurde kuulus uuringut tutvustav kaaskiri (Lisa 6, Joonis 9 ja 10). Vahetult peale tegevusuuringu lõppu õpilastele individuaalselt täitmiseks jagatud paber kandjal küsimustikuga sooviti saada teada, milline oli metoodilise vahendi tõhusus aitamaks kaasa teadmiste kasvule kultuuripärandist. Sooviti teada, missuguseks kujunes õpilaste hoiak iseendale kultuuripärandist inspireeritud eseme stiliseerimise võimalikkuse suhtes ning milline oli peale projektõpet nende hoiak võimaliku uue sarnase, kultuuripärandit käsitleva projektõppe suhtes. Ühtlasi uuriti, millised on õpilastelt saadud tagasiside alusel metoodilise vahendi kitsaskohad, kuid prooviti ka kaardistada võimaliku õpirõõmu ja eduelamuste väljendumist. Uuritavatest ehk neidudest lähtuvalt pandi rõhku ka Õunapuu (2014) soovitusel hea kujunduse ja selgesti arusaadavate küsimustega küsimustiku loomisele motiveerimaks uuritavaid meelsasti vastama. Kaheksa poolstruktureeritud küsimust olid esitatud nii, et õpilastel tuli lõpetada pooleliolevad laused või täita lüngad.

Teise valimi ehk Saare maakonna käsitöö õpetajatelt (ekspertõpetajad) andmete kogumiseks kasutati samuti küsitlusmeetodit, vahendiks ühest suletud ning üheksast avatud

küsimusest koosnev küsimustik koos uurimistööd tutvustava ja konfidentsiaalsusest informeeriva kaaskirjaga (Lisa 7). Meetod osutus valituks, et Õunapuu (2010) järgi panna vastajad sisuka tagasiside eesmärgil arutlema ja argumenteerima. Ekspertõpetajate mõtete ja arvamuste alusel püüti kaardistada metoodilise juhendi sobivus käsitööõpetuse õppekava ja nüüdisaegse õpikäsitusega. Sooviti ka uurida projektõppe meetodi sobivust ja tõhusust kultuuripärandi teema käsitlemiseks. Lisaks sooviti saada aimu metoodilise õppevahendi tugevustest ja kitsaskohtadest ning paluti kogemustest lähtuvalt prognoosida õpilaste hoiakut õppemeetodi osas. Viimasena paluti ekspertõpetajatel kirjeldada õppevahendi kasutusperspektiivi nende enda tundides. Tagasiside saamiseks saadeti ekspertõpetajatele nii metoodiline juhend kui selle alusel loodud projektõppe plaan järjehoidjate meisterdamiseks (Lisa 1, 2, 3) e-maili teel ühes kaaskirjaga (Lisa 7). Juurde lisati Google Drive keskkonda koostatud link anonüümse küsimustikuga (Lisa 7) paludes viimane täita kahe nädala jooksul, mida hiljem pikendati kordus e-maili saatmisega ühe nädala võrra.

Kuna Fichtman Dana (2016) sõnul on eriti väärtuslikud andmekogumisvahendid ehk andmeallikad ka õpilaste tööd, siis käsitleti ka neid (Lisa 10). Tagasiside saamiseks hinnati tegevusuuringu käigus valminud esemete vastavust õpilastele teada olnud nõuetele (Lisa 3, Joonis 5) saamaks teavet tööjuhendite sisukuse ja arusaadavuse piisavusest. Uuringu käigus tegi fotosid õpilaste töödest klassiruumis uuriv õpetaja.

4.1.3 Andmete analüüs

Tegevusuuringu käigus koguti nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid andmeid, mistõttu kasutati andmeanalüüsis erinevaid meetodeid.

Ekspertõpetajatelt saadud küsimustikust saadud andmete analüüsimise esimeseks etapiks oli uurimustulemuste korduv lugemine. Seejärel vastused paigutati vastususte korrastamise eesmärgil tabelisse küsimuste ja vastuste kaupa vastanuid eristamata, kokku kolm horisontaalpaigutuses Google Docs lehekülge. Järgnevalt avatud küsimuste vastused süstematiseeriti laiemalt põhikategoriasse, sealt edasi alakategoriasse ning viimaks lisati alakategoriaid ilmestavad tekstinäidised küsimustikest (Lisa 8). Kahe esimese kategooria puhul lisati sulgudesse vastav vastanute arv.

Õpilaste poolt täidetud küsimustiku andmed korrastati samamoodi, nagu ekspertõpetajatelgi, kokku kolm horisontaalpaigutuses lehekülge. Küsimustikest saadud vastused süstematiseeriti esmalt põhikategoriasse, seejärel alakategoriasse ning

viimaks lisati alakategooria jagunemine ühes illustreerivate konkreetsete vastustega. Kolme viimase kategooria puhul lisati sulgudes juurde vastav vastuste koguarv (Lisa 9). Nii ekspertõpetajate kui õpilaste küsimustike korrastamisel ja analüüsimisel ei kasutatud abijõudu, kuna vastused olid lihtsasti mõistetavad.

Õpilastele suunatud Likerti skaala küsimustiku analüüsimiseks korrastati vastused Google Docs programmis loodud tabelis selliselt, et ridadeks on väited vastavate hinnangute statistilise kokkuvõtetega, veergudeks hinnangute skaala (Tabel 1).

Mõttepäeviku (Lisa 5) analüüsi tulemusena viidi koheselt sisse muudatused testitavas metoodilises õppevahendis (nii standardprojekti (Lisa 1) kui selle alusel loodud testitavas projekti (Lisa 2). Ühtlasi loodi tegevusuuringus kogetu põhjal kirjeldav kokkuvõte arvestades uurija subjektiivset arvamust ja mõttepäeviku sissekandeid.

4.1.4 Tegevusuuringu korraldus

Nii Lofströmi (2011), Fichtman Dana (2016) kui ka Karmi ja Ploom-Valickisi, (2019) järgi on tegevusuuring loomult tsükliline protsess.

Uurimistöö kavandamist alustati esimese etapina probleemi tuvastamisega. Teema kaardistamiseks uuriti erinevaid haridusteaduslikke materjale.

Uuringu planeerimisetapi eesmärgiks oli edukamalt mõista probleemi leidmaks õppijate jaoks parimaid lahendusi (Karm & Ploom-Valickis, 2019). Olukorra kaardistamiseks tutvuti erinevate seisukohtade ja vaatenurkadega, mida tehti hariduselu puudutavate uuringute, dokumentide ning üliõpilaste varasemate uurimustööde abil.

Läbitöötamisel saadud info alusel töötati lahendusena välja metoodiline õppevahend. Saanud uuringu läbiviimiseks nõusoleku kooli juhtkonnalt, viidi ellu metoodilise õppevahendi testimine.

Viimase etapina viidi sisse muudatused metoodilises õppevahendis tuginedes tagasisidele, mõttepäeviku sissekannetele ja õpilaste töödele.

4.1.5 Uuringu eetika ja piirangud

Uurija puutub eetika aspektidega kokku igas uuringu etapis (Laherand, 2010). Eetilised aspektid, mida uuringus silmas peeti, on Lofströmi (2011) järgi uuringus osalemine

vabatahtlikkuse alusel, uuringus osalejate piisav teavitamine enne nendelt nõusoleku saamist, uuringus osalejate isikuandmete kaitse ja uuringu andmete konfidentsiaalsus.

Kuna uuringus osalejateks olid õpilased, peeti rikastava uuringu nimel eriti tähtsaks õpilaste enda nõusolekut ja valmisolekut. Vabatahtlikkuse aspektile lisati, et uuringus osalemise käigus kogutud andmete töötlemisel ja tulemuste esitamisel järgitakse konfidentsiaalsuse nõudeid avalikustamata nimeliselt koole ega lapsi. Muuhulgas toonitati õpilastele, et uurimistulemused esitatakse üldistatud kokkuvõttena. Õpilastele selgitati uuringu eesmärki ning sellega kaasnevat kasu nii uurijale kui õpilastele endile. Õpilasi teavitati, et uuringuga ei kaasne neile ohtu ega eeldatavaid ebamugavusi. Ühes eesmärgi selgitamisega tutvustati üldiselt ka uuringu osa, milles nemad osalevad. Samuti kirjeldati õpilastele, et nende roll on uuringu ajal osaleda õppetöös tavapärasel moel õpetaja juhendamisel. Õpilastele selgitati, et lisaäega uuringus osalemine neilt ei nõua, järeltegevusi ei ole ning ainsaks kontaktisikuks seoses uuringuga on uuringut läbi viiv õpetaja. Õpilaste küsimused uuringu kohta olid põhjendatud ja eakohased. Neile vastati. Uurija sai suusõnalise positiivse vastuse igalt uuringus osalejalt.

Arvestades fakti, et uuringus osalejad olid alla 15-aastased, teavitati nende vanemaid laste osalemisest tegevusuuringus ühes uuringu tutvustusega. Selleks saadeti lapsevanematele teade Stuudiumi veebirakendusse (Lisa 4). Kuigi uurija pakkus lapsevanematele välja, et uurija on valmis vastama kõigile tekkinud küsimustele, siis lisaküsimusi ei tulnud. Nõusolek saadi kõigilt lapsevanematelt.

Kuna tegevusuuring viidi läbi ühes kindlas avaldatud Eesti piirkonna üldhariduskoolis uuringus nimetatud klassis, võib siiski juhtuda, et tegutsetakse konfidentsiaalsuse nõude piiiril. Anonüümsust on raske säilitada, kuna andmeid kogutakse väikeses koolis, ühes ainsas asutuses ja väikese osalejate rühma abil. Kuna uurija avaldab oma uuringu tulemused oma nime all, siis tekib seos samas koolis õpetajana töötava autori ja kooli vahel. Sel juhul on lugejal võimalus selgitada välja uuringu kontekst ja uuringus osalejad.

Kuigi igal populatsiooni liikmel oli võimalus sattuda valimisse ning valimi suurus oli piisav, oli kitsaskohaks asjaolu, et uurimuses osalevas 6. klassi käsitöö grupis ei osalenud lisaks neidudele ühtegi noormeest. Kui esinduslikuks peetakse just suurt valimit, siis arvestades antud uurimustöö eesmärki, kasutatavaid ressursse ja populatsiooni struktuuri, oli õigustatud pigem väike valim ja sinna kahjuks noormehi ei sattunud. Kuna ajalise piirangu tõttu ei kontrollitud uurimistulemusi vähemalt kolm korda, siis ei saanud tulemused sedavõrd rikkalikud. Kuna metoodiline õppevahend on mõeldud ka III kooliastmele, siis oleks soovitatav see vastavas kooliastmes läbi katsetada või paluda seda

teha ekspertõpetajatel. Likeri skaalaga mõõdetud õpilaste eneseanalüüsi sisaldav neutraalset seisukohta väljendav skaala valik välistab võimaluse saada sisukat tagasisidet, mille tõttu võib see kogutud andmete analüüs olla pealiskaudne. Samuti oleks soovitatav teadmiste sügavuse mõõtmiseks teha vastav kordusküsitlus. Piiranguks peetakse ka uurija seotust õpilaste ja ekspertõpetajatega, mistõttu võivad uuringu tulemused olla mõjutatud.

Tegevusuuringu abil on võimalik käsitleda kultuuripärandi teemat vastavuses riiklikele tingimustele käsitöö tunnis õpilasi kõnetaval viisil. Praktiliseks väljundiks on piisav arv kvaliteetseid juhendmaterjale.

4.2 Tegevusuuringu tulemused

Peatükk kirjeldab tegevusuuringu raames saadud tulemusi, toetudes püstitatud uurimisküsimustele. Tegevusuuringu aruande koostamiseks ei ole üldkehtivaid reegleid. Aruande eesmärgiks on võimalikult selgelt kirjeldada tegevusuuringu käigus kogutud andmestikku ja tegevusuuringu tulemusi (Laherand, 2010).

4.2.1 Metoodiline vahend õpilaste ja valminud tööde seisukohast

Õpilaste kasutajakogemuse väljaselgitamiseks töö raames väljatöötatud projektõppe metoodika kohta uuriti projektõppe käigus täidetud eneseanalüüsi ning õpilaste poolt täidetud küsimustikku. Tagasisidena selgitati ka välja, mil määral metoodiline vahend andis teadmisi kultuuripärandist ning aitas seda populariseerida. Kokku vastas 10 õpilast.

Tabel 1. *Õpilaste eneseanalüüsi küsimustiku tulemused*

Väide	Ei ole nõus.	Võib-olla	Olen nõus!
Andsin endast parima.		3	7
Minu töö õnnestus.	1	3	6
Mul oli tore!		4	6
Olime rühmakaaslastega üksteisele toeks.	1	6	3
Heategevuslik projekt rõõmustas mind.	2	5	3
Õppisin midagi uut.		3	7

Tegevusuuringu viimases etapis õpilaste poolt sooritatud eneseanalüüsist (Tabel 1) ilmnes, et vastanud kümnest õpilased andsid endast parima seitse, hinnates enda töötulemust kuue õpilase sõnul õnnestunuks. Analüüsist selgus, et projekti käigus õppis midagi uut koguni seitse õpilast. Täielik nõustumine ilmnes kolme õpilase ja keeldumine kahe õpilase näol ning viie õpilase neutraalne huvi heategevuslikus projektis osalemise osas. Võimalik, et heategevusega tegelemine ei ole meie kultuuriruumis veel niivõrd levinud. Kolme õpilase vastuse järgi olid rühmakaaslased üksteisele toeks, kuus õpilast aga väljendas teineteisele toeks olemist väitega “Võib-olla”. Üks õpilane arvas, et rühmas puudus teineteisele toetus. Väitele “Mul oli tore” ei vastanud mitte keegi eitavalt, positiivse kogemuse tõi välja üle poole õpilastest kuue vastanu näol.

Õpilastele esitatud küsimustiku tulemused

Õpilastele esitatud küsimuste vastustest (Lisa 9) selgus, et metoodiline õppevahend oli tõhus aitamaks kaasa teadmiste kasvule kultuuripärandist. Seda tõestab fakt, et kümnest vastanud õpilasest oskas nimetada mõne konkreetse kultuuripärandi koguni kaheksa õpilast. Nimetati nii ainelist kui vaimset kultuuripärandit. Enamjaolt nimetati tekstiilesemeid, kuid toodi välja ka ehitisi nagu Kuressaare loss, Paks Margareta. Vaid üks õpilane tõi näiteid vaimsest kultuuripärandist, nimetades laule ja ütluseid. Suurem osa nimetatust olid käsitletud projektõppe jooksul.

Metoodilise vahendi tõhusust kultuuripärandialase teadlikkuse tõstmisel näitas õpilaste oskus nimetada midagi faktiliselt õiget, mida said projekti käigus teada kohaliku kultuuripärandi kohta. Kümnest õpilasest üheksa oskas nimetada õiget, projektõppe käigus läbi töötatud infot kohaliku kultuuripärandi kohta. Neist neli õpilast oskas õigesti öelda, et antud piirkonnast ei ole säilinud palju esemeid. Kaks õpilast lisisid, et sellele vaatamatagi on olemasolevad esemed “värvilised ja mustilised” ja “ilusad”. Üks õpilane teatas enda avastusest: “Isegi kahest värvist on võimalik teha midagi ilusat”. Seda, et paratamatult on mõnede piirkondade rahvarõivaste kohta rohkem ja külluslikumalt infot kui teise kohta, tõdeb ka Piret Pupart (2011).

Mõõtmaks õpilaste hoiakut kultuuripärandist inspireeritud eseme stiliseerimise võimalikkusest iseendale, oskas võimalikust stiliseeritud esemest iseendale tuua näite üheksa õpilast. Nendest seitse õpilast nimetas aluseks võetud museaaliks just projektõppe käigus klassis näha olnud esemed (seelik, kinnas, kuub, tanu). Esemetest nimetasid kõik õpilased tekstiilidena nii rõivaid kui aksessuaare. Teistest eristus soov teha “Linik põlle järgi”.

Selleks, et leida tõestust faktile, et õpilane koges projektõppe raames teatavat õpirõõmu, paluti õpilastel nimetada enda enim meeldinud tööetapp. Kõigilt kümnest õpilaselt saadud vastus näitas, et õpirõõmu oli kogetud. Kaheksa vastanut kümnest nimetas meelisetapiks järjehoidja valmistamist ehk toote väljatöötamise etappi.

Metoodilise õppevahendi parendamise eesmärgil saadi projektõppe käigus kogetud raskuste nimetamise näol sisendit üheksalt õpilaselt kümnest. Enim mainiti kavandamise etappi, seda tegi koguni pool rühma viie õpilase näol. Üks õpilane ei osanud välja tuua ühtki raskust tekitanud tööetappi.

Kultuuripärandit käsitleva projektõppe suhtes positiivse hoiaku tuvastamiseks tõi järgmise stiliseeritava/valmistava eseme näol konkreetse näite või väljendas positiivset hoiakut muul moel kaheksa õpilast kümnest. Üks õpilane kümnest andis kaheti tõlgendatava vastuse öeldes, et järgmine sarnane projekt võiks olla *“Järgmisel aastal”*. Nimetatud esemeid oli erinevaid: rõivad (kampsun, särk, rahvarõivad), tekstiilid (linik vanaemale, kott, tekk), mänguasi ja ka raamatu kaane disainimine.

Väärtuslikuks andmeallikaks peetud õpilaste töid (Lisa 10) analüüsid selgus, et kõik vastasid nõuetele. Kuna idee lisada hindamisjuhendisse kiitus teisegi järjehoidja meisterdamise korral tuli liiga hilja, siis antud projekti raames keegi hindamisjuhendi kontseptsioonist tulenevat kiitust ei pälvinud. Õpilaste tööd aga andsid kinnitust tööjuhendite sisukuse ja arusaadavuse piisavuse kohta, sealhulgas ka kaaskirjad (Joonis 18).

Tuginedes nii eneseanalüüsi ankeedile kui ka küsimustikule võib õpilaste seisukohast pidada metoodilist juhendit ja selle alusel loodud projektõppe plaani toimivaks. Projekti läbi tõusid õpilaste teadmised kultuuripärandist ning tekkisid seosed kohaliku pärandiga. Projektõppe aitas õpilastes elavdada mõtlemist ka muude esemete stiliseerimiseks rahvuslikel ainetel, sealhulgas iseendale. Positiivset tagasisidet näitab ka õpirõõmu kogemine. Uurijale pakub ainekultuurilises juhendis ja projektõppe plaanis muudatuste tegemiseks kavandamise nimetamine kõige vähem meeldinud tööetapiks. Toetudes leigele huvile projektõppe heategevusliku iseloomu osas ning keskpärasele teineteise toetusele rühmas, tasub kaaluda õppevahendi täiendamiseks nende aspektide toetamiseks meetmete lisamist.

4.2.2 Metoodiline vahend ekspertõpetajate seisukohast

Ekspertõpetajatele saadetud küsimustiku (Lisa 7) abil saadi samuti tagasisidet metoodilisele õppevahendile (Lisa 8). Kõigi viie vastanud ekspertõpetaja arvates vastas projektõpe käsitööõpetuse ajakohastatud õppekava nõuetele. Andes vastuseks lausa *“Suurepärane”* ja *“Vastab hästi”* lisati, et *“Vahend on põhjalik”* ja et *“Arvestab üldpädevuste arendamist ja väärtushinnangute kujundamist”* ning on *“Jõukohane nii poistele kui tüdrukutele”*, mida toetab ka ajakohastatud, soolist ebavõrdsust vähendav tehnoloogia ainevaldkonna õppekava (Ainevaldkond *“Tehnoloogia”*, 2023)

Küsimustikule vastanud viis õpetajat pidasid metoodilist vahendit vastavaks nüüdisaegsele õpikäsitusele. Kui ühe õpetaja sõnul oli arusaadav enesejuhtimine, siis teine tõi välja koostöö elementide sisalduse, mis *“oskuslikult liiguvad projekti lõpuks individuaalsete ülesanneteni”*.

Õpetajad pidasid taas üksmeelselt projektõppe meetodit sobivaks kultuuripärandi teema käsitlemiseks. Viiest viis vastanut väljendasid oma nõusolekut, üks neist lisas: *“Vahend on mitmekülgne, seob erinevaid õppeaineid ja minevikku kaasajaga. Hea on ka tähelepanek, et seda mudelit saab kasutada ka tehnoloogia tundides.”*

Kõik viis vastanut pidasid metoodilist õppevahendit tõhusaks vahendiks kultuuripärandi käsitlemisel. Ühe eksperdi sõnul avab see kindlasti õpilastele uue teabeallika MuIS-i näol, mida tema sõnul *“Saavad kasutada ka teistes tundides (nt ajalugu) ja õpetab märkama kultuuripärandit enda ümber”* ning teine ekspert kiitis täpset juhendit leidmaks muis.ee lehelt infot. Samuti tõi üks õpetaja välja meetodi inspireeriva ülesehituse, pidades seda kõitvaks ja kaasaegseks lisades, et see *“Sobib ideaalselt rahvusliku kultuuripärandi hoidmise metoodiliseks vahendiks”*. Viimase väitega kultuuripärandi hoidmise suhtes ühtisid ka kaks teist vastanut. Üks õpetaja lisas, et huvi äratava loomuga metoodilise vahendiga saab traditsioone hoida just järjepideva tööga.

Õpilaste võimalikku hoiakut õppevahendisse pidasid ekspertõpetajad pigem positiivseks. Toodi välja, et sellise hoiaku õpilastes loob just õpetaja enda motivatsioon. Kui ühe õpetaja sõnul on sellised õppemeetodid väga vajalikud suunanäitajad, siis teine kinnitab, et *“Iga uus asi on õpilastele huvitav”*. Huvi tekitavate elementidena nimetab ta veel digivõimaluste motiveerivat mõju, samuti enda kavandi järgi töötamise võimalust. Positiivset aspekti nähti ka väikeses võimaluses hiilida kõrvale rühmatööst, kuna *“Projekt algab rühmatöoga, vahepeal on individuaalne töö, siis esitus on ka ilmselt rühmatöö”*. Sama ekspertõpetaja tõi aga välja, et õpilaste huvi võib langeda siis, kui ese on juba valmis

ning soovitas seetõttul esitlemise ja eneseanalüüsi osa teha võimalikult lihtsaks. Rõhutati ka õpetajapoolse etapiviisilise juhendamise toe tähtsust eesmärgini jõudmisel, kuna *“Tõenäoliselt esialgu ei suuda õpilased kogu juhendisse süveneda”*. Positiivne tagasiside saadi neljalt eksperdilt, üks vastus viiest oli soovitusliku loomuga.

Kitsaskohtade väljatoomisel oldi tagasihoidlikud, nimetades viie vastanu kohta vaid ühe ettepaneku parendusteks. Soovitus anti kavandamise hindamismudelile, ettepanekuga muuta see vähem põhjalikuks, tuues murekohana välja näiteks materjali arvestuse märkimise keerukuse II kooliastmes. Õpilastele juhendi järgi töötamise vaeva vähendamiseks soovitati tööjuhendit lihtsustada ning tuua välja, et kavandi tegemine võiks lõpuni olla individuaalne, kuna *“Rühmana on üht kavandit raske vormistada”*.

Metoodilise õppevahendi tugevusi nimetasid kõik viis vastanut. Välja toodi projektõppe põhjalikkus, ülevaatlikkus, selgus, täpsus ja innovaatilisus. Kiideti, et projekt hõlmab ka lõimingut ning täidetud saavad õpitulemused. Ühtlasi peeti positiivseks oma kodukoha kultuuripärandi, antud ekspertõpetajate kontekstis *“saarluse”*, arendamist. Üks ekspertidest tõi lausa välja, et metoodiline õppevahend toetab temale *“väga südamelähedast teemat, kultuuripärandi hoidmist”*. Tugevustena toodi välja ka tulemuse viimist koolist välja heategevuse näol. Suurepäraseks peeti ka ideed järjehoidjad skanneerida ja lamineerida, kuna nii saab kingitusi nii kool kui õpilane ise. Positiivsena toodi ka välja fakt, et *“Kultuuripärandi ja käsitöö seoste loomine avardab õpilaste maailmapilti”*.

Viimasele küsimusele, mis uuris ekspertõpetajate võimalikkust kõnealust projektõpet ka enda tundides kasutada, vastasid kõik viis vastanut jaatavalt. Lisaks tänamisele suurepärase õppematerjali koostamise eest lisas üks õpetaja, et teeb kindlasti projekti läbi mõne klassiga ning teise väitel on materjal lausa suureks abiks. Samuti kirjutas üks õpetaja, et kasutaks õppevahendit lisaks enda tundidele ka projektõppena segarühmas. Toodi ka välja projektõppe inspireeriv mõju, mitmekülgsus ning laialdane kasutatavus. Positiivse omadusena toodi ka käsitöö tundide elavdamiseks välja, et *“Siit saaks võtta ja läbi töötada erinevaid etappe, et neist eraldi ülesandeid koostada”*.

Kokkuvõttes oli ekspertõpetajatelt saadud tagasiside toetav ja positiivne. Küsimustiku alusel on siiski võimalus kaaluda muudatusi ja täiendusi metoodilises õppevahendis ning rõhutada juba positiivsena silma jäänud aspekte.

4.2.3 Metoodiline vahend mõttepäeviku alusel

Mõttepäeviku (Lisa 5) sissekannete rohkus andis võimaluse viia uurijal sisse parendusi ja täiendusi nii metoodilises juhendis (Lisa 1) kui selle alusel loodud projektõppe plaanis (Lisa 2). Täheledata üles metoodilise õppevahendi testimise ajal ilmnunud mõtted, emotsioonid ja parendusideed.

Kõige enam ilmnes vajadus teha parandusi tekstiga muutmaks see lugejale arusaadavamaks ja täpsemaks hõlmates selgituste parendamist ja juhendite konkretiseerimist ning lisamist. Toredeimaks osutus õpilaste arvamuste ja ettepanekutega arvestamise võimalus. Kogetud emotsioonidest torkas silma õpilaste korduv vajadus ergutuse järele tuletamiseks meelde projektõppe üllast eesmärki. Positiivsust õhus mõttepäeviku sissekannetest metoodilise vahendi ja projektõppe plaani arenguvõimaluste osas olenemata parendustegevuste rohkusest mõttepäevikus.

Mõttepäeviku alusel sai kinnitust, et projektõppe komistuskiviks ja õpilaste motivatsiooni pärisajaks võib saada kavandamise etapp. Seda kinnitas ka õpilaste oskuste puudumisest tingitud liigse nõudlikkuse tunne, mistõttu sooviti see etapp läbida liiga pealiskaudselt.

4.2.4 Muudatused õppevahendis lähtuvalt tegevusuuringu tulemustest, õpilaste ja ekspertõpetaja tagasisidest, mõttepäevikust ja õpilaste tööst

Antud magistritöö tarbeks loodi laialdaseks kasutuseks mõeldud metoodiline juhend (Lisa 1). Selle põhjal tegevusuuringu tarbeks koostatud projektõppe plaan (Lisa 2) järjehoidjate meisterdamiseks on näide metoodilise juhendi kasutamisest. Võttes projektõppe plaani kui suunanäitajat, toodi mõttepäeviku, õpilaste ja ekspertõpetajate tagasiside ning õpilaste tööde alusel välja parenduskohad mõlemas õppevahendis (Lisa 1 ja 2). Arvestades läbivat positiivset tagasisidet, joonistub põhiliste muudatuste vajadus välja just uurija mõttepäeviku (Lisa 5) sissekannetest. Järgnevas kirjelduses on sulgudes toodud välja vastavate faktide paiknemine mõttepäevikus tegevusuuringu toimumise päevade (tundide) järgi.

Paberi kokkuhoiu ja digipädevuse arendamise eesmärgil lisati tagasiside saamiseks soovitus kasutada edaspidi veebipõhist rakendust (Lisa 5, Tund 6). Olukorras, kus lõimingu raames pooltele õpilastele anti kasutada üks projektõppe plaani osa, tuli idee lisada nii metoodilise juhendi kui projektõppe plaani kirjeldusse vastav märge sarnaseks

lisavõimaluseks (Lisa 5, Tund 4). Väga praktilist laadi muudatus oli näiteks projektõppe plaani tunnikava paigutamine horisontaalpaigutusse lähtuvalt selle mahukusest (Lisa 5, Tund 3). Viimane oli näiteks tingitud olukorrast, kus uurija tundis vajadust lisada projektõppe plaani tunnikavasse lahtri soovitud õpetaja ettevalmistuseks enne igat tundi (Lisa 5, Tund 2). See tulenes asjaolust, et õpetajal on omajagu asju, mida silmas pidada, näiteks mida võtta kaasa arvutiklassi, milliseid töövahendeid varuda jms.

Ka õpilastel endil oli häid mõtteid, mille abil muuta materjale paremaks. Mõistekaartide koostamise raames õpilaste poolt nimetatud museaalid rikastasid juba õpetaja poolt koostatud nimistut võimalike otsitavate museaalide osas (Lisa 5, Tund 1). Ka tänu õpilaste madalale motivatsioonile ja ununenud teadmistele kavandamise osas lisati nii metoodilisse vahendisse kui projektõppe plaani märke kavandite näidiste võimaldamiseks vastavates tundides (Lisa 5, Tund 2). Viimane muudatus oli õigustatud ka õpilaste tagasisidest ilmnenu vähim meeldinud tööetapiks nimetatud kavandamise näol. Kavandamise kui tootearendustsükli olulise osa (Ainevaldkond "Tehnoloogia", 2023) populariseerimiseks lisati nii metoodilisse juhendisse kui ka projektõppe plaani (Lisa 5, Tund 2) märke, et õpetaja üheks ettevalmistuseks võiks olla kavandamise näidiste otsimise kõrval ka kavandamise töövõtte sidumine elukutsetega. Ka tänu olukorrale, et õpilased koolist puudusid, lisati kirjeldustesse märke piiratud ajaraamiga töötamise kohta, mis on oluline ka õpilaste endi ajaplaneerimise seisukohast (Lisa 5, Tund 3). Õpilaste puudumisest ajendatuna lisati samuti projektõppe plaani õpetaja tegevuseks ülesanne kavandite ülevaatamiseks eesmärgiga märgata muudatuste või täienduste vajadust (Lisa 5, Tund 4).

Seoses õpilaste motivatsiooni langusega (Lisa 5, Tund 4 ja 5) lisati projektõppe metoodilisse vahendisse vaid tegevuste järjekord ning eemaldati tegevuste kestus (Lisa 5, Tund 5). See oli vajalik, et anda õpetajale paindlikkus tegevustele kuluva aja suhtes arvestamiseks jooksvalt õpilaste meelestatust ja hoidmaks nende motivatsiooni. Antud ideega haakub ka ühe ekspertõpetaja idee viimase, esitlemist ja analüüsimist sisaldava tööetapi kohta (Lisa 2, Tund 8). Ta nägi ette õpilaste huvi langust hetkel, mil ese on juba valmis, kuid nimetatud etapp veel läbimata. Kuna tema soovitusel tuleks see osa teha võimalikult lihtsaks, siis eelpool nimetatud paindlikkuse tarbeks lisatud märke tegevustele kulutatud aja suhtes sobis ka siin. Krauss ja Boss (2013) soovivad, et õpilaste väsimuse korral tasub õpetajal ka nende motiveerimiseks rääkida taas projekti väärtusest ning teema erilusest. Sellega haakub ka ekspertõpetaja märkus, et õpilaste positiivse hoiaku projektõppesse sõltub õpetaja motivatsioonist õpilastele. Sellest lähtuvalt on igati õigustatud nii metoodilise juhendi kui projektõppe plaani suur põhjalikkus andmaks

õpetajale võimalikult rikkaliku “tööriistakohvri”, et vähendada õpetajal vähesest ettevalmistusest tulenevat pessimismi. Õpilaste eneseanalüüsi küsimustiku tulemustest (Tabel 1) selgunud õpilaste leige huvi heategevusliku iseloomuga tegevuse osas andis alust lisada projektõppe plaani (Lisa 2) tutvustusse, et kasu temale on osalemine ühiskondliku mõõtmega heategevuslikus tegevuses arendades sotsiaalset- ja kodanikupädevust. Viimase lisamine on õigustatud ka ekspertõpetaja kommentaari järgi, kes tõi heategevuslikkuse aspekti välja kui projektõppe tugevuse.

Tulenevalt olukorrast, kus üks õpilane arvas, et peab sarnaselt oma rühmakaaslastele valima sama töövõtte ehk heegeldamise ning tundis end oma nõrkade oskuste pärast kurvalt, lisati projektõppe plaani täpsustav märge, et järjehoidja valmistamise töövõtte võib kõigil olla rühmas erinev ja see ongi tore (Lisa 5, Tund 4). Õpilaste tagasisidest ilmnenu tagasihoidlik toetus teineteisele rühmas ajendas uurijat lisama lisategevuse planeerimise nõude “meie tunde” tekitamise eesmärgil rühmas nii metoodilisse juhendisse (Lisa 1) kui projektõppe plaani (Lisa 5, Tund 1).

Uurija materjale rikastas ka hetk, mil kaaskirja kirjutanud õpilased ei tulnud õpimapi trükitähtedes koostatud näidist (Lisa 3, Joonis 6) kasutades selle peale, et ise samuti lähtudes sihtrühmast kirjutada trükitähtedes (Lisa 5, Tund 6). Tänu sellele lisas uurija õpimappi hästi silma torkava vastava märke. Otsustades kuulata ka õpilaste endi arvamust järjehoidja kujundamise osas otsustas uurija sellest lähtuvalt eemaldada järjehoidjale esitatavatest nõuetest järjehoidja uue omaniku (1. klassi õpilase) nime kirjutamiseks koha tekitamise märke (Lisa 5, Tund 5). Arutelu käigus õpilastega otsustati ka järjehoidjate kätteandmine planeerida mitte lasteaia lõppedes vaid 1. klassi minemisel (Lisa 5, Tund 6). Sellest lähtuvalt muutus ka kogu projektõppe nimetus olles algselt “Rahvuslik järjehoidja koolieelikule”, kuid nüüd “Rahvuslike mustrite kasutamine järjehoidja valmistamisel” (Lisa 5, Tund 6). Õpimapi esilehelt (Lisa 5, Joonis 1) eemaldati ka üks punktiirrida rühmaliikmete märkimiseks, et visuaalse korrektsuse eesmärgil oleks õpilastele üheselt arusaadav, et igale reale kirjutatakse üks nimi (Lisa 5, Tund 1).

Muudatusi tehti ka õpilaste tegutsemise vaatluse alusel. Näiteks märkas uurija, et õpilased hakkasid õpimapi kokkuvõtlikul lehel (Lisa 5, Joonis 2) nõutud tegevuste ees olevatesse järjestust märkivatesse mummudesse tegema põhjendatult x-tähti ja “linnukesi” (Lisa 5, Tund 2). Tõdedes selle mõistlikkust, otsustas uurija teha mummud märkimiseks teha veelgi suuremaks ning lisada sama lehe töökorraldusse vastav märge “Märgi “x”, kui tehtud”.

Kuna tegevusuuringuna läbi viidud järjehoidjate meisterdamise projektõppe juurde kuulus ka õpilasi toetav õpimapp (Lisa 3), tehti uuringu käigus ilmnenu vajadustest lähtuvalt muudatusi ka selles. Kuna uurija tegi tähelepaneku, et vaatamata rühmatöö meetodile teevad õpilased siiski igatüki kavandid iseseisvalt, tuli õpimapi kokkuvõtlikult lehelt (Lisa 3, Joonis 2) muuta kavandile esitatavate nõuete nimekirjas sõna “nimed” sõnaks “nimi”. Sama tähelepanekuni, et õpilased võiksid kavandid teha siiski individuaalselt, jõudis ka üks ekspertõpetajatest (Lisa 8). Tekkis ka olukordi, kus õpimapi kasutegurit vähendas selle kehv sõnastus. Näiteks õpimapi kokkuvõtlikul lehel (Lisa 3, Joonis 2) olnud sektsioon pealkirjaga “Nõuded järjehoidja kavandile” muudeti lihtsalt pealkirjaks “Kavand” hõlbustamaks õpilastel info leidmist (Lisa 5, Tund 2). Samalt lehelt “Kavand” tulbas olevatest nõuetest eemaldati ekspertõpetaja tagasiside (Lisa 8) alusel käsklus materjali arvestuseks, kuna näiteks II kooliastmes on tema sõnul selle märkimine ja üleüldse tööjuhendi järgi töötamine raske.

Kui uurija täheldas õpilaste teatavat hooletust kavandite tegemisel pööramata tähelepanu selle esteetilisele välimusele, otsustati õpimapi hindamismudelisse (Lisa 3, Joonis 5) lisada kavandile esitatud nõuetesse, et “Hinnatakse kavandi korrektsust” (Lisa 5, Tund 2). Tulenevalt olukorrast, kus õpilastele kulus kaaskirja olemuse seletamisele palju aega, otsustas uurija koostada õpimappi vastavasisulise lehe (Lisa 3, Joonis 6), lisades ka näidise lünkteksti näol (Lisa 5, Tund 3. tund). Õpimapi täiustamise idee tekkis uurijal ka iseendal tundes vajadust lisada enda kui autori nime igale lehele (Lisa 3, Joonis 1 - 10; Lisa 5, Tund 3). Pannes tähele, et mõni õpilane on endale valinud järjehoidja teostamiseks lihtsa töövõtte ning prognoosides selle kiiret valmimist, samuti sihtrühma ehk kooli minevate laste arvukust (19) võrreldes uuringus osalevate õpilaste arvuga (10), soovitati õpilastel hea jõudluse korral teha rohkemgi järjehoidjaid. Selle dokumenteerimiseks lisati õpimapi hindamismudelisse (Lisa 3, Joonis 5) märke kiituse saamiseks, meisterdades rohkem, kui üks järjehoidja (Lisa 5, Tund 3). Õpimappi lisati lisaleht ideepanga (Joonis 9) näol inspireerituna õpilasest, kellel ei tulnud järjehoidja teostamise meetodiks ideid (Lisa 5, Tund 3).

Lähtuvalt uuringus kogetule peeti vajalikuks viia sisse täpsustusi nii metoodilises juhendis kui selle alusel loodud projektõppe plaanis. Märgates, et õpilaste mõttelendu kultuuripärandi mõiste avamisel pärsib töökorraldus panna kirja vaid aineiline kultuuripärand, otsustati lisada töökorraldusse ülesanne kirjutada võimalikult palju märksõnu nii ainelise kui vaimse kultuuripärandi kohta (Lisa 5, Tund 1). Et hiljem jätkus töö siiski ainelise kultuuripärandiga, lisati ka märke soovitusena toomaks endale sobival

viisil märksõnadest esile ainealine kultuuripärand. Mõistekaartide ettekandmiste puhul teistele rühmadele pani uurija tähele selle rikastavat mõju mõistekaartide täiendamisele (Lisa 5, Tund 1), millest lähtuvalt lisati vastav korraldus ka projektõppe plaani. Avastades, et mustri üles märkimise programmi kasutanud õpilastel ei õnnestu alla laadida loodud mustrit, avastati vajadus kasutaja loomiseks vastavas keskkonnas. Sellest lähtuvalt lisati õpetaja eeltöö vajadus metoodilisse juhendisse programmiga tutvumiseks, et näha ette võimalikke takistusi õppetöö ajal (Lisa 5, Tund 2).

Õpilastel vastasseisu tekitanud projekti heategevuslik iseloom ajendas uurijat lisama projektõppe plaani tutvustusse (Lisa 2) märke, et projekti üheks eesmärgiks on sotsiaalse- ja kodanikupädevuse arendamine (Lisa 5, Tund 1). Õpilaste pessimistlikest küsimustest lähtuvalt saamaks põhjendusi erinevatele nõutud tegevusele (Lisa 5, Tund 3 ja 4), lisas uurija projektõppe plaani (Lisa 2) tunnikavasse õpetajale kindlustunde tekitamiseks lisalahtri pealkirjaga “Põhjendus tegevusele lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest” (Lisa 5, Tund 3). Sinna lisati magistritöö teoreetilisest osast haakuvat allikmaterjali põhjendamaks vastavaid planeeritud tunnitegevusi.

Nähes ebaproduktiivseid tunni algusi, kus abi vajavad õpilased oma eriilmeliste töödega erineval järjel, otsustas uurija lisada projektõppe plaani tunnikavasse “Õpetaja ettevalmistuse” lahtrisse märke soovitusena panemaks enne tundi kõik tööd ja vahendid teiselt algava tunni nimel valmis (Lisa 5, Tund 6).

Magistritöö, eriti tegevusuuringu perioodil ilmnis kolleegidega koostöö rikastav mõju. Kui arvutitunnis töö tegemise asemel kaks õpilast hoopis mängida proovisid, ilmnes seoses lõimunguga vajadus õpetajate vahelisteks eelnevateks kokkulepeteks ootuste osas teineteisele (Lisa 5, Tund 2). Sellest ajendatuna lisati metoodilisse juhendisse (Lisa 1) ja projektõppe plaani töökavasse (Lisa 2) vastavasisuline mäрге.

Õpilased pingutasid järjehoidjate tegemisel ning saavutasid võrratu tulemuse. Arvestades aga fakti, et järjehoidjate tegijaid oli vähem (10) kui sihtrühma kuulujaid (19) ning keegi lisajärjehoidjat meisterdada ei soovinud, otsustas uurija valminud järjehoidjate taastoodetavuse eesmärgil lisada projektõppe plaani (Lisa 2) lisandväärtusena järjehoidjate skanneerimise soovitusena tagamaks projektõppe jätkusuutlikkuse (Lisa 5, Tund 6). Lisati, et tegu võib olla iga-aastase traditsiooniga kasvades piirkondlikest rahvuslikest mustritest inspireeritud järjehoidjate kollektsioonina ühe suuremaks. Värviliselt printimise soovitusena ühes lamineerimisega katsetati ka uurija poolt (Lisa 10-12). Vähendamaks õppimappide printimisel liigset paberikulu, lisati projektõppe plaani tunnikavasse õpetajale märge eelistamiseks kahepoolset, samuti võimalusel must-valget printimist (Lisa 5, Tund 1).

Vältimaks uurija kogetud ajakulu printeri vahel jooksmiseks, lisati projektõppe plaani märke, et infotehnoloogia klassis või selle läheduses on soovitatav värviprinteri olemasolu (Lisa 5, Tund 2).

Õppevahendite arendamise eesmärgil muudatuste tegemiseks andis ainekõne ka positiivne tagasiside. Näiteks võttes aluseks ekspertõpetaja kommentaari õppevahendi sobivuseks nii poistele kui tüdrukutele ja soopõhisuse kaotamist ajakohastatud tehnoloogia ainevaldkonna õppekavas (Ainevaldkond "Tehnoloogia", 2023), lisati vastav märge nii metoodiline juhendi kui projektõppe plaani üldossa. Ekspertõpetaja väljendas kiitust oskuslikult koostatud juhendile, kus õpilastele ei jää rühmatööst kõrvale hoidmiseks võimalust, tuues välja hea tasakaalu rühmatöö ja individuaalsete ülesannete vahel. Sellest lähtuvalt otsustas uurija nimetatud vooruse rõhutamiseks veelkord täpsustada selle aspekti sõnastust nii metoodilises juhendis kui projektõppe plaanis. Saades inspiratsiooni ekspertõpetaja ideest kasutada metoodilist juhendit ka teistest õppeainetes, lisati metoodilisse juhendisse (Lisa 1) vastavasisuline lause, näitena ajaloo õppeaine. Kuna üks ekspertõpetaja pidas metoodilist õppevahendit tõhusaks just järjepideva töö puhul, otsustas uurija kirjutada metoodilisse juhendisse ka samasisulise lisandväärtuse piirkondliku kultuuripärandi käsitlemise traditsiooniks muutmise näol.

Väga hea tagasiside ekspertõpetajalt (Lisa 8) käis viimase, esitlemist ja analüüsimist sisaldava tööetapi kohta (Lisa 2, Tund 8). Ekspert nägi ette õpilaste huvi langust hetkel, mil ese on juba valmis, kuid nimetatud etapp veel läbimata. Kuna tema soovitusel tuleks see osa teha võimalikult lihtsaks, siis viis uurija nii metoodilisse õppevahendisse kui projektõppe plaani sisse vastava märke pöörates tähelepanu selle etapi ettevalmistuste tegemiseks näiteks veebikeskkonnas.

Kuna nii ekspertõpetajad (Lisa 8) kui uurija ise (Lisa 5) peavad skaneerimise, printimise ja lamineerimise ideed jätkusuutlikkuse aspektist lähtuvalt heaks ideeks, lisati see tegevus lisandväärtusena ka metoodilisse juhendisse ja projektõppe plaani. Ekspertõpetaja sõnul (Lisa 8) on projektide plussiks asjaolu, et õpilane saab valmis kindla eseme ja ka õpilaste küsitlusest (Lisa 9) selgus, et õpilaste meelisetaipiks peeti eseme valmistamist. Sellest lähtuvalt otsustati projektõppe plaani järgi püsida selles tööetapis kõige kauem muutes see kahe kohtumise pikkuseks.

Üks põnevamaid ekspertide ettepanekuid oli vahendi mitmekülgsusest tingitud võimalus võtta ja läbi töötada erinevaid projekti etappe. Põnevuse tingis uurija enda sarnane, väga edukaks kujunenud kõrvaltegevus tegevusuuringu ajal. Uurijal oli praktiline vajadus leida poolele klassile tunnitöö ajaks, mil uuringus osalev ülejäänud pool klassi 6. klassi

neidude näol olid hõivatud järjehoidjate projektiga. Ülejäänud klassile ehk 6. klassi poistele anti tunnitööks sooritada kõnealuse projektõppe (Lisa 2) üks etapp, milleks oli museaali alusel kavandi tegemiseks valmistumine (Lisa 2, Tund 2). Neil paluti üles märkida ja soovi korral stiliseerida arvutiõpetuse klassis antud piirkonna museaali, tanu, muster.

Stichfiddle.com veebikeskkonas tuli märkida mustrikatke ehk osa mustrist, mis järgmisel tunnil õpetaja poolt välja printitud mustrite abil järjehoidjaks meisterdati (Lisa 11) ning õpetaja poolt lamineeriti.

Sarnane lisatööks mõeldud kiirmeetod (Lisa 2, Tund 2) viidi läbi ka 5. klassi õpilastega, kus kiirematel, tunnitöö varem lõpetanud õpilastel paluti museaalist inspireerituna meisterdada või joonistada rahvuslik järjehoidja. Õpilastele anti väljaprintitud antud piirkonna museaali, naiste kuue, pilt ning sellest inspireerituna paluti joonistada või meisterdada järjehoidja (Lisa 12). Kõikide skanneeritud, printitud ja lamineeritud järjehoidjatele lisati tagaküljele museaali tutvustav pilt, tema nimi ning vastav museaali number (Lisa 12, Joonis 19).

Metoodilise juhendi edasiarenduseks kaalub uurija selle muutmist digitaalseks vähendamaks paberikulu ning pakkumaks lisandväärtusena materjali kasutamise võimalust iseseisva tööna, toetades ka enesejuhtivust. Samuti on uurijal plaan katsetada metoodilist juhendit õmblemise töövõttena, kuna Lind jt (2007) uuringu järgi peavad õpilased just seda oskust kõige olulisemaks. Kindlasti tasub arendada metoodilisest juhendist inspireeritud tunnitegevusi, näiteks kindla museaali alusel mustrite ülesmärkimine ja stiliseerimine, ka kindlate esemete valmistamine. Kuigi iga uue kasutaja kogemuse läbi ilmneb parendusvõimalusi, siis soovitab uurija materjali veelgi täiuslikumaks muutmiseks selle testimist mõne teise õpetaja poolt.

Kuna nii metoodiline juhend kui projektõppe plaan järjehoidjate meisterdamiseks on testitud, tagasisidestatud ning ka vastavalt muudetud, siis on need kohe kasutatavad, printitavad. Lähtudes uurija vaimustusest kultuuripärandi ja valminud materjalide osas on soovitus muuta sarnane, kohalikku pärandit käsitlev projektõppe, töökohas traditsiooniks, mille osas poolehoidu on näidanud klassiõpetajad ja huvijuht.

Tänuõnad

Täna magistritöö õnnestumises oma pere. Samuti ei oleks töö õnnestunud abistavate kolleegide ning uuringus osalenud tublide õpilaste abita. Väga kõrgelt hindan oma juhendajate Inna Raud ja Keret Altpere tuge.

Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Triinu Larionov,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose **METOODILISE JUHENDI LOOMINE KULTUURIPÄRANDI KÄSITLEMISEKS KÄSITÖÖ TUNNIS PROJEKTÕPPENA LÄHTUVALT NÜÜDISAEGSEST ÕPIKÄSITUSEST**, mille juhendaja on **Inna Raud**, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Triinu Larionov

16.05.2024

Kasutatud allikad

- Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 1 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa1.pdf#
- Ainevaldkond „Kehaline kasvatus“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 2 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa2.pdf#
- Ainevaldkond „Kunstiained“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 3 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa3.pdf#
- Ainevaldkond „Loodusained“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 4 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa4.pdf#
- Ainevaldkond „Matemaatika“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 5 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa5.pdf#
- Ainevaldkond „Sotsiaalsained“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 6 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa6.pdf#
- Ainevaldkond "Tehnoloogia". (2011). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 7 Kasutatud 25.01.2023,
<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4020/1m%20lisa7.pdf#>
- Ainevaldkond „Tehnoloogia“. (2023). Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava — lisa 7 (Vabariigi Valitsuse 23.03.2023 määruse nr 18 sõnastuses). Kasutatud 25.01.2024,
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3005/18m_pohi_lisa7.pdf#

- Aljasmets, A. (1988). *Laste loometöö*. Valgus.
- Anttonen, Perti, J. (1996). *Introduction and Political Identity. Making Europe in Nordic Contexts*. Nordic Institute of Folklore.
- Aomets, H. (2022). *Minutiloeng: koolitükiga eksides õpitakse sügavamalt*. Kasutatud 11.04.2024,
<https://novaator.err.ee/1608817231/minutiloeng-koolitukiga-eksides-opitakse-sugavamalt>
- Aru, A. (2011). *Lõuna-ja Lääne-Eesti põhikooli käsitöö-ja kodundusõpetajate arvamused käsitöösese kavandamise ja hindamise kohta sõltuvalt tööstaažist* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. Kasutatud 0.02.2023,
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:QZEqgnEslyIJ:scholar.google.com/+L%C3%95UNA-+JA+L%C3%84%C3%84NE-EESTI+P%C3%95HIKOOLI+K%C3%84SIT%C3%96%C3%96-+JA+KODUNDUS%C3%95PETAJATE+ARVAMUSED+K%C3%84SIT%C3%96%C3%96ESEME+KAVANDAMISE+JA+HINDAMISE+KOHTA+S%C3%95LTUVALT+T%C3%96%C3%96STAA%C5%BDIST&hl=en&as_sdt=0,5
- Beetham, H., & Sharpe, R. (2007). *Rethinking Pedagogy for a Digital Age*. Kasutatud 01.01.2024,
https://joshuakoop.weebly.com/uploads/5/6/3/6/56367463/rethinking_pedagogy_for_a_digital_age.pdf
- Bell, S. (2010). *Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future*. Kasutatud 11.05.2024,
https://www.academia.edu/34971404/Project_Based_Learning_for_the_21st_Century_Skills_for_the_Future
- Boekaerts, M. (2001). *Bringing about change in the classroom: strengths and weaknesses of the self-regulated learning approach—EARLI Presidential Address*. Kasutatud 02.12.2023,
https://sisu.ut.ee/sites/default/files/opikasitus/files/boekaerts_2002._bringing_about_change_in_the_classroom._strengths_and_weaknesses_of_self-regulated_learning_approach.pdf
- Bowman, P-B. (2006). Standing at the Crossroad of Folklore and Education. *The Journal of American Folklore*. Kasutatud 14.01.2024,
<https://www.jstor.org/stable/pdf/4137783.pdf?refreqid=excelsior%3A873a46c24f7bd84ad%20d956b248859a9e3>

- De Kock, A., Slegers, P., & Voeten, R. (2004). *New Learning and the Classification of Learning Environments in Secondary Education*. Kasutatud 01.06.2024, https://www.researchgate.net/publication/249797786_New_Learning_and_the_Classification_of_Learning_Environments_in_Secondary_Education
- Duoplay. (2023). Kasutatud 01.06.2024, <https://duoplay.ee/8230/ookuelaline>
- Eesti keele seletav sõnaraamat. (2009). Kasutatud 8.01.2023, <https://www.eki.ee/dict/ekss/>
- Esko, H. (2018). *Rahvuslikud tööd käsitöö ainekavas* [Magistritöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace. Kasutatud 8.01.2023, <https://dspace.ut.ee/handle/10062/60791>
- European Commission. (2017). *Kultuuripärand ja haridus*. Kasutatud 12.01.2024, <https://culture.ec.europa.eu/et/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/cultural-heritage-and-education>
- Fichtman Dana, N. (2016). *Sivitsi tegevusuuringust*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Fullan, M., & Langworthy, M. (2014). *A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning*. https://www.michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2014/01/3897.Rich_Seam_web.pdf
- Gillies, R. M. (2016). Cooperative Learning: Review of Research and Practice. *Australian Journal of Teacher Education*.
- Grossman, P., Pupik Dean, C. G., Kavanagh, S. S., & Herrmann, Z. (2019). Preparing teachers for project-based teaching. *Phi Delta Kappan*, 100 (7), 43–48. <https://kappanonline.org/preparing-teachers-project-based-teaching-grossman-pupik-dean-kavanagh-herrmann/>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2017). Õpikäsitusest ja selle muutumisest elukestva õppe strateegia 2020, 1. Eesmärgi selgituseks. Kasutatud 06.01.2024, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). Õpikäsitusest ja selle muutumisest. Kasutatud 01.03.2023, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035. Kasutatud 20.02.2023, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/1._haridusvaldkonna_arengukava_2035_kinnitatud_11.11.21.pdf

- Haridus - ja Teadusministeerium. (2022). Õpikäsitus. Kasutatud 06.01.2024,
<https://www.hm.ee/opikasisitus>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2023). Õppekavad. Kasutatud 03.03.2023,
<https://www.hm.ee/opikasisitus>
- Haridusleksikon. (2013). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Heidmets, M. (2017). *Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade.*
Kasutatud 20.02.2023,
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/55716/Opikasisitus_Kirjanduse_ulevaade_TLY.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Henno, I., & Granström, S. (2012). *Ülevaade aineõpetajate ja koolijuhtide veebiküsitlusest Uutest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendamine.*
Kasutatud 03.03.2023,
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40934/Uld_Koolijuhid_Veeb.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hint, A. (2018). *Rahvuslik mood.* Tallinn: Eesti Moekunstnike ühendus.
- Irbo, M. (2011). *Kohaliku pärimuskultuuri õpetamise võimalusi üldhariduskoolis Setomaa I ja II kooliastme õpetajate hinnangul.* Magistritöö. Tartu Ülikool. Kasutatud 08.01.2023,
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:Z4B5jEFmHqgJ:scholar.google.com/+irbo+maris&hl=en&as_sdt=0,5
- Karm, M., & Ploom-Valickis, K. (2019). *Tegevusuuring kui võimalus uurida ja arendada õpetamist.* Kasutatud 02.04.2024,
<https://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/eha.2019.7.2.01/10990>
- Karro, L. (2024). Saaremaa, rahvariide nõuandla. Ajakiri Käsitöö lk 43, Aprill-Mai
- Kaunistame. (1965). Tallinn: Kunst.
- Kember, D. (2000). *Action learning and action research.* London: Kogan Page. Kasutatud 01.03.2024,
<https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9780203016343/action-learning-action-research-david-kember>
- Kilpatric, W. H. (2018). *The project method - The Use of the Purposeful Act in the Educative Process.* Kasutatud 03.03.2023,
<https://education-uk.org/documents/kilpatrick1918/index.html>
- Kivestu-Rotella, T. (2024, 16. aprill). Muutused tehnoloogiaõpetuse ainevaldkonnas aitavad vabaneda soolistest stereotüüpidest. Õpetajate Leht. Kasutatud 12.05.2024,

https://opleht.ee/2024/04/muutused-tehnoloogiaopetuse-ainevaldkonnas-aitavad-vabanda-soolistest-stereotuupeidest/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMATAAAR0bsfVGhuwd b2HAkJYrgCdK2FQGfjo6G96eE7cq7X0c2z58VPXGTdqEf9o_aem_AY1J0fRHwyc hElWuJ_uKFe9pwyNX44yVG6w_LFt7WgLpZB5BDd-vl_Bsu9PhqdFY1PciK0Bwy EiRTj4Nylu62fk0

Krauss, J., & Boss, S. (2013). *Thinking Through Project-Based Learning: Guiding Deeper Inquiry*. California: Corwin Press. Kasutatud 03.05.2024

<https://www.perlego.com/book/1485057/thinking-through-projectbased-learning-guiding-deeper-inquiry-pdf>

Kultuuriministeerium. (2021). Kultuuri arengukava 2021-2030. Kasutatud 01.03.2023,

<https://kul.ee/sites/default/files/documents/2022-03/KULTUUR%202030%20web.pdf>

Kultuuriministeerium. (2024). Kultuuririkkuse aasta. Kasutatud 16.01.2024,

<https://integratsioon.ee/kultuuririkkuse-aasta-2024>

Kultuuripärandi teadlikkuse uuring. Lõpparuanne. (2023). Kasutatud 20.03.2024,

<https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2023-05/L%C3%B5pparuanne.pdf>

Kõivupuu, M. (2019) *Pärandiaabits lastele ja suurtele*. Tallinn: Tänapäev.

Lagerspetz, M. (2017). Ühiksonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus. TLÜ Kirjastus.

Laherand, M. (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Sulesepp. Kasutatud 20.02.2024

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/c733aed7-977a-4438-8485-c8ac2057c7b1/content>

Larmer, J., Mergendoller, J., & Boss, S. (2015). *Setting Standards for Project Based Learning*. Alexandria: ASCD. Kasutatud 03.05.2024,

<https://files.ascd.org/staticfiles/ascd/pdf/siteASCD/publications/books/Setting-the-Standard-for-PBL-sample-chapters.pdf>

Leht, K. (2020). *Veebipõhine projektõppe juhendmaterjal õpetajale II kooliastmes käsitöö õpetamiseks: pärandtehnoloogilised töövõtted ja taaskasutusmaterjalid tekstiilse mänguasja valmistamise näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool. Kasutatud 20.03.2024,

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/2abb846b-d9a9-427e-bb33-1ed0c0c812cb/content>

Leijen, Ä., & Pedaste, M. (i.a). *Uurimisprojekti "Süsteemiline kirjanduse ülevaade õpikäsituse"*

- nüüdisaegsuse hindamiseks sobivate mõõtvahendite leidmiseks” raport. Külastatud 23.01.2023
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/55715/opikasisituse_kirjanduse_ylevaade_TY_raport.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Lige, L. (2022). Käsitööõpetajate selts “AITA” kui käsitööõppe hoidja. *Käsitöö 2022 (august-september)*, lk 26-29.
- Lind, E., Pappel, K., Paas, K., & Ojaste, A. (2007). Käsitööõppe üldhariduskoolis. *Haridus, 2007*, lk 11-12, 33-37.
- Lofström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Kirjastus: Archimedes. Kasutatud 16.01.2024, <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:103280>
- Mark, K. (2021). *Projektõppe rakendamine kunstiõpetuse tundides Tartu linna põhikoolide näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool. Kasutatud 16.01.2024, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/811bd5b3-76a0-4996-95bd-932fdb901fa5/content>
- MTÜ Rahvarõivas. (2024). Kanna 24. veebruaril Eesti kindaid. Kasutatud 02.03.2023, <https://rahvarõivad.ee/uudised/kanna-24-veebuaril-eesti-kindaid>
- Orav, K. (2019). *Riiklike õppekavade ajakohastamine - rakendamise toetamine*. Haridus- ja Noorteamet. Kasutatud 20.03.2024, <https://oppekava.ee/oppekavade-ajakohastamine/>
- Parijõgi, M. (2016). Pärimuskultuuri õpetamine on kodumaa-armastuse õpetamine. *Õpetajate leht*. 18. november.
- Pedaste, M. (2016). *My Movie*. Kasutatud 02.01.2024, https://www.youtube.com/watch?v=hpKY_Ur6nbg
- Postareff, L., & Lindblom-Ylänne, S. (2008). *Variation in teachers’ description of teaching: Broadening the understanding of teaching in higher education. Learning and Instruction*, lk 114
- Puppart, P. (2011). *Eesti rahvarõivas ja mood*. Tallinn: Tea Kirjastus.
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning teiste seaduste muutmise seadus (eestikeelsele õppele üleminek). (2022). RT I, 28.12.2022, 8. Külastatud 27.04.2024, <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122022008>
- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 02.03.2023, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>
- Põhikooli riiklik õppekava. (2023). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 02.03.2023, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>
- Rekkor, S., & Peterson, B. (i.a). *Projektõppe ettevõtluspädevuse arendamiseks*. Kasutatud

- 21.01.2024, <https://www.tlu.ee/opmat/HTI/projektope/index.html>
- Rühmaliikmete passiivsus e-õppe rühmatöös. (2014). Kasutatud 17.04.2024, https://www.google.com/search?q=Inimesed+%C3%B5pivad+ts%C3%BCklitena%2C+liikudes+loomulikult+tegutsemise+ja+refleksiooni+vahel%2C&rlz=1C1GCEA_enEE1080EE1080&oq=Inimesed+%C3%B5pivad+ts%C3%BCklitena%2C+liikudes+loomulikult+tegutsemise+ja+refleksiooni+vahel%2C&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOTIGCAEQRRg70gEHNDk0ajBqN6gCALACAA&sourceid=chrome&ie=UTF-8#vhid=zephyr:0&vssid=atritem-https://marinasinilillportfoolio.weebly.com/uploads/2/5/7/8/25788192/passiivsus_ja_aktiveerimine_tulemus_31.01.docx
- Rüütel, I. (2000). *Pärimus pärijale*. Tartu: Rahvuslik Folkloorinõukogu.
- Rüütel, I. (2003). See osa meist peab säilima. Pärimuskultuurist noorte folklooriharrastajate pilgu läbi. *Õpetajate leht*. 10. jaanuar.
- Rüütel, I., & Tiit, E. M. (2005). *Pärimuskultuur Eestis - kellele ja milleks I*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- SA Kutsekoda. (2021). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõuja oskuste vajaduse muutusele: haridus ja teadus. https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/09/Eriuuring_Haridus_ja_teadus.pdf
- Senge, P., Cambron-McCabe, N., Lucas, T., Smith, B., Dutton, J., & Kleiner, A. (2009). *Õppiv kool*. Tartu: Atlex.
- Smit, K. B. (2013). Student-Centred and Teacher-Centred Learning Environment in Pre-Vocational Secondary Education: Psychological Needs, and Motivation. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(6), 695–712. <https://doi.org/10.1080/00313831.2013.821090>
- Tallinna Ülikooli kodulehekülg (i.a). Kasutatud 11.04.2024, https://www.tlu.ee/opmat/HTI/projektope/projektpe_olemus.html
- Tamm, A. (2017). *Uurimisprojekti “Süsteemaatiline kirjanduse ülevaade õpikäsituse nüüdisaegsuse hindamiseks sobivate mõõtvahendite leidmiseks”* raport. Kasutatud 06.01.2024, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/cb6dae0d-de69-4147-9bc4-e2e9f564a520/content>
- Tamm, A. (i.a). *Nüüdisaegse õpikäsituse põhiprintsiibid*. Kasutatud 01.01.2024, <https://sisu.ut.ee/opikasisituse/n%C3%BC%C3%BCdisaegse-%C3%B5pik%C3%A4situse-p%C3%B5hiprintsiibid>

- Tiigriõpe: Haridustehnoloogia käsiraamat.(2009). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Tuulemets, B. (2022). *Õppevara loomine: tehnoloogiaõpetuse projektõpe, mis toetab õppeainete lõimimist ja enesejuhitud õpet.* Magistritöö. Kasutatud 21.01.2024, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/b3253b3d-c9bc-42fa-b278-10c38d7a52d8/content>
- Vikat, M. (1999). *Laps ja Folkloor*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
- Vinter, K. (2014a). *Kool ja õpikäsituse peavad muutuma*. Kasutatud 20.02.2023, <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/2014-09-18-15-07-38/>
- Vinter, K. (2014b). *Soovitused muutunud (uue) õpikäsituse juurutamiseks*. Külastatud 20.10.2023, http://ebo.ee/openlearning/info/Kristi_Vinter_Soovitused.pdf
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Kasutatud 20.03.2024, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3538e168-6012-4e90-8484-4bb59be8b14a/content>

Lisad

Lisa 1. Metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks

Metoodiline juhend kultuuripärandi käsitlemiseks

Näidisprojekt II-III kooliastmele

Läbi põlvkondade edasi pärandatavad rahvuslikud mustrid kannavad endas kultuurilist identiteeti. Kultuuripärandile keskenduva projekti käigus uuritakse, kust rahvuslikke esemeid leida ja millised need on. Kavandatakse/stiliseeritakse ja/või valmistatakse tarbeese toetudes piirkonna rahvuslikele omapäradele. Antud näidisprojekti saab kasutada erinevatest Eesti piirkondadest pärit museaalide käsitlemiseks käsitöö, tehnoloogia, kunstiõpetuse vms tundides.

Riikliku õppekava vaatest toetab valitud projekti läbiviimine II kooliastmes õpilaste teadmiste kujunemist põhilistest töövõtetest, mõistest ja tehnikatest. III kooliastmes aitab projekt õpilastel oma ideid loominguliselt väljendada ning toetab tootearendustsükli teadvustamist. Õppe käigus paraneb õpilastel ideedega töötamise ja kriitilise mõtlemise oskus. Töörõõmu annab enda huvidest lähtuvalt funktsionaalse eseme valmistamine/stiliseerimine. Õpilastes kujuneb oskus arutleda tarbekunsti, käsitöö ja moe seoste ning käsitöö tähtsuse üle ajaloos ning tänapäeval. Metoodiline vahend sobib vastavate muudatustega käsitlemiseks kaasava hariduse kontekstis, huvitegevuses, välisõpilaste integreerimisel, keelekümbelse otstarbel ning arendada edasi loovtööks ühendades endas ka lõimingu käsitöö-, arvuti- kui ka kunstiõpetuse, soovi korral tehnoloogiaõpetuse vms. Võimalik on juhendit kasutada ka teistes õppeainetes, näiteks ajaluu jms. Juhend on kasutatav mõlemast soost õpilaste ja ka segarühmadele puhul.

Nõuandeid õpetajale:

- Projekti teema ja eesmärk peavad olema lapsele huvipakkuvad. Soovitatav on kaasata erinevaid huvigruppe, sh kodud, kogukond, kohalikud spetsialistid, eksperdid jne.

- Õpetaja ülesandeks on valida kitsam teema, nt rõivad (seelikud, põlled jms), tekstiilid (tekid, rätid jms), aksessuaarid (sõled, kindad jms), tarbeesemed (tööriistad jms), hooned jms.
- Töö lõpptulemus ehk lõppeesmärk võib näiteks olla mõne probleemi lahendamine antud koolis või kogukonnas. Aluseks võib olla ka mõni aktuaalne sündmus või lähtumine õpilaste endi huvidest jms. Lühiajaliste projektide või II kooliastme puhul võib tulem olla õpetaja poolt rangemalt piiritletud või kindlalt ette antud. Pikemaajalise projekti või III kooliastmega töötamise korral võib anda õpilastele vabamad käed.
- Töövõtte eseme valmistamiseks/stiliseerimiseks valib õpetaja (nt kudumine, heegeldamine, tikkimine, õmblemine, puutöö, meisterdamine, trükk vms) või annab vaba valiku õpilastele.
- Projekti saab kohandada distantsõppeks. Projekt võimaldab pakkuda õpilastele iseseisva töö tegemise võimalust.
- Soovituslik on suletud projekti kasutamine, st projekti toimumiseks on kindel aeg. Projekti ajakulu sõltub selle teemast ja iseloomust. Allpool on toodud näidisprojekt, mida õpetaja saab vastavalt vajadusele seada. Igale tööloõigule kulutatud aja valib õpetaja olles samal ajal siiski paindlik, kuna hea plaan võib tegelikkuses vajada õpilaste tagasiside alusel muutusi.

Õpitulemused:

- Õpilane on teadlik rahvapärandi mõistest.
- Õpilane teadvustab rahvapärandi tähtsust.
- Õpilane on teadlik muis.ee lehe kontseptsioonist ja kasutamisevõimalustest.
- Õpilane oskab otsida muis.ee andmekogust oma kodupiirkonna või muu kriteeriumi järgi esemeid ning nendest fotosid salvestada ja printida.
- Õpilane oskab kasutada mõnda mustri joonistamise programmi (nt stitchfiddle.com).
- Õpilane teab, et piirkondlikud rahvakunsti esemed erinevad mustrite/välimuse poolest.
- Õpilane oskab kavandada/stiliseerida eseme kasutades rahvuslikku mustrit/omapära.
- Õpilane oskab töötada rühmas.
- Õpilane oskab planeerida aega.
- Õpilane oskab töötada tööjuhendi järgi.
- Õpilane oskab esitleda oma tööd.
- Õpilane oskab anda tagasisidet.

- Õpilane oskab analüüsida projektõppes saadud kogemusi ning anda tagasisidet programmi parendamiseks.

Töö käigus:

1. Tutvutakse kultuuripärandi mõistega.
2. Õpitakse kasutama Eesti Muuseumide Veebivärv veebilehte muis.ee.
3. Koostatakse (individuaalne ja/või rühmas ühine) kavand eseme stiliseerimiseks.
4. Stiliseeritakse/valmistatakse tarbeese.
5. Esitletakse tarbeeset.
6. Analüüsitakse tegevust.

Vastavus nüüdisaegsele õpikäsitusele:

- Konstruktivistlik arusaam õppimisest;
- Enesejuhtimine;
- Koostöisus.

Projektõppe faasid Larmer jt (2015) järgi (tegevuste kuulumine nimetatud etappidesse välja toodud vastavalt kasutatud värvidele):

1. Käivitamine;
2. Teadmiste, arusaamise ja oskuste arendamine;
3. Toodete väljatöötamine, tagasisidestamine ja muutmine;
4. Toote esitlemine.

Tabel 2. Projekti struktuur

Õppeaine	Tegevus
1. Käsitöö	<p>Sissejuhatus. Projekti tutvustamine.</p> <p>Kultuuripärandi mõiste avamine. Arutelu: kultuuripärand ja sellest inspireeritu meie ümber. Rühmade moodustamine. Rühmatöö - mõistekaartide koostamine ja tutvustamine. Näidiste vaatamine.</p> <p><u>Kodutöö:</u> Kultuuripärandi ja selle ainetel stiliseeritu märkamine.</p>
2. Arvutiõpetus	<p>Muis.ee veebilehega tutvumine.</p> <p>Individuaalne töö - MuIS otsingu kasutamine, harjutuste tegemine. Oma kodupiirkonna või mõne muu kokku lepitud kriteeriumi alusel rahvakunsti eseme valimine, piltide salvestamine ja printimine. Konkreetse eseme valmistamiseks inspiratsiooni otsimine.</p>

	<u>Kodutöö</u> : kultuuripärandi väärtustamine peres. Vestlus vanemate, vanavanematega jt. Soovi korral esemete kaasa võtmine kodust. Konkreetse eseme valmistamiseks inspiratsiooni otsimine.
Võimalusel	Õppekäik muuseumisse kultuuripärandi kogudega tutvumiseks.
3. Käsitöö	Ühise museaali valimine rühmas. Tegevuskava loomine vastavalt projekti eesmärgile. Eelarve koostamine.
4. Kunst	Töö kavandite joonistamine individuaalselt. Materjalide, töövahendite, tööjaotuse ja töövõtete planeerimine. <i>Vahehindamine (kavand)</i>
5. Käsitöö	Eseme valmistamine/stiliseerimine
6. Käsitöö	Eseme viimistlemine. Esitluseks valmistumine. <u>Kodutöö</u> : esitluseks valmistumine. <i>Vahendamine (ese)</i>
7. Käsitöö	Rühmatööde esitlemine. Analüüs. Tagasisidestamine. Võimalus kaasata ekspert. <i>Hindamine (esitlus ja analüüs)</i>

Õpetaja tegevused projekti õnnestumiseks:

- Teemavalik;
 - Läbirääkimised võimaliku sihtrühmaga heategevusprojektide puhul;
 - Muis.ee lehe programmiga tutvumine. Tööprotsessi läbitegemine, ohukohtade kaardistamine ja tegevusplaani tegemine;
 - Rahvakunsti mõiste avamiseks näidismaterjali ettevalmistamine;
 - Materjalide ja töövahendite olemasolus veendumine ja vajadusel täiendamine;
 - Rühmade moodustamise planeerimine (mille alusel/mil viisil moodustada rühmad).
- “Meie tunde” tekitamiseks rühmas tegevuse planeerimine;
- Näidiste valmistamine, visuaalse inspiratsiooni otsimine;
 - Kavandamiseks tööjuhendi ja näidiste koostamine/otsimine, elukutsetega sidumine.
 - Lõiminguks kunsti- ja arvutiõpetuse õpetajaga kokkulepete sõlmimine. Selgitamine ja juhendmaterjalide jagamine;
 - Arvutiõpetuse õpetajale kasutatavate veebikeskkonna aadresside jagamine projektis osalevate õpilaste kaustadesse tõstimiseks;

- Veebikeskkonna ettevalmistamine õpilaste kodutööde üleslaadimiseks (kodutöö: ainelise kultuuripärandi ja selle ainel stiliseeritu märkamine meie ümber);
- Küsimustike töölehtede või mõnes veebikeskkonnas koostamine tagasiside saamiseks ja eneseanalüüsiks;
- Eksperdi/ekspertidega läbirääkimine;
- Valmistumine võimalikuks mustrite ülesmärkimiseks arvutiklassis (stitchfiddle.com), programmiga tutvumine;
- Muuseumi külastamisel kokkulepete sõlmimine, transpordi ja tänumeene hankimine;
- Soovituslik on koostada õpimapp, kus õpilased saavad jälgida tulemusele seatud nõudeid, iseenda koostatud tegevuskava, tööjaotust jms.

Kasutatavad meetodid:

- Elulise olukorra käsitlemine;
- Ainealane lõiming;
- Rühmatöö;
- Tööjuhendi (video, tööjuhend paberil) alusel töötamine;
- Kooliväliste partnerite kaasamine: muuseumi külastuse ja eksperdi kutsumine tundi;
- Heategevus;
- Piirkondliku kultuuripärandi käsitlemise muutmine traditsiooniks.

Vajalikud tehnoloogilised vahendid:

- Olemasolevad ja õpilastele tuttavad töövahendid käsitöö-, tehnoloogia- ja arvutiklassis.
- Visuaalse materjali esitlemise vahendid.
- Muuseumi külastuse korral transpordivahend.

Lisaks tehnoloogiale on vaja:

- Vahendid kavandite teostamiseks (enamasti on paber ja kirjutusvahendid õpilastel olemas). Töö takerdumise vältimiseks õpilaste endi töövahendite puudumise puhul varuda valget ja ruudulist paberit, pliiatseid, kääre ja liimi.
- Näidismaterjalid;
- Käsitöövahendid;
- Vahendid tehnoloogiaklassis töötamiseks.

Kasuks tuleb:

- Õpilase oskus koostada kavandit loomingulisele tööle.

Eelarve: Sõltub projekti iseloomust.

Lisavõimalus:

Kiirmeetodil võib mõnda tunnitööd rikastada projektõppe väliselt ka lihtsalt üksikuid projektõppe etappe kasutades, näiteks museaalidega tutvumine, museaali alusel eseme kavandamine, mustrikatke joonistamine/stiliseerimine paberil või arvutiprogrammis, eseme valmistamine jne. Valmistatud esemetest on võimalik moodustada kohaliku piirkonna rahvuslikel ainetel loodud kogu, mida taastootmise eesmärgil võimalik skanneerida, printida, lamineerida olles hea meene- ja kingiidee.

Põhilised üldpädevused, mille arengut projekt toetab:

Väärtuspädevus – tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt;

Sotsiaalne pädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;

Enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme;

Õpipädevus – suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;

Suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt;

Matemaatikapädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades;

Ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; seada eesmärged ja neid ellu viia; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest; reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske.

Lisa 2. Projektõppe plaan. Rahvuslike mustrite kasutamine järjehoidja valmistamisel

Eelpool kirjeldatud metoodilise juhendi alusel viis Triinu Larionov läbi tegevusuuringu, milleks oli kohalikust ainelisest kultuuripärandist inspireeritud järjehoidja valmistamine 1. klassi minevale õpilasele. Projektõppes osales kümme 6. klassi neiut (vanus 12 ja 13 aastat).

Rahvuslike mustrite kasutamine järjehoidja valmistamisel

Eesmärk: rahvuslikel ainetel järjehoidjate valmistamine 1. klassi minevale õpilasele koolitee alguse puhul (heategevus, kingitus, vabatahtlik tegevus).

Aeg: märts 2024 (piiratud aeg)

Kasu õpilasele: ühiskondliku mõõtmega heategevuslik tegevus, teadmised kultuuripärandist, silmaringi laiendamine, 21. sajandi oskuste harjutamine (suhtlemis-, koostöö-, läbirääkimis-, planeerimis- ja organiseerimisoskus), kindla eseme valmistamine, loovuse rakendamine, digipädevuse arendamine, töömaailmas ette tulevate erinevate tootmisprotsessi osadega tutvumine (seos erinevate ametitega), inspiratsiooni saamine kultuuripärandi kasutamiseks ka edaspidi (ajatu, moodne, hinnaline, luksulik), sotsiaalse- ja kodanikupädevuse arendamine.

Kasu lasteaialapsele: lugemisisu toetamine, rõõmu loomine, koolialguse elevuse tekitamine, laste arengu toetamine (läbi folkloori), kohaliku pärandkultuuri õpetamine, tarbeeseme saamine, pärandkultuuri kui normi juurutamine, loovuse toetamine, matemaatilise mõtlemise toetamine mustrikorduste abil, esteetilise ilumeele arendamine.

Kasu õpetajale: tegevusuuring magistritöö kirjutamise eesmärgil. Samuti isikliku õppevara ja -metoodika täiendamine. Selgitus õpilastele, et uuringus osalemine on vabatahtlik ning selle käigus kogutud andmete töötlemisel ja tulemuste esitamisel järgitakse konfidentsiaalsuse nõudeid. See tähendab, et koole ja lapsi nimeliselt ei avalikustata.

Kasu koolile: kohalikust rahvakultuurist teadlikud, laia silmaringiga haritud õpilased.

Kuidas: rühmatööna (2 - 3 õpilast rühmas)

Millised õppeained on seotud: käsitöö, kunst, arvutiõpetus

Protsessi etapid: sissejuhatus, eesmärkide tutvustus, arutelu, mõistekaart, tegevuskava, järjehoidja kavand, järjehoidja valmistamine, pühendusega kaaskiri järjehoidjale, ettekanne + üleandmine/üleandmise planeerimine, analüüs

Abivahend: õpimapp (igale rühmale üks)

Hindamine: vahehindamised (arvestatud/mittearvestatud), vajalik saada arvestatud kõigis vahehindamistes: kavand, järjehoidja, esitlus, analüüs.

Hindamisel arvestatakse ka tähtaegadest kinnipidamist.

Õpilane on aktiivsem pool. Õpilane teeb iga sammu iseseisvalt nii kaua kui võimalik. Õpetaja roll projektõppes on planeerimisprotsessi suunamine, õigete oskusteadmiste ja võtete modelleerimine, rühmatööoskuste kujundamine. Võtmeteguriks on õpilase enda valikud. Õpilasel on võimalus sihtgrupiga nende vajaduste ja ootuste osas valmistavale esemele.

Vastavus õppekavale: Loovuse rakendamine erinevate käsitöötehnikate kaudu, ideede teostamine järgides tootearendustsükli, eseme disainiprotsessi tundumaõppimine, tööõõmu kogemine, rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmine ja tänapäevases võtmes kasutamine.

Tähendus koolile: jätkusuutlik, traditsioon koolis, koolimeene.

Lisaidee: originaaljärjehoidjate skanneerimine ning värviliselt printimine koos lamineerimisega tagab projekti jätkusuutlikkuse (iga-aastane traditsioon, järjest kasvav kollektsioon, kooli meene jms)

Tabel 3. Töökava - Rahvuslike mustrite kasutamine järjehoidja valmistamisel

Tund (aeg)	Tegevus	Õpetaja ettevalmistus	Põhjus tegevusele lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest.
1. tund Käsitöö 1x45min	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projekti tutvustus õpilastele. 2. Museaali mõiste avamine (füüsilised näited esemetest ja näited projektorist tahvlile). 3. Ühine arutelu - kultuuripärand jaguneb: vaimne ja aineiline. 4. Rühmadesse jagunemine - mõistekaartide koostamine teemal “Kultuuripärand” (nii aineiline kui vaimne). Varasemate teadmiste meenutamine, informatsiooni otsimine vabalt valitud kanalitest. Kirjutavad ja/või joonistavad võimalikult palju märksõnu. Õpetaja võib varuda klassi vastavat kirjandust ning presenteerida näidisesemeid. 5. Mõistekaartide rühmade kaupa tutvustamine, arutelu, oma tööde täiendamine. Kuna edaspidiseks teemaks tuleb aineiline kultuuripärand, siis järgmiseks tööks on mõistekaardil ainelise 	<ul style="list-style-type: none"> - Näidiste hankimine museaali mõiste avamiseks (füüsilised esemed ja/või näited ekraanil kuvamiseks); - Kirjanduse toomine klassi kultuuripärandi uurimiseks (raamatud, brožüürid, ajakirjad jms); - Paberi varumine mõistekaardi koostamiseks; - Õpimappide printimine rühmadele (paberikulu vältimiseks eelistada kahepoolset printimist, samuti võimalusel must-valget); - Sihtrühmalt ehk lasteaia rühmalt uurimine, mitu järjehoidjat on vaja; - Ettevalmistuste tegemine põnevaks rühmadesse jagunemiseks, kuid arvestada ka võimalusega, et õpilased valivad endale rühmakaaslased ise. “Meie tunde” tekitamiseks rühmas tegevuse planeerimine. 	<p>Haaraja ehk sissejuhatuse puhul tuleb panna õpilased emotsionaalselt huvituma äratamaks tähelepanu ja huvi, uudishimu (Larmer jt, 2015).</p> <p>Mitmest küljest on kinnitust saanud veendumus, et projektõppe põhiidee on puhtsüdamlik tähenduslik tegevus sotsiaalses keskkonnas (Kilpatrick, 2018).</p> <p>Mõistekaarti saab koolitunnis kasutada eelkõige õppemeetodina (nt uute mõistete tutvustamisel). Samuti hõlbustab silmade ees olev mõistekaart teadmiste kinnistamist seoste loomise kaudu. (Pata, Laanpere, 2009).</p> <p>Haridussüsteemi edu võti on koostöö selle kõige erinevates vormides (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022).</p>

	<p>kultuuripärandi esiletõstmine (ringid ümber, jooned alla vm).</p> <p>6. Õpetaja jagab rühmadele õpimapid, õpilased tutvuvad nendega.</p> <p>7. Kodutöö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kultuuripärandi märkamine ümbruses. Kodude meelestatuse väljaselgitamine kultuuripärandi suhtes, samuti kodudest ainelise kultuuripärandi leidmine). - Ainelise kultuuripärandi alusel stiliseeritud tarbeesemete või muu märkamine enda ümber (esemed, hooned jm). - Veebikeskkonna jagamine õpilastega märgatust fotode üleslaadimiseks. <p>8. Järgmises tunnis - arvutiklassis (õppevideona Saara Kirjastuse õpetus kirikinnaste otsimise kohta MuIS lehelt: https://www.youtube.com/watch?v=z9Vrxf0LAp4)</p>		<p>Vinter (2014) arvates võiks muutunud õpikäsituse juurutamise valguses suur osa õppetööst toimuda väikestes rühmades ja paaristööna. Rikkaliku koostöö edukuse tagab muuhulgas rühma iga liikme teadmiste, vaatenurade, oskuste ja kogemuste kasutamine (Grossman, P., Pupik Dean, C.G., Kavanagh, S.S., Herrmann, Z, 2019).</p> <p>Senge (2009) sõnul sõltub igasuguse õppimise pikaajaline mõju sellest, kui võrd see on seotud meid ümbritseva maailmaga.</p>
<p>2. tund</p> <p>Arvuti-õpetus</p> <p>2x45min</p>	<p>1. Projekti eesmärgi ja korralduse meeldetuletus, tekkinud küsimused.</p> <p>2. Kodutöö üle arutamine (ainelise kultuuripärandi ja selle ainetel stiliseeritu märkamine ümbritsevas). Ühiselt veebikeskkonda laetud fotode vaatamine,</p>	<p>- Õpetajapoolse pildipanga koostamine ainelise kultuuripärandi ja selle ainetel stiliseeritu märkamisest ümbritsevas keskkonnas;</p> <p>- Lõiminguks informaatika õpetajaga tegevusplaani, ootuste ja töökorralduse</p>	<p>Video või juhise järgi probleemi lahendamine on õpilaste jaoks realistlik, situatiivne tegevus (de Kock, 2004). Dewey järgi peab haridusel olema praktiline väärtus – see, mida õpitakse koolis peab olema rakendatav ka</p>

<p>õpimapi täitmine rühmades. Õpetaja omapoolse pildipanga ja näidete esitamine.</p> <p>3. MuIS veebivärava kasutamine, individuaalne töö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutvumine Eesti Muuseumide veebivärava infosüsteemiga, selle olemuse ja kasutamise võimalustega. <p>Kasutatakse Saara Kirjastus õppevideot “Kuidas muis.ee lehel Eesti kindaid otsida” https://www.youtube.com/watch?v=z9VrxFOlAp4 . Selleks sobib ka muu sama ülesannet täitev õppevara (näiteks kirjalik juhised). Vältida võiks õpetajapoolset teema õpetamist, kuid õpetajapoolsed lisaselgitused ja abi on teretulnud.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enda kodupiirkonna ainelise kultuuripärandi museaalidega tutvumine (otsitavate esemete loetelu õpimapis, mõistekaardil). Huvi korral julgustada uurima ka teisi piirkondi ja esemeid. - Individuaalse tööna ühe kodupiirkonna enim meeldinud ja inspireerivaima museaali valimine, mille alusel stiliseerida järjehoidja. Valitud museaaliga tutvumine MuIS keskkonnas. 	<p>läbiarutamine. Kõrvaklappide olemasolu veendumine;</p> <ul style="list-style-type: none"> - MuIS keskkonnaga tutvumine video järgi, kitsaskohtade kaardistamine ja võimaliku tegevuskava planeerimine; - Mustrite üleskirjutamise programmiga stichfiddle.com tutvumine õpilase kasutajakogemuse läbinägemiseks, tegevuskava planeerimine sujuvaks tööks; - Inspiratsiooni otsimine - erinevad järjehoidjate tüübid; - Kavandi kui tehnoloogilise elemendi näidiste väljaotsimine, valmistumine siduma kavandamist elukutsetega; - Värviprinteri olemasolu on soovitatav infotehnoloogia klassis või selle läheduses; - Õpilastele meeldetuletus - kavandite joonistamiseks võtta infotehnoloogia klassi kaasa kirjutamisvahendid, käärid, liimi ja valge paber; - Õpilastele meeldetuletus - õpimapid kaasa! 	<p>koolikeskkonnast väljapoole (de Kock, 2014). Tegu on ka digitehnoloogia otstarbekama ja tulemuslikuma kasutamisega (Eesti elukestva õppe strateegia, 2021).</p> <p>Disainimiseks valitud vana rahvuslik element on püha ning selle õige kasutamine peaks hõlmama ka elemendi enda ajaloo lähemat uurimist (Pupart, 2011).</p> <p>21. sajandil kasutavad õpilased arvuteid väga arenenud viisil, kuid me peame meeles pidama, et nad on alles lapsed ja vajavad tehnoloogia ohutuks ja tõhusaks kasutamiseks juhendamist (Bell, 2010).</p> <p>Teooria kohaselt teeb õpilane nii kaua kui võimalik iga sammu iseseisvalt (Kilpatric, 2018). Õpetaja roll 21. sajandil on aidata õpilastes arenda oskust otsida ise informatsiooni toetades ennastjuhtiva õppiva arengut, kriitilist ja loovat mõtlemist, analüüsioskust. (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022)</p> <p>Loovuse kui kompetentsi arendamine ja rakendamine muutub ühikonnas</p>
---	---	--

<p>Millises muuseumikogus museaal asub, millist põnevat infot selle kohta leidub jne.</p> <p>Iga rühm valib ühe ühise museaali. Antud museaalist inspireerituna valmistab iga rühma liige ühe järjehoidja. Iga rühma liige valib meetodi järjehoidja valmistamiseks individuaalse, meetodid võivad olla kõigil rühma liikmetel erinevad (õpimapis “Meetodid”). Õpetaja selgitab, et inspiratsiooniks võib olla nii materjal, värvid, valmistamise tehnoloogia, kuju jm. Võib tuua näiteid (õpimapis “Ideepank”).</p> <p>4. Kavandamine (rühmatöö):</p> <p>Meeldetuletus - mis on kavandamine? Näidiste näitamine. Ootused kavandile (õpimapis “Kavand”).</p> <p>- Rühmaliikmete lemmikmuseaalide teineteisele tutvustamine, ühise arutelu abil vaid ühe museaali valimine, mis saab olema aluseks igale rühma liikmele järjehoidja stiliseerimisel rühmas.</p> <p>Soovi korral inspiratsiooni otsimine internetist erinevate järjehoidjate tüüpide ja</p>		<p>probleemide lahendamise ning kriitilise mõtlemise kompetentside kõrval üha tähtsamaks (Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Loovuse arendamise eesmärgiks on loovalt mõtlejad, iseseisvalt probleemidele lahendusi leidvad, alternatiivseid võimalusi mitme nurga alt uurivad inimesed (Senge, 2009).</p> <p>Inimeste individuaalne mõtlemine teema üle enne ideede ühendamist on produktiivsem, kui alustada kui alustada mõtlemist rühmana (Kohn & Smith, 2010).</p> <p>Rühmas töötamine on hea, kuna vastutus kaaslaste ees toob tihti parema tulemuse motiveerides õpilasi rohkem kui siis, kui nad vastutaksid ainult õpetaja ees. Lapsed ei taha oma sõpru alt vedada. (Grossman, P., Pupik Dean, C.G., Kavanagh, S.S., Herrmann, Z., 2019)</p> <p>Eesmärkide seadmine aitab õpilastel hallata oma ajakasutust (Bell, 2010)</p>
---	--	--

<p>stiilide kohta (järjehoidja inglise keeles - <i>“bookmark”</i>, <i>“ethnic bookmark” jm</i>)</p> <ul style="list-style-type: none">- Museaali fotode salvestamine arvutisse ning printimine arvutiõpetuse õpetaja abiga.- Kavandamise ja vajalike tegevuste üle arutamine rühmas. Töövõtete valik ja katsetamine. Võimalusel näiteks mustrite üleskirjutamine ruudulisele paberile või veebikeskkonnas stichfiddle.com (vajab õpetaja juhendamist - soovitatav on õpilasel teha keskkonda kasutaja).- Kavandite joonistamine individuaalselt, õpetaja roll on toetada töö käigus tekkivat rühmaarutelu. Töötamine rühmadele endale sobivas kohas - käsitöö- või arvutiklass. <p>5. Tunni lõpp: õpimappide esitamine õpetajale koos (pooleliolevate) kavanditega.</p> <p>6. Kodutöö:</p> <ul style="list-style-type: none">- Inspiratsiooni otsimine ja vabalt valitud viisil enda tarbeks salvestamine erinevate järjehoidjate tüüpidest ja stiilidest (järjehoidja inglise keeles - <i>“bookmark”</i>, <i>“ethnic bookmark” jm</i>).		
--	--	--

<p>3. tund</p> <p>Võimalusel</p>	<p>Õppekäik muuseumisse kultuuripärandi kogututvumiseks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Instrueerimislehtede ettevalmistus ja täitmine; - Kokkulepped muuseumiga; - Tänumeene hankimine. 	<p>Haridussüsteemi edu võti on koostöö selle kõige erinevates vormides. Õppija huvi loomiseks ja hoidmiseks on oluline tuua õpikeskkonda ja õppeprotsessi vaheldust (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022).</p>
<p>4. tund</p> <p>Käsitöö/ Kunst</p> <p>1x45min</p>	<p>1. Tunnitöö - nõuetekohaste kavandite loomine. Õpilastel on kasutada kavandite näidised, samuti õpetaja abi.</p> <p>2. Kodutöö: Soovi korral kavandi täiendamine, järjehoidjate valmistamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kavandi kui tehnoloogilise elemendi näidiste väljaotsimine; - Inspiratsiooni otsimine erinevad järjehoidjate tüübid; 	
<p>5. ja 6. tund</p> <p>2x45min</p> <p>Käsitöö/ Kunst</p> <p>7. tund</p> <p>Käsitöö/ Kunst</p> <p>1x45min</p>	<p>1. Tunni teema: Järjehoidjate valmistamine vastavalt kavanditele.</p> <p>2. Eesmärk: Toote erinevad arengutsüklid - toote valmistamine kavandi järgi.</p> <p>3. Kodutöö: Soovi korral järjehoidjate täiendamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kavandite läbivaatamine ning vajalike töövahendite prognoosimine ning hankimine/valmispanek. (lõngad, nõelad, värvilised paberid, kangad jms); - Kavanditest lähtuvalt prognoositavate töövõtete kohta õppematerjalide/ õppematerjalide leidmiseks viidete otsimine (nt tuttide ja narmaste, keerupaela valmistamine jms). 	<p>Ajakohastatud tehnoloogia valdkonna õppekava järgi kujunevad õpilasel oskused oma ideid teostades järgida tootearendustsüklit alates teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme ning töö ajalisesest ja tehnilisest kavandamisest kuni toote valmimise ning esitlemiseni. Ühiste arutluste käigus eseme disainiprotsessi analüüsima õppimine ning erinevate tehniliste ja loomingulisele protsessidele lahenduste leidmine, ka töördõmu kogemine. (PRÕK, Lisa7)</p>

<p>8. tund</p> <p>Kästöö 2x45min</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Järjehoidjate viimistlemine ja kaaskirja koostamine (õpimapis “Kaaskiri”). 2. Esitluseks valmistumine (õpimapis “Esitus”). 3. Esitlused - kuulamine, küsimuste küsimine, arutelu, tagasisidestamine, hindamine. Eksperdina kooli kogenud käsitööõpetaja kaasamine. 4. Tagasisideküsimustike täitmine. 5. Õpilaste tänamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - Klassi valmispanek töövahendite ja pooleliolevate töödega; - Tehnoloogilise valmisoleku tagamine juhuks, kui rühmad soovivad esitleda töid arvuti abil; - Eksperdi kaasamine esitluste kuulamiseks; - Õpimappi tagasiside küsimustike ja kaaskirja kirjutamise abilehe printimine; - Soovi korral museaalidest pispiltide printimine kaaskirjadele; - Tänumeene hankimine ekspertõpetajale. - Tänumeene hankimine õpilastele. 	<p>Projekti lõpus analüüsivad õpilased, kas nad kuulasid teiste õpilaste ideid ja kas tundsid, et ka nende arvamust kuulatakse (Bell, 2010).</p> <p>Üksteisele konstruktiivse tagasiside andmine aitab teadvustada oma tugevaid külgi ja parandada omavahelist suhtlemist (Bell, 2010)</p> <p>Uute lehtede lisamine kaaskirja ja tagasiside lehe näol toetab seda, et pidevalt uuste väljakutsete ja avastamisvõimaluste esitamineannab õpilastele piisavalt põhjust huvi säilitamiseks kuni projekti lõpuni (Larmer jt, 2010).</p>
--	--	---	---

Lisa 3. Õpimapp

Joonis 1. Õpimapp - Esileht

Joonis 2. Õpimapp - kokkuvõtlik leht

Projektõpe

RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA

Märgi x, kui tehtud!

JÄRJEHOIDJA

- stiliseeritud kindla museaali järgi
- lasteaia lapsele sobilik
- järjehoidjal on koht nime kirjutamiseks
- järjehoidjal on valitud museaali nimetus
- võimaldab hoida lugemisjärge

MEETODID

- kudumine
- heegeldamine
- tikkimine
- õmblemine
- joonistamine
- meisterdamine
- digitaalne kujundus
- trükk jm

MUISIST OTSIN

- Ese: seelik, vöö, kuub, kindad, vest, kott, tanu, pillid, ehted...
- Piirkond: x

RÜHMATÖÖNA VALMIVAD

- mõistekaart - kultuuripäränd
- järjehoidjad 1 ühiselt valitud museaali alusel

KAVAND

- projekti nimetus
- museaali nimetus
- museaali pilt
- museaali number
- valmiva eseme joonis (muster, kuju, mõõdud jm)
- vajalikud materjalid
- töövõtted ja abivahendid
- (mustrikatke - jupike mustrit)
- maitsekalt kujundatud, hoolikalt teostatud
- nimi

HINDAMINE (A/MA)

- kavand
- järjehoidja
- esitus
- analüüs

Koostas: Triinu Larionov

Joonis 3. Õpimapp - Tegevuskava

TEHTUD	TEGEVUS	TÄHTAEG	HINDAMINE jah/-
	Mõistekaart		-
	MuS veebilehega tutvumine, museaali valimine, rühmale tutvustamine.		-
	Ühise museaali valimine.		-
	Kavand		jah
	Töö teostamine		jah
	Kaaskiri		-
	Esitlus		jah
	Analüüs		jah

Koostas: Triinu Larionov

Joonis 4. Õpimapp - Ajakava

Projektöpe

RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA

Ajakava

Märts 2024

E	T	K	N	R	L	P
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Koostas: Triinu Larionov

Joonis 5. Õpimapp - Hindamismudel

Projektöpe RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA Hindamismudel				
	KAVAND	JÄRJEHOIDJA	ESITLUS	ANALÜÜS
A	Kavandil on olemas: 1) projekti nimetus; 2) museaali pilt; 3) museaali nimetus ja olemasolev info (; 4) eseme joonis (muster, kuju, mõõdud jm); 5) mustrikatke; 6) vajalikud materjalid (kirjeldus ja nende näidised); 7) vajalikud abivahendid ja töövõtted; 8) rühmalikmete nimed. Hinnatakse kavandi korrektsust.	Järjehoidja(l): 1) on stiliseeritud kindla museaali järgi; 2) on sobilik lasteaia lapsele; 3) on koht nime kirjutamiseks; 4) peal on kirjas valitud museaali nimetus; 5) võimaldab hoida lugemisjärge; 6) on korrektse välimusega ja hoolega tehtud.	Esitlus: 1) on läbi mõeldud; 2) on selge ja arusaadav; 3) tutvustatakse: -eesmärki; -tööprotsessi; -õppekohti; -tehtud järeldusi; 4) Teiste esitlusi kuulates - kuulatakse lugupidavalt, esitatakse küsimusi, tehakse ettepanekuid.	Analüüsitakse kirjalikult: 1) iseennast rühmatöös; 2) sinu rühma tööd; 3) projekti üldiselt.
A+	Kiitus! Meisterdasid rohkem kui 1 järjehoidja!	Kiitus! Meisterdasid rohkem kui 1 järjehoidja!	Kiitus! Meisterdasid rohkem kui 1 järjehoidja!	Kiitus! Meisterdasid rohkem kui 1 järjehoidja!
MA	Eelnimetatus on olulisi puudujääke.	Eelnimetatus on olulisi puudujääke.	Eelnimetatus on olulisi puudujääke.	Eelnimetatus on olulisi puudujääke.

A - arvestatud, MA - mittearvestatud

Koostas: Triinu Larionov

Projektõpe
RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA
Kaaskiri

ARMAS SÕBER
TRÜKITÄHTEDEGA!!!

OLEN SULLE MEISTERDANUD KINGITUSEKS JÄRJEHOIDJA, MILLE
TEGIN VALJALA (MUSEAALI NIMETUS) JÄRGI.

HEAD SOOVID: HEAD LUGEMIST
TOREDAT KOOLITEED
JNE

NIMI
KLASS

Koostas: Triinu Larionov

Projektõpe
RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA
Esitlus

1. Valminud järjehoidja näitamine ja kirjeldamine.
2. Kust leidsin inspiratsiooni?
3. Aluseks võetud museaali tutvustus.
4. Järjehoidja valmistamiseks kasutatud tehnikad, vahendid, materjalid jm.
5. Tööprotsessist - mis valmistas raskusi, mis õnnestus.
6. Millega jäid rahule, millega mitte niiväga?
7. Õppimiskohad.
8. Ideid edaspisiseks.

Joonis 8. Õpimapp - Eneseanalüüs

Projektõpe
RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA
Eneseanalüüs

Väide	Ei ole nõus.	Võib-olla	Olen nõus.
Andsin endast parima.			
Minu töö õnnestus.			
Mul oli tore!			
Olime rühmakaaslastega üksteisele toeks.			
Heategevuslik projekt rõõmustas mind.			
Õppisin midagi uut.			

Koostas: Triinu Larionov

Projektõpe
RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA
Ideepank

Kirjeldus	Näide
Pisikese eseme, nt ehte mitmekordistatud kujutamine suurel pinnal. mustrite kordused, nt kinda, vöö jm mustrite mitmekordistamine.	Kangamuster, mustriiline pael jms
Värvidega mängimine - mustrites värvide muutmine, uute kombinatsioonide moodustamine.	Kirivöö mustri kasutamine uute värvilahendustega.
Mustritega mängimine - mustrite muutmine, mustritest tuletamine, lihtsustamine, ümberkujundamine, digitaliseerimine või vastupidi. Ühe pisikese mustrijupikesega mängimine. Mustri suurendamine ja vähendamine.	Kindamustri kasutamine mustri stiliseerimise läbi.
Tekstuuride imiteerimine - tutid, narmad, voldid jm.	Kindanarmaste kasutamine stiliseeritud esemel.
Mustrite, elementide kasutamine mujal, teisel otstarbel esemetel.	Seelikumuster kotil.
Materjalide, töövõtete muutmine.	Kindamuster lapitehnikasse.
Põhijoonte, tegumoe, värvikombinatsioonide imiteerimine.	Seeliku värvid ja muster kinnastel.

Koostas: Triinu Larionov

Lisa 4. Lapsevanema nõusolekuvorm

Lugupeetud lapsevanem

Seoses õpingutega Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia käsitöö ja kodunduse magistriõppe erialal viin 6. klassi käsitöö tunnis tegevusuuringuna läbi projektõppe. Selle eesmärgiks on leida võimalusi õppetöö põnevamaks muutmiseks kultuuripärandi käsitlemisel käsitöö tunnis.

Projektõppes osalemine on õpilastele vabatahtlik, uuringust võib väljuda igal hetkel. Kogutud andmete töötlemisel ja tulemuste esitamisel järgin konfidentsiaalsuse nõudeid - koole ja lapsi nimeliselt ei avalikustata.

Osalemisest keeldumise kohta ootan Teie tagasisidet.

Tänades

Triinu Larionov

Lisa 5. Mõttepäevik

Mõttepäevik tegevusanalüüsile

Tund (45min), 8.03.2024, Käsitöö

1. Planeeritud tegevused

Sissejuhatus projektõppesse, kultuuripärandi mõiste avamine, rühmadesse jagunemine, mõistekaardi koostamine, kodutöö selgitamine.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

Tund vastas üldjoontes planeeritule.

3. Õpilaste käitumine

Õpilased võtsid uue teema ehk projektõppe rahumeelselt vastu. Veidi olid nad häiritud, et järjehoidjad, mille nad teevad, tuleb neil ära kinkida. Lisaks olid õpilased mures, et lasteaia lapsed äkki ei vajagi järjehoidjaid. Õpilased arvasid, et õpimapid on ilusad. Õpilased olid rahul enda rühmadega, kuna said rühmakaaslased ise valida.

4. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 4.

Tähelepanek	Parendustegevus
Õpilastele tuleks rõhutada, et õpimapp jääb nende põhidokumendiks, kuhu koguvad kõik projektiga seonduva, sh ka mõistekaardi. Samuti tuleks rõhutada, et õpilased on selle täitmise eest ise vastutavad. See on nende töövahend ja abimees, mis tahab uurimist ja täitmist.	Kaaluda võimalust lisada õpimappi lehekülge, kus on kirjas, mida see peab sisaldama (sh mõistekaart). Nii saab vältida olukorda, et mõni osa ära kaob.
Palusin õpilastel koostada mõistekaardi teemal "Aineine kultuuripärand", kuid sain aru, et sõna "Aineine" on liialt piirav. Nägin, et see piirang pärssis mõistekaardi koostamist.	Muuta mõistekaardi teemaks "Aineine kultuuripärand" asemel lihtsalt "Kultuuripärand", kuna see laiendab teadmiste konstrueerimist. Palusin õpilastel kirja panna kõik, mis seostub kultuuripärandiga üldiselt, nii ainelise kui vaimne. Võib selgitada, et need kaks ongi tegelikult omavahel tihedalt seotud. Et tööloõigu lõpuks siiski edasiste tööloõikudega seoses eristada aineine kultuuripärand, võib juurde lisada töökorraldus ainelise

	kultuuripärandi esiletoomiseks mõistekaardil (joon alla vm).
Kindlasti tuleb tunni lõpus õpilastel mõistekaartidele kirjutatut/joonistatut teistele rühmadele tutvustada.	Nii saavad teised rühmad täiendada enda mõistekaarte.
Mõistekaardi tegemisel unustas üks rühm end mõistekaardi täitmise asemel üksikuid esemeid joonistama, selle asemel, et otsida võimalikult palju märksõnu.	Märkida, et mõistekaardi koostamisel kirjutada/joonistada <u>võimalikult</u> palju märksõnu.
Õpilased mõtlesid mõistekaardile ka selliseid märksõnu, mille peale õpetajagi ei olnud tulnud.	Lisada õpimapi kontrollnimekirja MuIS-ist otsitavate esemete hulka mõistekaardile õpilaste poolt kirjutatud märksõnadest inspireerituna pillid ja ehted.
Õpimapi kontrollnimekirjas oli kirjas punkt, et kavandile tuleb lisada rühmaliikmete nimed, kuid igäüks tegi oma kavandi siiski individuaalselt. Seega see punkt vajab muutmist.	Õpimapi kontrollnimekirjas tuleb kavandi nõuete all muuta rühmaliikmete lisamise nõue lihtsalt nime kirjutamise nõudeks.

5. Emotsioonid, arutlus

- Hirm, mida arvavad kodutööst, sest tavaliselt käsitöö tunnis kodustööd ei jäeta.
- Meeldis vaadata, kuidas õpilased toimetasid õpimappidega ja püüdsid neid hoolikalt täita. Tundus, et võeti ilusti omaks.
- Lootus, et õpilased mäletavad jõulude eel tehtud projektõppest, mida projektõppe meetod endast kujutab.

2. tund (2x45min), 15.03.2024, Arvutiõpetus

1. Planeeritud tegevused

Õppetegevus arvutiklassis, lõiming arvutiõpetusega. Abiks on arvutiõpetuse õpetaja. Eesmärgiks on õppevideo järgi MuIS veebilehega tutvumine ning rühma peale ühise museaali valimine. Samuti kavandite joonistamisega alustamine.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

Tund vastas üldjoontes planeeritule.

3. Õpilaste käitumine

Õpilasi ajas elevusse arvutiklassis viibimine. Kolm õpilast proovisid järjepidevalt mängida arvutimängu ega tahtnud tegeleda tunnitööga. Õpilased pahandasid kooli poolt pakutavate

kõrvklappide kvaliteedi pärast. Üldiselt olid õpilased pigem töökad ja üllatasid meelekindlusega ühise museaali valimisel.

4. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 5.

Tähelepanek	Parendustegevus
Kui õpilased muis.ee-st museaale otsima hakkasid, oleks neil vaja olnud mõistekaarte, millelt vaadata otsitavate museaalide liike. Mõistekaardid olid aga ununenud teise klassi.	Õpetajal tuleks jälgida, et arvutiklassi minnes oleks õpilastel mõistakaart ühes terve õpimapiiga kaasas.
Õpilane, kes märkis mustri üles stichfiddle.com programmis, ei saanud salvestada enda tööd enne, kui oli teinud endale keskkonda kasutaja.	Lisada stichfiddle.com kasutamiseks märke, et soovitatav on igal õpilasel võimalusel teha endale keskkonda kasutaja.
Valitud museaalide mustrite uurimiseks ja mahajoonistamiseks vajalik printimine osutus komplitseerituks, kuna printer asus kaks korrust allpool. See võttis õpetajalt ära aega õpilaste toetamiseks.	Lisada tunni kirjeldusse soovitus värviprinteri olemasoluks infotehnoloogia klassis või selle läheduses.
Õpilased ei mäleta, kuidas käis kavandi tegemine.	Soovituslik oleks võtta tundi mõned kavandi näidised. Hea oleks näidata nende endi varasemaid kavandeid.
Õpilastel oli õpimapist kontrollnimekirjast raskusi kavandi nõuete leidmisega (tulba pealkirjaks oli "Nõuded järjehoidja kavandile")	Õpimapis tuleb teha muudatusi, et õpilastel oleks hõlpsam infot leida. Kontrollnimekirjas võiks muuta "Nõuded järjehoidja kavandile" vastavalt "Kavand", ka "Nõuded järjehoidjale" "Järjehoidja" ning "Meetodid järjehoidja valmistamiseks" vastavalt "Meetodid".
Märkasin, et õpilased joonistavad kontrollnimekirjas tühjadesse mummudesse "x"-märke sooritatud etappide ette.	Kasutajakogemusest lähtuvalt muudan õpimapi kontrollnimekirjas punktide ees olevad mummud suuremaks, et nendesse saab teha "x" või mõnda muud märki, kui vastav töö teostatud. Ühtlasi lisan sama lehe üles vastavasisulise korralduse.
Märkasin, et üks rühm on valesti saanud aru õpimapi kontrollnimekirjas olevatest nõuetest kavandile. Õpilased on aru saanud, et peavad kirjutama andmeid valitud museaali kohta mitte juba disainima järjehoidjat. Näiteks kirjutavad museaali mõõte mitte kavandatava järjehoidja omasid. Samuti	Õpimapi kontrollnimekirjas tuleb keeleliselt lihtsustada kavandile esitatavate nõuete nimekirja.

kirjutavad museaali materjali mitte enda valmistava järjehoidja oma.	
Kõigil õpilastel ei olnud kaasas töövahendeid - pliiatsid, käärid, liim, valge paber.	Õpilastele tuleb meelde tuletada, et nad võtaksid kavandite joonistamiseks infotehnoloogia klassi kaasa kirjutamisvahendid, käärid, liimi ja valge paberi.
Õpilased ei pane kavandamisel suuremat rõhku kavandi kui ilusa ja ühtse pildi tegemisele.	Õpimapi kontrollnimekirja ja hindamismudelisse tuleb kirjutada, et kavandi teostamisel tuleb ka olla hoolikas ning lähtuda kujundamisel korrektsusest ja maitsekusest.
Õpilased, kes ei soovi mustrit joonistada üles arvuti programmiga, vajavad ruudulist paberit.	Õpetaja peaks kaasa võtma ruudulist paberit mustrite ülesjoonistamiseks
Õpimappidel jääb kaanele tühi punktiiririba.	2-3 rühmaliikme arvu soovitusel lähtuvalt eemaldada õpimapi esilehelt neljanda rühmaliikme nime kirjutamiseks mõeldud punktiirijoone.
Õpilased on rühmas kõik kaasatud, keegi ei jää kõrvale.	Rühma suurus 2-3 õpilast on väga hea. Lisada see ka soovituseks.

5. Emotsioonid, arutus

- Mind väga üllatas ja rõõmustas ühe õpilase järeldus, et meie piirkonnast ei ole üldse palju museaale. See andis põhjuse õpilasele seletada, miks see nii on. Ka Aomes (2022) sõnul on arusaamatuse tunde ehk kognitiivse konflikti ja küsimuste esinedes inimene valmis paremini uut teadmist olemasolevaga kokku siduma, tulemuseks tugevamad ja mitmekülgsemad seosed, mistõttu õpitakse sügavamalt.
- Üks õpilane pakkus järjehoidja materjaliks puitu. See oli tore, kuna õpilane mõtles väljaspool tavapäraseid töövahendeid.
- Mõnusast töökast meeleolust lähtuvalt võib järeldada, et rühmade suurus 2-3 liikme näol on väga hea vältimaks, et keegi jääb rühmas passiivseks.
- Rõõmu tegi olukord, kus õpilased haarasid tunni alguses oma õpimapid ja küsisid, kas nüüd võivad ometi tööle hakata.
- Positiivselt üllatas see, et õpilastele tuli enam-vähem meelde projektõppe kontseptisoon varasemat jõuluprojekti meenutades.
- Tore oli näha, et kõik rühmad valisid erinevad museaalid ja ei tulnud korduvaid valikuid.

3. tund (2x45min), 19.04.2024, Kunstiõpetus

1. Planeeritud tegevused

Tunni eesmärgiks on saada valmis nõuetekohased kavandid järjehoidjatele. Õpilastel tuleb kavandite koostamise käigus läbi mõelda järjehoidjate valmistamiseks vajaminevad materjalid ja vahendid, samuti valmistamise tehnoloogiad. Ühtlasi tuleb kavandile lisada kõik museaali puudutav info.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

Tund kulges plaanipäraselt, kuigi õpilasi tuli korduvalt suunata jälgima kavandile esitatud nõuete nimekirja.

3. Õpilaste käitumine

Õpilased haaravad hoogsalt enda mapid ja tahavad tööga pihta hakata. Umbes pooltele õpilastele oli ilusti meenunud kavandamise olemus, pooled vajasisid veel suunamist. Lisakorralduste andmisel ei olnud kõik õpilased rõõmsad. Tundub, et nad hakkasid väsima, kuna kavandamine tahab siiski veidi pingutust ja tähelepanelikkust, kõigile ei ole joonistamine lemmik.

4. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 6.

Tähelepanek	Parendustegevus
Puudu on 3 õpilast ja kaks neist moodustasid omaette rühma. Teeb murelikuks, et antud rühma töö seisab, kui teised liiguvad edasi.	Soovitan puuduoleva rühmakaaslase kavandit teistel võimalusel täiendada (nt museaali nimetus, kood). Täiskoosseisus puuduoleva rühma tunnitöö lükkub edasi järgmisesse tundi kui nad on kohal. Rõhutan õpilastele kindlat ajaraami, mille jooksul töö valmib. Ajapiiri teadvustamine aitab õpilastel planeerida enda järgnevaid tegevusi.
Õpilastel tekib küsimus, mida tähendab õpimapi kontrollnimekirjas olev kaaskiri.	Kaaskirja olemuse avamiseks lisan õpimappi lünktekstina soovitusliku teksti.
Kuna õpimapi koostamisega olen näinud juba omajagu vaeva, siis tunnen, et lehtedel võiks olla minu kui koostaja nimi.	Lisan õpimapi lehtedele enda kui koostaja nime.
Tundub, et mõni grupp liigub edasi jõudsas tempos. Kuna lasteaialapsi on rohkem, kui õpilasi projektis osaleb, jääb järjehoidjaid puudu, kui iga õpilane teeb ühe järjehoidja.	Ärgitamaks kiiremaid õpilasi tegema rohkem järjehoidjaid kui vaid üks, lisan õpimapi hindamismudelisse "arvestatud/mittearvestatud" süsteemi ka kolmanda skaala, milleks on "arvestatud kiitusega"
Paljude tegevuste taga kummitab õpilastel küsimus, <u>miks</u> nad seda peavad tegema.	Metoodilise vahendi ehk projektõppe faili lisan iseendale lahtri selgitamaks, miks nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt mingeid tegevusi tehakse.
Paar õpilast kibelesid õppetöö asemel mängima arvutimänge.	Tõise keskkonna loomiseks on vajalik eelnevalt rääkida infotehnoloogia õpetajaga läbi ootused teineteisele ja tegevusplaan vältimaks olukorda, kus mõni õpilane tegeleb arvuti taga õppetöösse mitte puutuvate asjadega.

Mõnel õpilasel oli silmnähtavalt raske leida ideid järjehoidja stiliseerimiseks.	Järjehoidja steriliseerimiseks ideede saamiseks koostas vastavasisulise ideepanga ja lisis selle õpimappi.
Tundsin, et õpetajal on siiski päris palju elemente, millele mõelda tundi planeerides. Tekkis vajadus need ka eraldi kirja panna.	Lisada iga tunni juurde eraldi lahtrina õpetaja vajalikud tegevused antud tunniks. Tundub, et pean tabeli tarvis pöörama lehe horisontaalpaigutusse.

5. Emotsioonid, arutlus

- Tekib kurbus mõeldes, et puuduvad õpilased jäävad enda töödega teistest maha ning ei soorita ilmselt tööd nii perfektselt ja mitmetahuliselt, kui nad plaanisid.
- Veidi ärritab, et õpilastel ei ole motivatsiooni jälgida kavandile esitatavate nõuete nimekirja vaid soovivad seda korduvalt kuulda õpetajalt.

4. tund (1x45min), 22.04.2024, Kunstiõpetus

1. Planeeritud tegevused

Tunni eesmärgiks on alustada järjehoidjate valmistamisega. Soov on aidata jõuda õpilastega järeldusele, millised töövõtted ja materjalid kasutusse lähevad. Ka selleks, et õpetaja saaks planeerida järgmiseks tunniks õppematerjale ning vahendeid.

Kuna tunnis osalevad ka klassi poisid, anti nendele teemakohane ülesanne. Nad said endale ülesandeks Valjala tanu tikandi alusel arvutiõpetuse klassis stichfiddle.com programmis sisestada ja stiliseerida mustrikatke. Õpetaja andis vihje, et nad mõtleksid mustrikatke kasutamisele järjehoidja valmistamisel.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

Tund vastab planeeritule Töövõtete materjalide valimine läheb mõnel õpilasel eriti raskelt. Samuti lisab mäsu asjaolu, et taas on koolis eelmisel tunnil puudunud ja ühe tööetapi võrra maha jäänud õpilased.

Poisid on arvutiõpetuse klassis, arvutiõpetuse õpetaja on neile toeks.

3. Õpilaste käitumine

Õpilased on üldjoontes tublid, kuid veidi on märgata väsimust ja tüdimust juba mitmeid tunde kestunud tööst. Tundub, et õpilastele valmistab veidi raskusi asjaolu, et üks töö võtab nii kaua aega ja koheselt ei ole silmaga nähtavat ja käega katsutavat tulemust. Õpilastele on vaja taaskord selgitada suuremat eesmärki, milleks on ka museaalide olemuse ja kultuuripärandi käsitlemine. Samuti vajab meeldetuletust heategevuslik eesmärk. Õpilased spekullevad, kui palju maksaks nende suure vaevaga valmistatud järjehoidjad ja et äkki peaks need hoopis maha müüma. Poisid töötavad hoolega.

4. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 7.

Tähelepanek	Parendustegevus
Kuna taas on kohal eelmisel tunnil puudunud õpilased ja nad vajavad õpetajalt lisaabi.	Kui õpilased vahepeal puuduvad, siis õpetaja võiks pisikese memoga õpilase õpimapil kirjeldada, kuidas ta peaks tööga taas joonele saama. See aitab vältida asjatut ajakulu, kui õpetaja on mõne teise õpilasega tunni alguses hõivatud. Soovitus õpetajale - üle vaadata kavandite vastavus selle nõuetele ning vajadusel märkida ära, kellel milliseid täiendusi vaja teha on.
Poisid on väga rõõmsad, et said arvutiõpetuse klassi. On paar poissi, kellele töö ei meeldinud kuid enamus poisse on tunniga väga rahul.	Projekti kirjeldusse sisse kirjutada, et ajapuuduse korral võib kasutada ka väikest fragmenti projektõppest. Kas peaks lisama ka näiteid?

5. Emotsioonid, arutlus

-Õpetajana on veidi muserdav, et õpilased veidi virisevad, sest reaalne töö tulem (järjehoidja) polegi siiani veel valminud.

-Õpetajat siiski rõõmustab, et tunni lõpuks on kõik õpilased jõudnud enam-vähem selgusele, kuidas järgmises käsitöö paaris tunnis tööga pihta hakata.

-Õpetajat teeb väga rõõmsaks edukas lõiming ning asjaolu, et leidis võimaluse katsetada metoodilise vahendi ühe väikese fragmendi töötamist praktikas.

5. tund (2x45min) 26.04.2024, Käsitöö

1. Planeeritud tegevused

Järjehoidjate valmistamine.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

-Tund vastab planeeritule, st et enamus õpilasi on leidnud enda töömeetodi ja toimetavad.

Küll aga on õpetajal vaja neid juhendada töövõtete ning aidata hankida materjale ja töövahendeid. Üks õpilane on veel segaduses, mil viisil järjehoidjat valmistada. Kuna tema rühmakaaslased valisid mõlemad heegeldamise võtte ja tema nii teha ei soovi, siis on ta nõutu.

3. Õpilaste käitumine

-Ollakse enda töö suhtes liiga kriitilised ja mõni isegi viriseb.

-Üks õpilane teatab häbelikult virisevatele rühmakaaslastele, et talle tegelikult isegi meeldib see töö.

-Üks õpilane ei saa tunni lõppedes isegi tööd käest panna, kuna tekkinud oli töö valmimisega seotud elevus.

6. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 8.

Tähelepanek	Parendustegevus
Õpilased tahavad taaskord meeldetuletust, miks nad seda projekti teevad. Tundub, et nendel hakkab entusiasm üle minema.	Õpilaste motivatsiooni raugemisest lähtuvalt võiks metoodilises juhendis olla ainult tegevused kronoloogilise järjestusega. See jätab õpetajale rohkem vabadust tegemaks mahukat või vähem mahukat projekti, keskendumata etappidele endale sobiva aja.
Õpilased arvavad, et rühma sees peavad kõik õpilased kasutama sama töövõtet,	Täpsustan projekti kirjelduses seda punkti. Olgugi, et museaal on valitud ühine, võib töömeetodi valida igaüks ise. Ja see on tore!!!
Neidudele mõjub motiveerivalt eelmisel tunnil poiste koostatud mustrite näitamine.	Projekti fragmentide kasutamine on hea idee. See mäрге tuleb lisada õpimappi.
Õpilased on vastu punktile, et järjehoidjale tuleb jätta koht, kuhu lasteaialaps saab kirjutada oma nime.	Õpilaste tungivast vastumeelsusest lähtuvalt jäetakse välja nõue, et järjehoidjal on koht, kuhu lasteaialaps saab kirjutada oma nime. See nõue eemaldatakse ka õpimapist järjehoidjale esitatud nõuete nimekirjast.

4. Emotsioonid, arutlus

-Tahetakse meeldetuletust, miks heategevus on hea mõte.

-Rõõmu tekitab ettevalmistus narmaste ja tuttude õpetuse olemasolust, kuna neid läheb kohe ühele õpilasele vaja. Õppematerjalide olemasolu annab õpetajale suurema vabaduse ning annab õpilasele võimaluse õppida ise katsetades ja uurides.

6. tund (2x45min), 5.04.2024, Käsitöö

1. Planeeritud tegevused

Järjehoidjate viimistlemine ja nõuetele vastavuse kontrollimine, Õpimappide täitmine ja korrastamine. Kaaskirjade kirjutamine, stiliseerimine nii, et sobiks kokku järjehoidjaga.

Järjehoidjate esitlemine. Analüüs - tagasiside ankeetide täitmine.

2. Tunni käik - vastavus planeeritule

Kuna enamus õpilastel olid järjehoidjad juba enam-vähem valmis, said rühmad esitlustega alustada juba teise paaristunni alguses. Tunni lõpus said kõik õpilased tööd valmis, ankeetküsimustikud täidetud.

3. Õpilaste käitumine

Õpilased olid veidi tormakad, kuna teadsid, et kohe saab pikalt kestnud töö valmis ja kippusid minema hooletuks, ei viitsinud lugeda nõudeid kaaskirja kohta. Õpilastel tekkis elevus sellest, et kas nad peavad või ei pea kirjutama järjehoidjale oma nime. Õpilased olid tööde lõpetamisel veidi kärsitud, kuna soovisid kõik korraga õpetajalt vajalikke töövahendeid, mis kõigil väga erinevad. Kuigi eelmisel tunnil arvasid õpilased, et nad ei soovi, et peaks järjehoidjale lisama koha, kuhu õpilased saavad kirjutada enda nime, siis sel tunnil mõni õpilane lausa ise lisas järjehoidjatele vastava koha. Ettekanded õnnestusid, see oli hubases ringis peetud vestlus. Kuigi küsiti vaid mõned küsimused, siis kuulati kenasti, kõlasid afektiivsed reaktsioonid ilusti sooritatud töödele. Nii mõnigi arvas, et oleks võinud ise ka hoopis paremini teha. Õpilastele olid abiks esitlemiseks ette antud küsimused. Õpilased olid üllatunud, kui nägid teiste tehnoloogilisi lahendusi. Usun, et nad said juurde ideid.

7. Uurija tähelepanekud, parendust vajavad ja õnnestunud aspektid + Vastavate muudatuste vajadus

Tabel 9.

Tähelepanek	Parendustegevus
Õpilaste saabudes läheb õpetajal väga kiireks töövahendite jaotamisega, mistõttu õpilased kaotavad töö tegemiseks aega.	Oleks hea, kui õpetajal oleks võimalik enne tundi vajaminevad asjad varem valmis panna. Tegu on väga eriilmeliste töödega, seega töövahendeid on palju ja aega vähe, õpetajat üks.
Ainult üks õpilane küsis, kas peab kaaskirja kirjutama trükitähtedega, kuigi ka kaaskirja juhend oli õpimapis trükitähtedega just sellel eesmärgil.	Kaaskirja lisada märke, et tuleb kirjutada trükitähtedega. Ja teha seda silmanähtavaks.
Õpilastel tekkis küsimus, et millal järjehoidjad ikkagi siis üle antakse. Tekkis arutelu, et võibolla peaks need isegi andma kooli minnes. Seljuhul ei oleks saajaks mitte koolieelik vaid kooli mineja.	Tuleb projekti nimetuses ära muuta projekti nimi "Järjehoidja koolieelikule" tuleb muuta "Järjehoidja"ks, võib ka hiljem muutuda. Kaaskirjal tuleb ära muuta adressaat, mitte koolieelik vaid armas sõber, armas 1. klassi õpilane vms.

Järjehoidjate kinkimise ja praktilisuse üle arutletakse ka tulevase algklassiõpetajaga.	Leitakse, et kõige parem on need kinkida kooli alguses, sest muidu võivad need vahepeal minna kaduma või katki.
Kolleegi sõnul võiks selline projekt saada traditsiooniks. Soovitab skännida järjehoidjad ning neid paljundada ning lamineerida. See tagab jätkusuutlikkuse, kus juba loodud disainid on taastoodetavad.	Huvijuhilt tuleb küsida lamineerimise võimaluste kohta ning teha skanneerimiskatsed.
Projekti läbiviijana teeb mind murelikuks õpimappide printimiseks minev paberikulu, samal ajal värviliselt printimine.	Lisan projekti soovitusel printida kahepoolset ning vajadusel eelistada must-valget printimist.
Tuleb teha kokkulepped, kuidas anda üle järjehoidjad. Kuigi õpilased on tagasihoidlikud ning oma eale kohaselt tõrjuvad, siis on siiski väga mõistlikult langetatud otsuse järgi nõus andma kingitused üle 1. septembri.	Uurija kohustuseks on 1. septembriks tagada järjehoidjate olemasolu ning leppida kokku üleandmises.
	Väga hea mõte oli anda Õpimapi osana disainitud küsimustiku ja kaaskirja lehed viimases tunnis, sest nad oleks need varem ära täitnud ja tulemus poleks olnud nii asjakohane.
	Lisada projekti märke, et õpimappi tuleb printida ka kaaskirja näidis.
Eneseanalüüsi ankeet on järjekordne paberikulu.	Selle ankeedi võiks teha veebis, näiteks Google Forms keskkonnas. Lisada märke standardprojekti. Lisaks tagada tunnis aeg selle täitmiseks, sest koju jättes ei pruugita seda täita.

4. Emotsioonid, arutlus

Õpetajana oli süda nii rõõmus nähes, kui ilusaid järjehoidjaid on õpilased valmistanud. Samuti pani mõne pahura õpilase kõrval, kes väga selgelt igal sammul väljendas pahameelt projekti osas, väga rõõmustama väga hoolikalt ja nõuetekohaselt tehtud õpilase töö. Ühtlasi väga rõõmustas, et sain pooleldi vastu tahtmist ühe õpilase proovima tutikese valmistamist. Kusjuures see õnnestus, tegi järjehoidja väga palju efektsamaks ja rõõmustas õpilast ennast. Mul oli hea meel, et kiirematele sai anda lisatööna veel ühe järjehoidja tegemise võimaluse - kasvõi iseendale. Nalja tegi olukord, kus eelnevalt olid õpilased olnud pahurad ja sõjakad, et järjehoidjale tuleb tekitada nime kirjutamise kohta, aga lõpuks umbes pooled selle sinna

siiski tekitasid. Olin rõõmus, et saime valmis planeeritud ajaga. Ainult üks õpilane lubas tagasiside küsimustiku tuua hiljem järele, kuna suundus tunnist varem ära huviringi.

Lisa

Tabel 10.

Tähelepanek	Parendustegevus
Õpilastele enda valmistatud järjehoidjad siiski armsad.	Arutelu käigus kolleegidega tuleb idee järjehoidjad jätkusuutlikkuse ja taastootmise eesmärgil skanneerida, paljundada ja lamineerida.
Skännimisel jäävad peale ka narmad, mis segavad taastootmist.	Enne skännimist tuleb narmad eemaldada.
Analüüsimiseks on raske leida uurijapäevikust infot.	Süsteemiseeri uurijapäevik tabeli vormis.
Metoodilises vahendis on raske eristada projektõpetuse etappe.	Eraldada standardprojektis etapid värvide abil vastavalt.

Lisa 6. Küsimustik kaaskirjaga õpilastele

Joonis 10. Õpimapp - Küsimustiku kaaskiri

Projekt

JÄRJEHOIDJA KOOLIEELIKULE

Kaaskiri

Lugupeetud õpilane

Kiidan sind, et oled edukalt läbinud käsitöö tundide raames kultuuripärandit käsitleva projektõppe!

Viimase ülesandena palun projektõppena läbitud käsitöö tundide kohta sinult tagasisidet. Minu viimaste tundide eesmärgiks oli leida võimalusi, kuidas muuta õppetöö sinu jaoks põnevamaks. Ühtlasi proovisin, mil viisil oleksid huvitatud kultuuripärandi käsitlemisest käsitöö tunnis.

Tänu sinu antud tagasisidele saavad teised õpilased järgmistel õppeaastatel kasutada sinu poolt testitud ja parendatud projektõpet. Tagasisidet andes oled mulle suureks abiks, kuna õppematerjalid valmivad minu magistritöö raames ja sinu antud informatsiooni kasutangi selle kirjutamisel. Küsimustikule vastamine on vabatahtlik, magistritöös ei kajastu mitte ükski nimi.

Tänan sind!
Õpetaja Triinu

Koostas: Triinu Larionov

Projektöpe
RAHVUSLIK JÄRJEHOIDJA
Analüüs

Mulle jäi meelde, et kultuuripärandiks on näiteks

.....

Sain meie piirkonna kultuuripärandi kohta teada seda, et

.....

Kui saaksin ise stiliseerida kultuuripärandi ainetel ühe eseme, siis see ese oleks

ja see oleks stiliseeritud (millise museaali) järgi.

Kõige rohkem meeldis mulle (milline töö etapp)

.....

Kõige vähem meeldis mulle (milline töö etapp)

.....

Järgmine sarnane projekt võiks olla

Lisa 7. Küsimustik kaaskirjaga ekspertõpetajale

Lugupeetud ekspert

Olen Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia käsitöö ja kodunduse eriala üliõpilane ja oma magistritöö raames loon nüüdisaegsest õpikäsitlusest lähtuvat meetodilist juhendit kultuuripärandi käsitlemiseks käsitöö tunnis.

Olen alustav käsitöö ja kodunduse õpetaja Saaremaal Valjala Põhikoolis. Teie kui kogunud tegevõpetaja tagasiside on mulle väga tähtis, kuna valimiks ongi just Saaremaa käsitöö ja kodunduse õpetajad.

Magistritöös keskendun kultuuripärandi käsitlemise tähtsusele lapse arengu seisukohast. Ühtlasi arutlen nüüdisaegse õpikäsituse üle ning lähtuvalt uurimustöö eesmärgist viin läbi tegevusuuringu välja töötatud meetodilise juhendi ehk projektõppe testimiseks. Tagasisidestajateks on tegevusuuringus osalevad õpilased ja ekspertõpetajad, samuti uurijapäeviku sissekanded ning õpilaste tööd.

Selgitamaks välja kõnealuse projektõppe sobivust käsitöö tunnis kultuuripärandi õpetamiseks, palun Teilt kui eksperdilt selle kohta tagasisidet. Tagasiside andmiseks palun Teil tutvuda välja töötatud projektõppega ning seejärel kogemustele ja teadmistele baseeruvalt täita alljärgnev küsimustik (10 küsimust).

Teie tagasiside abil täiendan enda magistritöö raames valminud meetodilist vahendit muutmaks see eesmärgipärasemaks, professionaalsemaks ja õpilastele põnevust pakkuvaks. Rõõmuga jagan valminud magistritööd ning kõnealust meetodilist õppevahendit ka Teiega. Kogutud andmete töötlemise ja tulemuste esitamisel järgin konfidentsiaalsuse nõudeid - nimed magistritöös ei kajastu ning analüüsi tulemusi kasutan vaid enda magistritöös.

Täna Teid vastamast!

Triinu Larionov

Küsimustik eksperdile

Taustaküsimused:

Milline on Teie tööstaaž käsitöö õpetajana?

Sobivus õppekavaga:

Mil määral sobib metoodiline vahend käsitöö ajakohastatud riikliku õppekavaga?

Vastavus nüüdisaegsele õpikäsitusele:

Mil määral vastab metoodiline vahend nüüdisaegse õpikäsituse nõuetele? (konstruktivistlik arusaam õppimisest, enesejuhtimine, koostöisus)

Projektõppe meetod:

Kuidas sobib Teie arvates metoodiline vahend projektõppe meetodi näol kultuuripärandi teema käsitlemiseks?

Tõhusus kultuuripärandi käsitlemiseks:

Mil määral aitab metoodiline vahend saamaks teavet kohaliku esemelise kultuuripärandi kohta ning aitab kaasa käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmisele?

Õpilaste hoiakud õppemeetodi osas:

Millisena näete õpilaste meelestatust metoodilise õppevahendi käsitlemiseks?

Metoodilise vahendi plussid ja kitsaskohad:

Millised on projekti kitsaskohad, mis vajab arendamist?

Mis osa projektist jäi ebatäpseks? Millist osa rohkem lahti kirjutada?

Millised on projekti plussid?

Kas ja mil viisil leiaks metoodiline vahend kasutamist ka Teie käsitöö tunnis?

Lisa 8. Ekspertõpetajate vastused

Tabel 11. *Ekspertõpetajate vastused*

Põhikategooria (vastuste koguarv)	Alakategooria ühe tüüpilise vastusega (vastuste arv)	Alakategooriat ilmestavad tekstinäidised
Sobivus õppekavaga (5)	Positiivne tagasiside (5) “Sobib suurepäraselt”	Arvestab üldpädevuste arendamist ja väärtushinnangute kujundamist. Jõukohane nii poistele kui tüdrukutele. Põhjalik
	Arengukohad (0)	
Vastavus nüüdisaegsele õpikäsitusele (5)	Positiivne tagasiside (5) “Vastab täielikult”	Nt. sisaldab koostöö elemente, mis oskuslikult liiguvad projekti lõpuks individuaalsete ülesanneteni. Arusaadav enesejuhtimine
	Arengukohad (0)	
Projektõppe meetodi sobivus kultuuripärandi teema käsitlemiseks (5)	Positiivne tagasiside (5) “Väga hea projektõppeks”	Vahend on mitmekülgne, seob erinevaid õppeaineid ja minevikku kaasajaga. Hea on ka tähelepanek, et seda mudelit saab kasutada ka tehnoloogia tundides.
	Arengukohad (0)	

Tõhusus kultuuripärandi käsitlemiseks (5)	Positiivne tagasiside (5)	Kindlasti avab see õpilastele uue teabeallika MuIS-i näol, mida nad saavad kasutada ka teistes tundides (nt. ajalugu) ja õpetab märkama kultuuripärandit enda ümber.
		Aitab anda teavet ja hoida rahvuslikku kultuuripärandit.
		Ülesehitus on inspireeriv, köitev, kaasaegne. Sobib ideaalselt rahvusliku kultuuripärandi hoidmise metoodiliseks vahendiks.
		Suurel määral, täpselt juhendatud, kuidas muis.ee lehelt infot leida.
		Selle metoodilise vahendiga saab kindlasti huvi äratada ja järjepideva tööga ka traditsioone hoida.
	Arengukohad (0)	
Õpilaste võimalik hoiak õppemeetodi osas (5)	Positiivne tagasiside (4)	Kui projekt algab rühmatööga, vahepeal on individuaalne töö, siis esitlus on ka ilmselt rühma töö - üks museaal, individuaalsed tooted. Hoiab aega kokku ja keegi rühmast ei saa kõrvale hoida.
		Sarnased õppevahendid on õpilastele väga vajalikud. Eeskuju, milleni soovitakse jõuda.
		Saare õpilaste seas, suurel määral. See on hästi üles ehitatud.
		Arvan, et võtavad selle vastu positiivselt, sõltub õpetaja motivatsioonist õpilastele.
		Arengukohad (1)

Kitsaskohad (5)	Nimetati (1)	Kavandi osa hindamismudelil tundub liiga põhjalik, nt materjali arvestust on võib-olla raske märkida. II kooliastmes võiks lihtsustada, neil on raske väga põhjaliku tööjuhendi järgi töötada. Kavand võiks lõpuks olla ikkagi individuaalne, rühmana on üht kavandit raske vormistada.
	Ei nimetatud (4)	
Tugevused (5)	Nimetati (5)	Kindlasti tulemuse viimine koolist välja (heategevuslik osa). Suurepärane idee on järjehoidjate skanneerimine ja lamineerimine - kool saab kingitusi ja õpilane ise ka. Kultuuripärandi ja käsitöö seoste loomine avardab õpilaste maailmapilti.
		Midagi saadakse valmis kasutamiseks, õpioskused paranevad.
		See on innovaatiline aga toetab mulle väga südamelähedast teemat, kultuuripärandi hoidmine.
		Põhjalikkus, ülevaatlikkus, selgus, täpsus
	Mitmed õpitulemused saavad täidetud, lõiming teiste ainetega olemas, saab arendada oma kodukoha kultuuripärandit (meil ainekavas saarlus).	
Ei nimetatud (0)		
Kasutusperspektiiv (5)	Positiivne (5)	See vahend on väga mitmekülgne, siit saaks võtta ja läbi töötada erinevaid etappe, et neist eraldi ülesandeid koostada ja käsitöötunde elavdada.
		Näitlikustamiseks võib olla kasutan.

		Oleks suurels abiks, inspiratsiooniks ja laialdaselt kasutuses. Aitäh, suurepärase töö eest!
		Kindlasti teen projekti läbi mõne klassiga, tänan suurepärase õppematerjali koostamise eest!
		Kindlasti kasutaksin tunnis ja arvan, et projektõppena segarühmas.
	Negatiivne (0)	

Lisa 9. Õpilaste vastused

Tabel 12. *Õpilaste vastused*

Põhikategooria (vastuste koguarv)	Alakategooria (vastuste koguarv)	Alakategooria jagunemine (vastuste koguarv)	Alakategooriat tõestav tekst
Metoodilise vahendi tõhusus aitamaks kaasa teadmiste kasvule kultuuripärandist	Õpilane toob näiteid kultuuripärandi kohta. (10)	Positiivne (8)	Vanad riided, esemed
			Ehitised, asjad
			Seelik, tanu, kinnas, Kuressaare loss, Paks Margareta
			Ehitised, esemed
			Kuub, kindad, seelik
			Kinnas , kuub, tanu, seelik
			Rahvariided ja esemed
			Pildid, laulud, ütlused, toidud, mustrid
	Negatiivne (2)	Ei oska nimetada.	
	Õpilane nimetab, mida sai teada kodukandi kultuuripärandi kohta. (10)	Positiivne (9)	Väga palju kultuuripärandit ei ole.
See on väga värviline ja mustiline.			
Nendest on võetud inspiratsiooni ja tehtud esemeid.			
Isegi kahest värvist on võimalik teha midagi ilusat.			

			Asju on päris vähe.
			Meil pole liiga palju säilinud asju.
			Et on palju rahvariideid.
			Neid asju ei ole palju, aga need on ilusad.
			Valjalas on piisavalt kultuuripärandeid.
		Negatiivne (1)	On palju kultuuripärandeid
Õpilaste hoiak iseendale kultuuripärandist inspireeritud eseme stiliseerimise võimalikkuse suhtes.	Õpilane toob näite võimalikust stiliseeritud esemest iseendale museaalist inspireerituna. (10)	Positiivne (9)	Seelik seelikumuseaali järgi
			Seelik Kihelkonna järgi
			Seelik mõne rahvariideseeliku järgi
			Kinnas seeliku järgi
			Sall kinnaste järgi
			Särk seeliku järgi
			Kott kinda järgi
			Linik põlle järgi
			Koti kuue järgi
		Negatiivne (1)	Ei nimetanud.

Õpilane on kogenud teatavat õpirõõmu.	Õpilane oskab nimetada enim meeldinud tööetappi.	Positiivne (10)	Ette planeerimine
			Järjehoidja valmis tegemine.
			Tegemine
			Järjehoidja tegemine
			Tikkimine
			Paberi sisse tikkimine
			Liimimine
			Heegeldamine
			Narmaste tegemine
		Kui töö valmis sai.	
		Negatiivne (0)	
Õpilane annab tagasisidet metoodilisele vahendile, puudujäägile.	Õpilane oskab nimetada vähem meeldinud tööetapi.	Positiivne (9)	Kujundamine
			Kavandamine
			Kavandi tegemine, ettevalmistamine
			Kavandi tegemine
			Kavand
			Kavandi kirjutamine

			Tegemine
			Lõikamine ja kaaskirja kirjutamine.
			Lõikamine
		Neutraalne (1)	Ei olnud midagi sellist, mis ei meeldinud.
Õpilasel on kultuuripärandit käsitleva projektõppe suhtes positiivne hoiak.	Õpilane oskab nimetada järgmise stiliseeritavavalmistava eseme sarnase projektõppe käigus või näitab välja positiivset hoiakut muul moel.	Positiivne (8)	Mänguasi
			Rahvariiete õmblemine, tegemine
			Kampsun
			Särk
			Tekk, kott
			Kott
			Linik vanaemale
			Raamatukaane disainimine
		Neutraalne (1)	Järgmisel aastal
		Negatiivne (1)	Palju parem

Lisa 10. Valminud järjehoidjad

Joonis 12. Vasakul on museaal „Kinnas, kirkinnas, sõrmkinnas“ (ERM 16971/a), paremal tema järgi stiliseeritud järjehoidjad. Alumised, narmastega järjehoidjad on valmistatud õpilaste poolt, ülemised on kinkimiseks skanneeritud, prinditud ja lamineeritud.

Joonis 13. Vasakul on museaal „Naise seelik“ (SM_ 7813:1 T 226:1), paremal tema järgi stiliseeritud järjehoidjad. Alumised, narmastega järjehoidjad on valmistatud õpilaste poolt, ülemised on kinkimiseks skanneeritud, prinditud ja lamineeritud.

Joonis 14. Vasakul on museaal „Naiste pikk-kuub“ (ERM A 291:307), paremal tema järgi stiliseeritud järjehoidjad. Alumised, narmastega järjehoidjad on valmistatud õpilaste poolt, ülemised on kinkimiseks skanneeritud, prinditud ja lamineeritud.

Joonis 15. Üleval on museaal „Tanu“ (ERM 11461), all tema järgi stiliseeritud järjehoidjad. Alumised järjehoidjad on valmistatud õpilaste poolt, ülemised on kinkimiseks skanneeritud, prinditud ja lamineeritud.

Lisa 11. Lisaülesanne - muster ja järjehoidja „Tanu“ (ERM 11461) järgi

Joonis 16. Üleval on museaal „Tanu“ (ERM 11461), all tema järgi stiliseeritud mustritest valmistatud järjehoidjad, mis prinditud, kujundatud ja lamineeritud.

Lisa 12. Lisaülesanne - järjehoidja „Naiste pikk-kuub“ (ERM A 291:307) järgi

Joonis 17. Vasakul on museaal „Naiste pikk-kuub“ (ERM A 291:307) ja paremal tema järgi stiliseeritud järjehoidjad, millest alumised järjehoidjad on valmistatud õpilaste poolt, ülemised on kinkimiseks skanneeritud, prinditud ja lamineeritud.

Joonis 18. Kaaskirjad järjehoidjatele

Joonis 19. Skanneeritud, printitud ja lamineeritud järjehoidjate tagakülgede näidised

